

Фейзудин Нагъиев

ЗЕНГ ВА КЪВАН

Магъачкъала - 2009

Сифте гафунин чкадал

Зи уьмуьр зи шиират я,
Тапан ц1алц1ам ц1ар к1андач заз.
Дуьнйа хийир-шийират я,
Гьич пад кими кар к1андач заз.

Са ц1ар жуьгьен, са ц1ар я верг,
Са ц1ар чч1ак, са ц1ар я серг,
Дустар гумрагь, душманар терг
Жеда. Чара шарр⁶ к1андач заз.

Гаф кьалхан я зи, гаф я тур,
Гьич ханач за гьахьдан хатур,
Садаз гардан, садаз ютур
Пайдай куь сувар к1андач заз.

Са япалух ац1ай жибин,
Кесек кьван я дереж вичин,
Пагь! Алапат! К1еви я чин –
Гьич ахьтин дустар к1андач заз.

Дуьнйа шад туш, зунни туш шад,
Гьамни зунни бахтсуз я мад.
Явшан я зи уьмуьрдин дад,
Буш хьуьруьн-барбар к1андач заз.

Куьк межлисра лабар туш зун,
Ина-ана чамар туш зун,
Зун шаир я, бейкар туш зун,
Хатурдин кар-т1вар к1андач заз.

И дуьнйадин пис-хьсан чиз,
Лагь, бес гьик1 шад хьурай Фаиз..?
П1уза – темен, сара к1асиз
Гьич кьилел жабар⁷ к1андач заз.

⁶ Шарр - пачагь

⁷ Жабар – гужуналди мажбур ийидай, жебир ийидай кас.

2001.

ТІЕБИАТДИ МЕРДДИЗ ПАЙДА ЛИШАНАР

Тіебиатди мерддиз пайда лишанар,
Гъар ухшардин дуъшуъш жеда инсанар.
Ухшар жеда гъайванризни къушариз,
Ухшар жеда набататриз, тарариз.
Ухшар жеда дагъларизни къванериз,
Ухшар жеда вацларизни гъуълериз...
... Тіебиатди мерддиз пайда лишанар:
Ада вичиз ухшар гъида инсанар.

1982.

Булахрилай вилерин
Къил къачузва накъвари –
Тухуз вацлар дердерин
Залан туькъуъл йикъари.

Къаб ацлузва терездин –
Дердерай рикл ацлузва.
Гъар накъвадин туьрезди
Чинал хвалар атлузва.

Вахт уьмуьрдин сунт ятла
Тимталчидин гъилевай?
Къванцин къаяб суй ятла
Кус клевнавай риклевай?

1982.

Зун тар я. Тар. Зи дувулар чилева,
Зун и чилел гъи алемдин тум ятла?

Таз ч1авалай ажеб сир зи гелева,
Рик1евайди гьи ялав, гьи гум ят1а?

Звел зи к1ук1 дувурилай фараши тир,
Каинатдихъ ада зи тан ялзавай.
Дувуларни чилиз физвай явашдиз,
За кьайгъусуз жегьил уьмуьр гьалзавай.

Дувулни к1ук1 бягъсинава дат1ана,
Атана зун са тедбирдив агакьна.
Цавуз лув гуз, дувулдихъай ат1ана,
К1ан тир кук1ваз регьятдаказ алакьна.

Амма чили куьмек гана – к1ват1на гуж,
Дувул ялна вичин пурпу бедендиз.
Тар са беден я! гьавурда гьатда вуж?
К1ук1 ялзава т1уб-т1уб чилиз, кемендиз...

Гьа ик1 руьгда кьве гуж ава дат1ана
Битмиш жезвай цавун – чилин арада.
Каинатдин сирер, лагъ, ни кьат1ана
Лап девирар турт1ани са харада?!

Са вахт кьведа – дувул фида деринриз,
Зи к1ук1ни кваз хайи чили туькьуьнда.
Ак1урай цил – ц1ийи кьелем – луьк1уьнда,
Зи сур хъайи к1анч1 пешерив серинриз.

6.02.1982.

Зун сят я. Зун кьурмишнава Халикьди.
Зай вахт физва – легъсед тварар – зарбада.
Акьалт1да кьум – сят элкьуьрда кьиллихъди.
Гуьзетда мад кьум фидалди Зурбада.
Мад сятини зарб легъзейриз жавабда.
Анжах за ваь, масада Вахт гьисабда.

1982

Къапунай – къаб
Пиришдай – пириш
К1ерещдай – бук1уш
Акъатдат1а гъик1,
Уъмуърди вичин
гъалзава ериш.

Зун акъатна хъиредай
Бубадинни дидедин.
Зи хъиредайни
акъатна зи веледар.
Анжах тахъуй пч1и хвех,
Тамукъдайвал чка буш
Зи халкъдин рекъе.

1980

Зи тебятни т1ебиат хъиз вагъши я,
Галукънавач меденатдин т1егъуьн захъ.
Зи дамарар серт вац1ар хъиз дили я,
Зи ашкъини сел я къвет1ер эгъуьндай.

Зун къуьгъуър я анжах цацар терсинин,
Сух хъанва зи абур рик1из, мефт1едиз.
Зун сагъиб я бахтсуз хъайи ирсинин,
Зи мес-къулни элкъвенва бед магъфедиз.
Заз четин я къуьгъуърарин арада,
Артухлама мадни цацар сухзава.
Чарадан дерт даим куьлуьз аквада,
Кашинд – каша, тухди даим тухзава.
Фана дуьнйа! Гъи касдин къил акъатна
Вай? Чир хъана низ ви сирер, адалат?
Шумуд михъи рик1 буьгътендик акатна,
Шумудаз ви къисмет хъана хажалат...

1985

Синагъ

Ракъ пуърчуькъна, вер гана, ракъ акъажна.
Ракъ ифирна. Йад гана, ракъ туьхуърна –
Гъулдан хъана.

Гъар патахъ мад аклажна,
И пад-а пад гатана, ам авагъна,
Адал вири тежрибаяр синагъна –
Жалгъадилай хана. Адан эхирна.

Зурба тир чарх гатаз даим харари,
Гагъни гъатиз муркладин терс къармахра,
Гатариз цлай къуриз къизмиш ракъари,
Зулари ам чуьхуьз марфад булахра,
Йисарикай даиматда гум хъана,
Чархарикай клавахъиз, цлраз къум хъана.

Эй, инсан, ви меце гъикъван цлай ава!
Эй, инсан, ви рикле гъикъван къай ава!
Гагъ ви гафар селлер жезва гатфарин,
Гагъ къурзава харар вуна гафарин.
Турфанарни чайгъунар – ви агъарар,
Эгъуьнзава на фуарарни дагъарар.
Инсан ракъ туш, я къванни туш, гъулдан туш,
Ам назик са цуьквед рикле я. Жуван хуш
Са гаф лагъ на. А гаф валди элкъведа,
Вун риклера хуш мугъман яз къекъведа.
Мадни, килиг, жуваз члуру кар жеди:
Сирке туьнт хъуй – къапуниз зарар жеди.

2004.

Пелен юкъвай члугунва биришар дерин,
Атланвай туьнт селлери уьмуьрдин серин.
Чинал, никле, вахтуни туьрезди гъар сан,
Клатлиз шазан бегъерар, цазва даим цан.
А къуьгъвера – биришра, чинин хам никле,
Тум цазва чи къисметди, инам таз рикле.
Ник дигизва вилерин накъвад селлери,
Рикли гузва чимивал сирлу цлрериз.
Руьхъ жеда и чиле чун, квахъдач хъана цуькле.
И чиликай хкатда гъар сад хъана цуьк.

1981.

Чун, инсанар, тарар я
Багда авай девирдин.
Уьмуьр зурба базар я,
Авач ише тефирди.
Муьшт1ери я Ажални
Хкягъзавай гъавая.
Гудач легъзе мажални,
Ваз к1ани кван гъарая.

Тарци емиш тагъайт1а,
Серин кванни гуда хьи.
Къурай са хел жагъайт1а,
Чим патални куда хьи.

Амма гъинва инсанар
«Зун агъа я!» – лагъайбур...
Къисмет тахъай игъсанар,
Са чим кванни тагайбур...

1995.

Налугъуди, гатун секин йифериз
Тарар зурба ч1алкъушариз элкъвезва.
Къец1ил чиле вил экъуьриз, эвериз,
Яраб, яраб, тарар, куьн куьхъ къекъвезва...

Къармахар хъиз т1арамарна дувулар,
Цавар к1евдай лувар – къара булутар.
Хкатзава кузвай гъетер – ц1акулар,
Къвазва чилел ракъуц1 хъайи умудар.

Ина, цава эсиррин гуьруьш я,
К1анибурни багърияр туьш хъижезвай...
...Ц1айлапанни, белки, цавун бириш я,
Рекъидалди мад уьмуьрдиз хъуьрезвай...

1988.

Жив капал кьуна, к1анхъана рахаз,
Амма хам ц1верек1 йад жезва ц1раз.
Заз уьмуьр гузвай чимеди рик1ин
Рекъизва ц1верек1...
Гьик1 хуьн?
За гьик1ин?

1981.

Велед хазва – амач лайлай,
Къейи касдихъ – ишел, дуьбай.

К1анивилин амач бендер,
Бул хъанва къе патан дердер.

Мани амач, амач хьуьруьн,
Т1ални сад туш к1валин, хуьруьн.

Мукъвалзава варцар, ракъар,
Кутаз къакъан цавук гурар.

Дувулрихъай къакъатзава,
Гъарма санихъ акъатзава

Ятабар хьиз квахънавай муг.
Гъинва зи накъв? Гъинва зи руг?

1990.

Алпандин суракъда

Ялвар ийиз, рик1 эцигна цацарал,
Алпанвидин вилер хъана цаварал.

Шумуд т1варар дегиш хъана чилерал
Вилиганар дегишдайвал вилерал.

Аллагъ сад я, т1варар адан пара я,
Ни чирна чаз: Гъуцни Аллагъ чара я?

Гъар са диндихъ вичин сиясат ава,

Динар гзаф, анжах Аллагъ сад ава.

Дин фигъил я лугъузвай гъар ч1алунал,
Залан пар туш илит1дай тур-зурунал.

Аллагъдин т1вар меце ваъ, къуй, рик1е хъуй,
Бедендиз – чил, руьгъдиз цава дуьне хъуй.

Чи уьмуьрар Гьалалдинни Гьарамдин
Арадава. А менг я сих т1арамди.

Жуван чилел ериндаваз мугъмандин,
Чун цаварал суракъдава Алпандин.

1995.

Халкъар ажеб хъанва аси,
Садаллагъдихъ иман амач.
Пейгъамбардин миxъи веси
Рик1еллай са инсан амач.
Миск1индава накъан угъри,
Арсузда вич къалаз дугъри,
Вич мац1ахай кепейугъли,
Адалай пак лукъман амач?

Ни гурай чи пакад жаваб,
Гаф – ц1алц1ам, кар тирла татаб?
Мерд бубадиз велед ятаб
Хъайла, къведай игъсан амач.

Фейзудинан веревирдер
Гъатна залан хъана бейтер.
Акъатна хак къат1на къенер,
Адалат гвай дуван амач.

1993.

Мегъеммед Ярагъидиз

Чи уьмуьр я дуван-минкир,
Тариф сад я – ахир хийир.

Фида вахтар, шумуд заман,
Т1вар михъи я Мегъеммедан.

Къе хквезва мад чи чилел,
Къе элкъвезва мад чи кьилел
Мегъеммед Ярагъид пак ван:
Лук1 жемир вун, эй мусурман!

Лук1 жемир вун гъич са ч1авуз,
Сажда ая Къакъан Цавуз.
Михъиз хуъх на ви рик1, виждан,
Лук1 жемир вун, эй мусурман!

Ярагъи – чи руьгъдин лувар,
Ярагъи – чи диндин гулар,
Ярагъи – чи эдеб, иман,
Лук1 жемир вун, эй мусурман!

Диндин Мекке хъанва Ярагъ,
Мегъеммед я чи цава рагъ.
Яб це! Яб це! – азандин ван:
Лук1 жемир вун, эй мусурман!
Лук1 жемир вун, эй мусурман!

1.11.1996. Ярагъ.

Гъим жегънем я, гъим женнет я инсандиз
Чилелламаз къалурнава аллагъди.
Эхъ, худади пайнава лап хъсандиз
Гъим жегънем я, гъим женнет я инсандиз...
Гъар са бенде хас я вичин игъсандиз,
А дуьнйада кудач карди, гунагъди...
Гъим жегънем я, гъим женнет я инсандиз
Чилелламаз къалурнава аллагъди...

1985

Цлал алай сятин акъраб
Даиматдин рекъевай,

Акъатзава къилиз яраб
Мурадар ви рик1евай?
Вун, дат1ана ягъиз са чарх,
Гъа са рекъе къекъвезва.
Язух инсан жедалди ярх,
Адал лув гуз элкъвезва.

Гъа са рекъер, гъа са дердер
Винни, зинни вилик ква.
Алчуд гъилел, яхъ на къенер
Къисметдин ви к1аник квай.
Эгер къисмет хъайит1а гар,
Мурадрилай алатда.
Эгер гъамар хъайит1а пар,
Вахт жедалди аватда...

Цлал алай сятин акъраб
Даиматдин рекъевай,
Къисметдин хъел ят1а яраб
Йиф-йугъди зи гелевай?

2002.

Эквни хъенни
Бягъсинава,
Гъуъжетдава.
Абуру дуънйа, дуънйадин чин
Дегишзава,
Теснифзава.
Ахвар кумай мич1ивили
Ракъинин нур гуъзетзава,
Хъендикайни экуъникай
Гагъ йугъзава,
Гагъ йифзава.

20.10.2004.

Зул атанва Одессадин паркариз,
Къавахд пешер – къизилар вуч бул я бул.

Ак1 жезва хьи, пулункай кьит дустариз,
К1вачик квайбур пешер ваъ, лап пул я пул.

Гьак1 тирвиляй, белки, чаз чи кесибвал
Са кич1 тушир. Жегьилвал чи девлет тир.
Эгер бахтни гьалнайт1а, агъ, несиб, вал,
Деврангагьдиз ам чаз бахтлу билет тир.

Пеш хьпи жез уьмуьрдин къаз къуразва,
Хквезва вал алуьк тийиз: "Мад зул я!"
"Вуж я? вуч я?"– Зулувай за жузазва,
Жавабзава: "Бес, зун ви дуст Абдул я!"

Шаз хьпи зул къацу хьана хквезва,
Чир жезва заз, уьмуьр физва, мад зул я.
Мад элкьвезва къезил хьпи гарариз,
Хьпи пешер тухузва мад яргьариз,
Пешер... – чарар, дустунлай заз хквезвай...
Гьар ц1арц1ени: "Бес, зун ви дуст Абдул я!"

1996

Зунни кпул

зун:

Саралайиз зи къулантар,
Кузва хьи на зи мефт, к1араб?
И вун хьтин «вафалу яр»
Мад алат1а чилел яраб?
Куьз хуьда на зун т1абуна?
Къачу девлет, зи пул, халум!
Зун рик1елай алуд вуна,
Кесиб я ваз зи къул, халум.
Алат залай, Кпулхалум!

кпул:

Иербурни ава валай,
Гьам жаванар, авайбур пул.
Анжах вун я ашна къулай,
Секинвилиз кван я Кпул.
Квез я, лагъ, заз мални девлет,
Заз заридин зар хьсан я!
Ви манийриз ава къимет,
Гила сад я къведан къисмет,

Ваз зун хьтин яр хьсан я!

зун:

Бес хьурай! заз са яр ава,
Кьвед хуьдай захъ такьат авач.
Адахъ ашкьид ц1аяр ава,
Зи яр хьтин тават авач.
Йифди-йугьди вун зи к1ула,
Ик1 жедани, алат, залум!
Гьатиз къама, гьатиз къула
Жедачни к1ус галат, залум?
Азад ая зи к1ул, халум,
Алат залай, Кпулхалум!

кпул:

За чукурда ви яр к1валяй,
Зун галаз мес рекьидайд туш.
Зун квахьич ви юкьвай, рик1яй,
Ихьтин беден жагьидайд туш.
Герек туш ваз гьич маса кар,
Чи арада жедач масад.
Кьедлай са зун жеда ви яр,
Хуш я заз ви к1алуб, жасад.
Кьведни жеда гила чун сад!
За гудач ваз йифен ахвар,
Кхьихь, шаир, жуван ч1алар!

2002.

Мад дуьнийадиз

Шумуд адиб, чин, гаф ава,
Керчек к1уддай хилаф ава,
Лугьуз жеч вахъ инсаф ава,
Гьахьтин залум зат1 я, дуьнйа.

Стхадини маса гудай,
Архадини хаса гудай,
Жавандавни аса гудай
Вун ажеб ламат1 я, дуьнйа.

Жегьилвилиз жегьил я вун,
Агьилвилиз агьил я вун,
Мурадризни са гьуьл я вун,

Кук1ур тежер къат1 я, дуьнйа.

Дугъриди ваз ажуз жеда,
Игридан гаф къачуз жеда,
Камаллуди ялгъуз жеда,
Имансуз жаллат1 я, дуьнйа.

На саилдин гъил ат1уда,
На фаилдин къил ат1уда,
Вакай, лагъ, нин вил ат1уда,
Адилсуз мук1рат1 я, дуьнйа.

Инсанар гъиз ракъурна на,
Къванцин тарар ак1урна на,
Фаизан рик1 дак1урна на,
Вун алмасдин ат1 я, дуьнйа.

1999.

Жуваз сонет

Заз чизва а себеб, рик1из гузвай т1ал –
К1анивал я ви сирдашни, мидяйни.
К1анивилини къурбанд я вун – кузвай ц1ал,
К1анивал я ви къаргъишни, дуьани.

Ви к1анивал пай жеда, лагъ, шумудаз,
Жерягъ туш хьи, зайиф касдиз дарман гуз?
Буьркьюьдаз – экв, к1вачерин звер – шулудаз,
Язухдазни рик1-дурк1ун гуз, иман гуз?

Гъвеч1и рик1е дуьнйа тваз ваз к1анзава –
Т1азва ви рик1 гуьзелвиляй ац1ана...
Векъедизни баладиз хъиз чанзава.

На гайида ви рик1икай къванзава.
Чилелламай, таза лувар ат1ана,
Ваз руьгъери цавун аршдай ванзава.

1996.

Иеси я гьар сад вичин ник1е цайи бегьердин,
Бегьер битмиш хьайила чун бахтлу жеда, шад жеда.
Иеси я илан йиф-йугъ гьасилзавай зегьердин.
Рик1е чирагъ авай касдиз хьут1уьн цк1из гад жеда.
Иеси я гьар сад вичин ник1е цайи бегьердин.

Рекьер – гзаф, анжах кьве рехъ чи уьмуьрдин сефердин
Садаллагьди гьанва вилик: Хийир – Шийир (фад жеда).
Жува хкягъ, гьик1 кьат1изва ви акьулдин тегьерди.
Жуван силин т1унут1дихъ лап вече шткард дад жеда.
Иеси я гьар сад вичин ник1е цайи бегьердин.

Анжах хуррам кас акьада гьавурда чиг сегьердин,
Билбилрин нагьмадалди вун, т1ебиат сад жеда.
Рик1е регьим авай касдихъ, фагьум ая иердиз,
Гьар-гьамиша Аллагьдин пай – вичин к1усни йад жеда.
Иеси я гьар сад вичин ник1е цайи бегьердин.

2001.

Уьмуьр я вац1, вунни – гими
Кьве кьерехни агудзавай:
Патан кьерех – жуван кьерех,
Вуч я артух – вуч я кими,
Вуч я мекьи – вуч я чими..?
Писни хьсан алчудзавай,
Папан кьерех – жуван кьерех
Агудзавай – кьакьудзавай...
Хийир-шийир ийир чуьнуьх,
Я ам дуьздал акьудзавай.

1985

Зи мектебдин дустариз

Яраб, дустар, гьинриз фена рекьер чи,
А рекьера куьн гьибурухъ, нихъ гала?
Туьк1венани гатар, зулар, хьуьт1ер чи,
Абдулалим, Фазил, Файил, Шихбала?

Гьикьван хуррам тир а яргъал вахтара,

Гила, лагъ, бес пака чи вил куьхъ гала?
Гъарнихъ фена, гъатна гъурбат яргъара,
Мирзешириф, Тажир, Аким, Шихбала?

Хъсанбур тир атлугъай чи муаллимар.
Туб юзурдай: "Мийир вуна хих, бала!".
Хтайлани жезвач хьи бес малумар,
Мимерзани, Рамиз, Рейфу, Шихбала?

Чахъ муаллимар Балафенди, Рамазан,
Баламирзе гала, жедач чих, бала.
Агъабала, Абдулвагъид я масан,
Абуруспен, Музафарни Ших гала...
Лагъ, гадаяр, ихтин дустар нихъ гала:
Къазанфарни, Энвер, Камил, Шихбала?

Рикел хкиз жуван багъри бинейр,
Чун гъурбатра жезва къе дарих, бала.
Рушарикай хъанва бахтлу дидеяр,
Перженхалум, Тамаматни Гъуьруьзат,
Сунахалум, Саиматни Муфрижат...
Абуркай чаз садни гъатнач, Шихбала.

Аял вахтар ахварраваз хтайла,
Элягъзава зи рикелай пих, бала.
Гъар сеферда гару дакар гатайла,
Ак жезва, я Шингъар, Дасим, Шихбала?

1980

Секинвал

Гъар дуьнйадиз ава вичин къетлен, сирлу секинвал.
Гъар дуьнйадин секинвиле ксанва лал серинвал.
Лалвал хъайи гъак чпикай ванерилай къецелай
Ванер ава мад садрани рахаз техжер мецелай.
Ванер ава хун тавунвай, вил алай мад рухвада,
Са члав къведа, къукърум хъана абур цавув рахада.
Чара жер туш а ванерин гъим лалвал, гъим эркинвал,
Гъавиляй гъар дуьнйадава вичин къетлен секинвал.
Зурба бушвал, генг пчивал Ацлайвили рухвазва,
Каинатдин ванерикай а Секинвал хразва.

1992.

Шумуд гъилер зун жезват1а тикрар?
Бедендик кумаз Каинатдин гар?
Шумудра фейи девиррин вилик
Дувулар квай зи деринра чилик.
Гагъ цаз хъана за, гагъ гуъз хъана ник.
Садбур агал жез, ахъа жез варар,
Зи рекъе хъана ц1аярни йатар.

Зун тар тир зурба, эсил къадим тар.
Зи иладар тир Атарни Ватар.
За инсанриз бул гайиди я ем,
Зи серинрикни кутурди я дем.
За инсанриз бул гайиди я чим.
Зи серинрикни кутурди я ким,
Лацу цифери гъайиди я чиг.
Кинарайд я за жегъил мекериз,
Мелгъем хъайид я шумуд рик1ериз.
Баятарнач за зегъметчидин къул,
Гадарна за цил, гана за дувул,
Битмишна къилер, дигмишна къуълер.
К1валахна даим, тахъана кагъул,
Къацу авуна чуъллерни къерер.

Паяр гана за гъуцариз жуван,
Бейкеф авунач я Пан, я Алпан.
Ат1ана зи тан къванерал хци,
За ем гайидан хтулди, хци...
Терг жез, эрелна са шумуд девир,
Тикрар хъхъана шумудра уьмуър,
Шумуд гъилера хъхъана циц1и.

Гагъ къуъзуь я зун, гагъни я жаван,
Чилни, йадни цав чида заз жуван.
Ра гъуцран нулар къилеллама зи.
Вири уьмуърар рик1еллама зи:
Зун векъ тир ч1аван.
Зун лекъ тир ч1аван.
Зун раг тир ч1аван.
Зун руг тир ч1аван.

1999.

«Кваз кьазвач, бес, на арабрин панагьар»,—
Бязибуру зак гунагьар кутазва.
За вучда кьван, зи п1ирер, зи аллагьар
Зав гьамиша лезгидалди рахазва.

1996.

Мич1ивилияй экуьвилиз гузва лув,
Амма мич1ен чилина зун гьатзава.
Зи сирдашар зун тек туна катзава,
Кьабул, гьуцар! За кьурбанддиз гузва жув.
Мич1ивилияй экуьвилиз гузва лув.

Анжах са лув экуьвилик акатна,
Зи лацу лув, ада вичелд ч1угвазва.
Чил кьазуниз лувар цава акьазва,
Эхир чилел аватда зун галатна.
Анжах са лув экуьвилик акатна.

Эхирни лув мич1ерикай хкатна,
Кьве луву зун экуьвилиз тухузва.
Сад лацуди, муькуь лувни ч1улавди,
Кьвед агуддай це, я аллагь, кьуват на!
Эхирни лув мич1ерикай хкатна.

Лугьузва чаз Садаллагьди – Чиравди:
«Кьабулмир гьич кич1евални ажузвал!»
Йугьди-йифди гьа са гафар дугьузва:
«Кьакьатайди сад хьийида ялавди!» –
Лугьузва чаз Садаллагьди-Чиравди.
Кьакьатайди сад хьийида ялавди,
Чун ялавдин веледар я, Алпандин.
Муьт1уьгдайд туш чун гьейридан дуванди,
Четинвилер куьнуь я чаз кьилавдин.
Кьакьатайди сад хьийида ялавди.

1994.

Хурушум бере..., чилиз ракъини
Гузва мегърибан эхиримжи плагъ.
Нурар галклизва къванерихъ векъи...
Гъейрандин легъзе! Атанва зи пагъ!

Ракъин нурари эхир сеферда
Чумалдин тарциз хару экв гана.
Мад туъш хъижеда абур сегъерда,
Гъар са чумалда яру экв кана.

Ингъе, легъзеда лал хъана ал рагъ –
Йикъан къайгъуйрин битмиш хъайи киватл.
Цун киватл туькъуьмна, серин я Къав-дагъ,
Чкванвай нурар хъийизвай хъиз киватл.

1980.

Рагъ кужумна хъиткъиннавай чилери
Ялварзавай михъи цавуз шумуд йугъ.
Талабзавай марф векъери, цуьквери,
Мус къвадатла яраб, лугъуз, умуд юргъ.
Гуя чилин дад-миндадда акъунвай
Гару кевна цав яргъандик циферин.
Гамишди хъиз гъафтеда йад такунвай,
Абилейсан хъвазвай къарих чилери...

1980.

Ялвар

Твах, зи фикир, Такварандин яргъариз;
Твах вуна зун, кур саил хъиз гъил къуна.
Чи беденар къисметар я суарариз,
Хкаж вуна зи гъилевай цил къуна,
Са клар-са клар лацу къезил гуарариз.
Твах, зи фикир, Такварандин яргъариз.

Вилер аваз, хъанва хъи чун буьркьуьбур,

Япар аваз, хъанва хъи чун бишибур...
Къве мет ягъна, йугъди-йифди ялвариз,
Ацукънава гъам бедел, гъам нашибур...
Сес къурана ялварзава цавариз:
«Твах, зи фикир, Такварандин яргъариз!»

Таб гуз жезмач адалатсуз гужариз,
Я аскердин гъал аламач жувални;
Энгел хъанва адрес квахъай Ажални...
Тай жедалди жадуьризни пажариз,
Къват гудалди гъиллейризни тапариз,
Твах, зи фикир, Такварандин яргъариз.

Етимар я, сагъ яз диде-бубаяр –
Белки, им чи Пак Дувандин ара я!?
Чи рик1еркай хъанва руьгъсуз къубаяр.
Ваз ша чи ван! На къванни чаз чарайа,
Къурбанд ая, Ребби, чун пак турариз!
Твах, зи фикир, Такварандин яргъариз!

1994.

Къамбалдагъ

– Алчуд жез-жез жинжигар хъиз,
Гъиниз я, лагъ, вун, къамбалдагъ?
Катзава вун дуьнйа дар хъиз,
Акъваз, жуваз са муг хкъягъ.

Гар къисмет я, вун – бейниван,
Ачух чуьл я ви хуш макан.
Къисмет к1удиз жеда нивай?
Ни хкида легъзе накъан?

Несибдал ви туш ст1у гуьл,
Амма зун ваз куьз я ухшар...?
Секин туш зи уьмуьрдин гъуьл,
Ханва къусу, гъилел – къабар.

Акъваз тийиз жинжигар хъиз,
Гъиниз я, лагъ, вун, къамбалдагъ?
– Катзава зун сирлу кар чиз:
Гъерекатда уьмуьр я сагъ.

1972.

Рекъевайдаз рехъ чир жеда хквердин,
Игиландай сейрзава за къверидаз.
Эгъли жеда закай сирлу техквердин,
Гъатта рехъни къалаз жедач багъридаз.
Къимет гузни агакъдач гъар тегъердин.
Къекъвераг я зун яргъал тир къекъвердин.

Тандал – канаб, къуънева зи гъебеяр,
Сад – хурунди, садни (бат1ин) далудин.
Къулухъ – шегъре, вилик – дагълар, тепеяр.
Я Ребб! Зани жуван буржи алудин!
Суракъдава зун эсилрин бегъердин.
Къекъвераг я зун яргъал тир къекъвердин.

Хурундай гуз, далудиндаз вегъезва.
Зун къулухъди ак 1 ажзава заланда.
Ч1улавд ишез, лацуди заз хъуърезва,
Гъар камунин пар гъатзава гарданда.
Зи юрфара гар акъазва кефердин.
Къекъвераг я зун яргъал тир къекъвердин.

Рекъевайдан к1вачиз цазни акъахда,
А рекъевач къаличаяр, гебеяр.
Пуд хуп1 хъвана къисметдин пак булахдай,
Даиматдиз гъида ац1ай гъебеяр.
Къвердавай ван гужлу жезва эвердин,
Къекъвераг я зун яргъал тир къекъвердин.

На къачурбур ава къулухъ гъебеда,
Вуна рик1яй гайибур ви вилик ква.
Чарх гана вун мад эвелдал хкведа,
Эвел-эхир – са нукът1а я, чилик ква.
Руъхъ хъайлани Даиматдин сефердин,
Къекъвераг яз амукъда зун къекъвердин.

1994.

Ст1ал гъава, Ст1ал булах, Ст1ал вац1
Гурлу сел хъиз авахъзава Куьредай.
Меденатдин мугъитдин жез гужлу яц1,
Чи тарих вич медена тир бинедай.

Чи Кранар – синт1ал алай Синт1алар –
Ст1ал вац1ун пуд булах, пуд ст1ал я.
Синт1алрикай хъана адлу Ст1алар,
Куь тарихни зи хуравай пуд т1ал я...
Са т1ал къвезва рик1 къве падай хирелай,
Къведлагъай т1ал – квахъайвиляй ватан чи.
Пудлагвай т1ал – Садвал фин я рик1елай,
И пуд т1ал я зи пелеллай тапанчи.

Авайбур я къел-фуь, гъурмет-берекат, –
Эхъ, Ст1алриз лайих я и тарифар.
Зегъметчи халкъ, к1валахдик квай гъерекат,
Ст1алвияр – алимарни арифар.
Т1вар хкажна Сулеймана, Саяда,
Ад хуьдани чна, къенин аямди,
Чи лайихвал лайихбурун арада?
Я агъузда, я ам чна давамди...

1994

И дуьнйадилай къецедай мад дуьнйаяр ава жеди,
Мад дуьнйарихъ чпин ракъар, чпин варцар гала жеди.
Амма зи халкъ масана ваъ, шукур Аллагъ! Чилел ала,
Маса рагъ ваъ, пак лезги Рагъ гъамиша чи къилел ала.
Ст1аларни масанавач, дегъ Кра я чи ах-макан,
Темягъ фидай Алпандин чил, бубайри чаз гайи ватан.
Хуррамитар, Урартвияр алпанвийриз арха хъана,
Ант1алдани, Къавкъаздани лекърен эсил-рухва хъана.
Дагъни Аран – туьнтвал, сабур чи къилихдин булах хъана,
Ирид лишан алай и чил лезги т1варц1ин дамах хъана.
Зардин тарат1, вирнедин ван хуьх, дуст, рик1е пайдах хъана.

1995

Дуст-душманвал, гъам инсанрин къилихар,
Вахтар фида, вири ягда сафунай.
Аскан жеда накъан къакъан синихар,
Къил акъатда накъан туькъуьл гафунай.
Вахт адил я, вири ягда сафунай.

Накъан мидяй ви майилдиз элкъведа,
Накъан дустни къе ви геле къекъведа.
Перт жеда вун: куьз за а кар авунай?
Къарши-терси ви фикирар элкъведа.
Вахт адил я, вири ягда сафунай.

Ви хийирдихъ галайбур ви шийирдин
Гара жеда. Тажуб жемир ачунай.
Сан какахъда шийирдинни хийирдин –
Къве мидяйда неда къе са чакунай.
Вахт адил я, вири ягда сафунай.

И къаришма атун патал арадиз
Рикел хкваш: бес вуна вуч авунай?!
На икрамна гагъ а, гагъ и агъадиз,
Юкъ аклажиз на ваз «чинер» къачунай.
Табдил жемир: вири чизва худадиз,
Вахт-адилди ягъайтлани сафунай.

13.02.1996.

Вужар гзаф я?

2500 йис идалай вилик скифрин камалэгъли Анахарсисавай, къейибур гзаф авани чан алайбур?– жузурла, ада суалдиз суал хганай: «сирнавзавайбур гъибурук кутуна кланда?».

– Лагъ кван, вужар гзаф я и дуьнйада,–
Гъуьжетдик ква чуру рехи хъайибур,–
Чан алайбур, я тахъайтла къейибур?–
Заз чидайвал, дирибур я зияда.

– Вучиз?– суал акъатна са къуьзуьдай.
– Сагъдак каш ква, къейидан невс – ам тух я!
Зун кьенвач хьи, уьмуьр акваз гуьзуьдай!
Гъавиляй чун са нефесдин артух я.

– Вунни ажал даим санал къекъвезва,

Ак1 хъайила хъфей ксар пара я.
Низ акуна, къейидал чан хквезва?
Текъейбуруз ажал эхир чара я.

– Чан сагъбур бес уьмуьрд гъуьлел алачни,
Абурузни, эхъ, кьиникай аян я?
Бес абрув несилдин тум гумачни?
Яъни, абрун уьмуьрд мая залан я!
– Гъаник квачни гъил кьунвайбур ажалди,
Алцурайбур къисметдин фад мажалди,
Сирнав ийиз уьмуьрд гъуьле авайбур?
Хер хъайибур бед женгерин къасабда,
Я аникай, я иникай тахъайбур,
Лагъ-кван вуна, де гъибуркай гъисабда?...

...Лагъайбурлай пара хъана талгъайбур –
А суалар сада садаз гайибур.
Заз акуна хъфейлани амайбур,
Заз акуна чан аламаз къейибур.

1990.

Куьгъне леэн жагъай садан рекъелай,
Вири крап алатнавай рик1елай.
– Агъ, я Ребби! им вуч дигай вахт хъана,
Садлагъана ингъе зазни бахт хъана.
Гила жеда гъар йукъуз зун къайгъуда,
Халикъ, за ваз амай зат1ар лугъуда:
К1анзамайди пуд леэнни балк1ан я.
Яргъал тахъуй. Яргъал хъун заз так1ан я. –
Руг кьилеллаз балк1андаллайд атана,
Леэн гвайдав къамчи гвадриз рахана:
– Зи леэн гваз куьз къвазнава, хванахва?
Леэн вахце, фад, гежзава, ламрахва!

1999

Чимивални мекъивал це лугъуз на вахтунихъ
Галтугналди бахт жедач ви несибдин бахтунихъ.

Къадарди ваз гайивал, фелекдин тлаб кайивал,
Агакъда вун мураддин риклевай пак тахтунихъ.
Зун гафунин есир я, таъсир я гъар гъарфунин,
Зун гафунин пак сир я, асир я гъар затлунин.
Зун гафунин панагъ я, гунагъ я зун гафунин,
Зун гафунин гъелягъ я, аллагъ я гъар гъарфунин.
Гъар са калам къадам гъар Садаллагъди гайи заз,
Гъар са клалам, къалам гъар вахтуни члар кайи заз,
Куъззава зи мефтледи, эверзавай магъфеди,
Хуъзватлани чефтеди куътягъ тежер гъафтедин.
Зун рекъида, къирмишда гафарин серт гуъллейри,
Рикли, руъгъди дадмишна сафсаф беден къирмейри.
Кузва, кузва дустарин тапаррини гъиллейри,
Гъайрайизва рушари, гигиз пехил ксари.
Дувандивай сан жедач зун тухвай къван жермейрин.
Душмандивай клан жедач адил нагъахъ крарин.
Гъуъжетзава силисдал хъверерзавай къастари,
Гуъзетзава межлисдал эверзавай дустари.
Амма заз мад вахт амач: эвернава Винида.
Адалатдин тахт амач. Гузвалда ам кирида.

09.2003.

Агъ, уьмуьр, уьмуьр,
Туькъуьл ва ширин.
Гагъ къекъвей жигъир,
Гагъ дагъар дерин.

Садаз вун арха,
Садаз вун халу.
Садаз вун хаха,
Садазни далу.

Садаз вун хейрат,
Садаз вун шейрат,
Садаз дагъ-бине.
Садаз терс гуьне.

Атлана за тик
Ви синагърин цал.
Яраб заз птик
Алай ви мурцал?

1998.

Зи фикир кьуранва мефт1еда,
Бязи зат1 хквезмач хиялдиз.
Кьуд цлан есир я гьафтеда,
Ван тежез юлдашдиз, аялдиз.

Жува жув тунва за чефтеда,
Илгьамдин кьуш кьилел элкьвезмач.
Руьгь – кьава, зун ава магьфеда.
П1уззарар кьуранва, хьуьрезмач.

За уьмуьр гахт1унда сифтедлай,
Векь хьана, цуьк хьана гатфарин.
Бинедал хкведа бинедлай,
Гьарф хьана сирерин гафарин.

12.08.2002.

Зулун шикил

Кьезил гилвар кьарагъзава гьуьлелай,
Гьилевай ч1ав алудзава рик1елай.
Ч1агай гьиссер атана, рик1 ац1ана,
Гагьни нагъв хьваз экъеч1зава вилелай.

Кьалханри хьиз ц1арц1ар гузва лепейри.
Кьер кьачузва асарин сих тепейри.
Рик1ин кьеле кьачуз жеч, вар гатана,
Авурт1ани хирер гафун кьирмейри.

Кул ягъзава вервец1 гару чилелай,
Капарзава пешери чаз тарцелай.
Иес хьанва зул, мугьман хьиз атана.
Пешер, лав гуз, элкьвезва гьар хилелай.

Хуп1 ч1аганва тарар и зул илифай,
Руша к1унч1а твазва пешер кьекьифай.
Аби гам хьиз циферикай шткана,

Цавун юкьни гъавиз хъиз я алцифай.

Надинж гару кеферзава пешеркай,
Хкатзава гуя хъипи ценеркай.
Гагъ калтугиз, гагъ элкъвез рехъ ат1ана,
Багъдин юкьва квахъзава ам вилеркай.

Ингъе катна луж рушарин – нуьк1верин,
Яргъай къвезва ванер бахтлу хъверерин.
Зунни, гарни гъа алайвал къурана
Райиж ийиз маъна абрун сирерин.

16.11.2004

Марф

Мус квахъда и гатун зегъем?
Къал къачунвай халкъари.
Рагъ ц1и гатуз хъана бегъем,
Мус шадда чун марфари?

Гъа ик1 лугъуз авай эллер,
Эхир, пагъ, са марф къвана!
Вац1арикай хъана селлер,
Агъадал гъиз чархар, къванер,
Дагъ зурзурдай галаз ванер,
Налугъуди, цав хана!

Марф яни им – цавай селлер
Авахъзава чилерал.
Чил аквазмач, йад я чилер,
Гуя къвазва гъуълерал.

Амма, килиг, вуч гуъзел я
Т1ебиатдин макъам и!
Гъар са ст1ал са гъезел я,
Вуч масан я макъам и!

Шшш... – къачуна ст1алри зенг-
Тафт ягъзава пешерал.
Ашукъ я зун и мензер генг
Ч1агурзавай ширерал.

Марфади, кирс ц1арар ч1угваз,

Йифзават1а йикъакай?
Ст1алар циз гъахъдай аваз
Ван жезва къуд патахъай.

Вун гъинавай, баркаван марф,
Ксанвайни циферал?
Гъар са ц1арц1и, кхъиз О- гъарф,
Къуълерзава чилерал.

Хар-хар хъана гевгъерар хъиз
Марф чилериз чк1изва.
Биц1и лацу жинерар хъиз
Легъзеда цел алк1изва.

Хкаж жезва шаррдин давра¹
Гъар ст1алдин къилелай.
Ст1ал цик акахъдай ара
Алатдани рик1елай!

Цик акахъна – хкудда къил:
Нефес кума герендик...
Вили цавухъ галамаз вил,
Хъфизва цин бедендик.

19.11. 2007.

Суърет

Мерд ракъинвай къачузва
И къумралвал зи чини.
Шагъвече хва! – лугъузва
Дидеди хъиз зи чили.

Жуърэт жезва мурадриз
Шалбуздагъдин живеркай.
Хиялри, лув аладриз,
Дустар къазва лекъеркай.

Гъизва гатун йифери
Ч1улаввал зи вилериз.
Самурвац1ун селлери
Къуват гузва гъилериз.

¹ Шаррдин давра – шаррдин (пачагъдин) къилел алук1дай зат1.

Гъайбат я тик чарчаррин
Зи гъиссерин къакъанвал.
Чил диб я зи гъунаррин,
Руьгъдин паквал, к1убанвал.

Диде-чили, къужахна,
Рик1 гана заз къет1енди.
Мелгъем гъар са булахдин
Кужумна зи беденди.

Зун, дувулар чилемаз,
Са ц1елхем хъиз хкахъда.
Чилин мердвал рик1емаз,
Даиматдик акахъда.

1979.

Фана дуьнйа

Фана дуьнйа, фана дуьнйа,
На чаз уьмуьр гана, дуьнйа.
Амма вучиз фугъарайриз
Адалатсуз хъана, дуьнйа?

Де, лагъ, види дуьз яни ик1?
Жигерар куз, ц1уруриз рик1,
Ц1уру я ви уьмуьрдин ник1,
Бейадалат цана, дуьнйа.

Фана дуьнйа, фана дуьнйа,
Гъикъван гъамар гъана, дуьнйа.
Виридакай фугъарайриз
Вун инсафсуз хъана, дуьнйа!

Фана дуьнйа, фана дуьнйа,
Зи рик1 вакай хана, дуьнйа.
Зи гунагъар еке тирни,
Вун зав икъван къана, дуьнйа?

Гатун цик1из акъудиз къай,
Вакай михъиз ат1ана пай,
К1анибурал ахцигиз ц1ай,
Вуна шумуд кана, дуьнйа?

Я дад амач, я вахъ мирвет,
Садаз ч1ух гуз, садаз девлет,
Кайибурун к1улаз, гъелбет,
Мад т1егъуьнар гъана, дуьнйа.

1998.

К1АРАР

Зи к1елзавайбуруз

Зи шииррин асул мана къатканва
Къатар-къатар мяденра къизил хъиз.
Зи гъар са гаф гъахъвилини ц1ал хъукъванва,
Куъруъ я ам дагъдин кук1вал мензил хъиз.

Зи ц1арарин патахъвални дуъзгуънвал
Ачухдаказ акурт1ани вилериз,
Зи фикиррин, зи хиялрин деринвал
Аян жеда анжах гегъенш рик1ериз.

Анжах гъада йад хъвада зи рик1икай,
Экъеч1айда зун хъиз къекъвей гурарай.
Лувар ат1уз, паруяр къаз виликай
Пехилбуру къаз ялайда пурарай.

Пехъи ч1улав чайгъунри ик1 чухвайди,
Гатайди терс гарарини харари,
Дидед къеняй пар к1улаллаз атайди,
Куъткуънайди бед мецерин турари.

Къат-къат цанвай ник1е сирлу тум ава,
Пак рик1ера экъеч1да ам дул хъана.
Агъ, зи рик1е шумуд т1ални гум ава,
Зи гатфаркай гад такуна зул хъана.

Гъар туърездиз ава хас тир деринвал,
Гъар къат1унди вичин саягъ ат1уда.
Зи гафунин, зи няметдин ширинвал
Дадмиш ая: рик1 гъиссерив ац1уда.

Хабар жеда квест Фаизан дердеркай,
Куъ гъар садан мурадрикай аян тир.
Са йугъ къведа: зун квахъда куъ вилеркай.
Лагъ: «ам гъуцар рик1еллай са инсан тир»...

17.09.02.

Каинатдин океанда мич1и тир
Сирнавзава луьткведи кьезил.
Тур гадариз гьар гьилера ич1и тир,
Гьетер кьазва – балугьар кьизил.

Ахпа луьткве тик минардихъ галк1ана,
Элкендални кьизилдин гьед алк1ана.

09. 2004.

Гаф

Гаф залан я,
Гаф кьезил я.
Гаф илан я,
Гаф кьизил я.

Гаф гуьлле я,
Рик1е гьатдай.
Гаф гьилле я,
Геле гьатдай.

Гаф – тур я ам,
Мецел хуррам.
Хатур я ам,
Пай я гьарам.

Гаф ам ракъ я,
Ат1уз тежер.
Гаф яракъ я
Ажуз тежер.

Ц1елхем, ц1ук1 я,
Хадай ялав.
Гагь ам лук1 я,
Кумачир лав.

Гаф ви рик1 я,
Ц1ай квай чахмах.
Гаф гьарик1 я,
Чими кьужах.

Амма рик1яй акъатайла,
Лацу чарчел аватайла,
Гаф ст1ал я,
Рик1ин т1ал я.

2007.

Далбадал шиир

Акатна
Далба-дал,
Акъатна
Къалба-къал.

Агатна
Чалба-чал,
Алдатна
К1валба-к1вал.

Аратна
Салба-сал,
Аватна
Ц1алба-ц1ал.

Къакъатна
Ч1алба-ч1ал,
Алатна
Малба-мал

2002.

Жуьтер

Дерге, зерге,
Гет1е, кеке.
Накъ, къе, пака.
К1ек, верч, кака.
Дергес, куьнуь.
Атир, ял, ниь.
Эркек, дишек,
Сагълам, хенек.
Нефес, гьевес,

Арха, мирес.
Уьк1уь, к1уьгьуь.
Луьк1уьн, уьгьуь.
Йугь, йиф. Йиф, йугь.
Тариф, буйругь.
Кьуьд, гад – вахт сад.
Дустни фасад.
Руьгь ва жендек,
Ашна, мелек.
Хуп1 йад, са куьт...
Вири я жуьт.
Жуьт я вун, зун.
Мийир кьазун.
Чун гьалтай вахт
Я зурба бахт.

2002.

Ишелдивай ван кьакьудна –
Ишел хьана т1ал.
Гьезелдивай чан кьакьудна –
Гьезел хьана лал.

Лагьанай ваз гьикьван гафар,
Акьатнач вай ч1ал.
Атанва рак гатаз гатфар,
Фад, вил ала чал.

2007.

Гьар кьуз «лам квай ихтилат»
Вегьез авай иладар.
Квадар тийиз игьтият,
Чам акун тир хиялар...

Гьуьлуьз фир вахт атанва,
Нубат хьанва Сунадин.
–Жегьилрай хуьр ац1анва,
Хкягь са гьуьл, бубадин. –

Рушаз чириз ацукъна
Дувулар «гъуъл» гафунин.
Гъуъл. Гъулягъ. Гъур...– амукъна...
Мана сад я тавунин.

К1анзавайди – вич кас хъун я девлетлу,
Гъар йукъуз ваз зат1ар гъидай къиметлу.

Бес гъи пеше варлу я?
Гъим хазандиз далу я?

К1уртар цазва Балаша,
Уст1арвал ква Апашак.
Балугъчи я Лавгъабег,
Къасабчи я Къалабег.
Къадир дагъда чубан я,
Хит1 – милица к1убан я.
Бал меркезда алим я.
Къам мектебда малим я.
Чамар ава, къегъят туш.
Чам жагъурун регъят туш!

–Къасабчидиз пи къведа.
К1урташазни – хъицикъар.
Балугъчидкай ниъ къведа.
Атай касдиз къецихъай.

–Файдавач ваз эхирки за лугъуникай:
Ни къведач хъи абру гъидай пулуникай!

2000.

Терсеба

Хазандикай базар хъана,
Бахт амач!
Уъмуърдикай бизар хъана,
Вахт амач!

Накъварикай селлер хъана,
Селлер йад!
Нурарикай шемер хъана,
Эллер, дад!

Ачух рик1ел дап1ар хъана,
Чан гъайиф!
Лайихсуздахъ рафтар хъана,
Сан гъайиф!

Багъ чарадаз бегъер хъана,
Гад – гарув.
Сана – яс, сад мехъер хъана,
Ад – гарув!

Вилерикай ахвар хъана,
Хкахъна.
Къинерикай гафар хъана,
Алахъна.

Рекъерикай мекъер хъана,
Саил я.
Мехъерикай йикъер хъана,
Гъафил я.

Цуькверикай зегъер хъана –
Мумлахар.
Дагъларикай шимер хъана –
Булахар.

Ахварикай шемкъер хъана,
Хух амач.
Ламарикай шивер хъана,
Мух к1амач.

Камарикай чип1ер хъана
Кирсеба.
Гафарикай сепер хъана
Терсеба.

10.2007.

Сухна туп1ар зи рик1 къазун,
Вил жемир хъи – за ц1урда.
Тунвай жаллат1 и йикъа зун,
На ви гуъзуь ац1урда.

Аквада ваз зи рик1ин зенг
Набатдилаи севтлу тир.
Аквада ваз зи рик1ин женг
Гъайбатдилаи гужлу тир.

Хкатайт1ан бедендин чан,
Зи руьгъ даим сагъ жеда.
Зи ц1арарин зенгерин ван
Хъайи эл тик дагъ жеда.

Са къуватди теснифда эл,
Муькуьда эл чук1урда.
Сада ч1урда эсилдин гел,
Сада сидкъи галк1урда.

Дуьнйа-базар элкъвез-элкъвез
Тенг девирар тикрар я.
Садбур хъфиз, садбур хквез,
Савда къалин базар я.

Асирралди кутур пак рехъ
Пайгъамбарри яхц1урда
Къадир течир са небгет пехъ
Ацукъна вич, къац1урда.

Сада кутаз сифте жигъир,
Квахъай рекъер кухтазва.
Сада, кутаз к1вачерик к1ир,
Шегърейрикай рахазва.

Окт.2003.

Хва хана дидеди – вилерин дамах!
Хва хана дидеди – эллерин дамах!
Ам жеда миллетдин селлерин даях,
Жуван халкъ, жуван чил хуьз чир жедай хва.

Хвена ам дидеди, вичикай ат1уз,
Хвена ам дигэди, чиликай ат1уз.
Бубади къаст гана рик1икай ат1уз:
«Хъухъ багъри накъвадин къадир чидай хва!»

Атана агакьна ч1ехи хьана хва.
Дидени, бубани рехи хьана, хва.
Къегьалдал къару я гьам халкъ, гьам арха,
Умуд я миллетдин хийир чидай хва.

Шарвилидиз кутугай буй ганва адаз,
Давудаз ухшар тир суй ганва адаз,
Дагъларин лекъери гьуй ганва адаз,
Хьухь жуван эвелни эхир чидай хва.

Амма куьз бубадиз авач къе къарай,
Хцелай иладриз авач хьи са гьай.
Мецикай, къецикай ат1ана ик1 пай,
Низ чидай жедайди пехир жедай хва...

Ша ч1урмир, веледар, куь диб, куь бине,
Дидеяр, бубаяр вине яхь куьне.
Багъривал, лезгивал техвейт1а рик1е,
Халкъдикай эхирки нехир жеда, хва.

1998.

–Ч1арар, куьн куьз рехи я?
–Яшар пара ч1ехи я.
–Вилер, вучиз зайиф я?
–Дуьнйад гьамар гьайиф я.

–Япар, куьн куьз биши я,
Ванер-сесер алахьна?
Чир жезмач, эл акахьна,
Гьим эркек, гьим диши я.

–Рик1, бес вун куьз энгел я?
Акъвазиз, ял акъадриз?
–Зун гьамарин са гел я,
Ц1развай ухьт аладриз.

–Зигьин, куьз вун дерин я,
Йисар жував вердишиз?
–Гила уьмуьр ширин я,
К1ан я беден дегизиш.

1999.

Гурар

Са кьуьзуь кас гурарай хкаж жезвай винелди
 Са-са к1арар гьисабиз асатив кьил зурзазвай.
 Ам кьягь хьана кьерехдив зун атайла вичелди.
 Гъавурда зи гафунин такъаз, яваш жузазвай:
 «Буба, за ваз куьмекин», – за хьуьч1уькай
 кьуьзуьдан
 Кьуна. Хъверна кьуьзуьда ният вичиз чир
 хьана:
 «Акьван гзаф амач, хва...тадини квач...
 муьк1уьда...»
 К1арар тир жал? Я яшар?.. – заз а гафар сир
 хьана.

1990.

К1ар – замин я
 мягькемвилин
 гурарин.
 Ц1акул тахьуй –
 гьал четин я
 луварин.
 Амма гьар сад
 вич эркин я
 вичи авур
 вичи тавур
 крарин.

1982.

Заз жагъана бубадин куьгъне кьалиян.
 Къай хьиз гьатна рик1е зи к1валин къайивал.
 Къайи ака авахъай вил хьиз савух я,
 Уьфт ягъиз, рак гатазва: пиян саврух я.
 Туькьуьл залан хиялар алчуд жезва зал,

Къуд шагъид хъиз тахсирдин киснава къуд цал.
Къалияндиз туьхвенвай мад хъиягъна ц1ай,
Уф хгана жуьгъенриз руьхъведик кумай.
Хияларни галт1амрай хъувуна азад –
Къайи къула чим хгуз башламишна мад.
Заланвилер рик1евай вегъез са-сад ц1ал,
Кузва. Хуп1 тир канайт1а ик1 чи т1ални квал...
Вахт девирдин туп1арай физва – Вахт я къум.
Гумад сятди – гурмагъди, гысабзава гум...

1987.

Акурди я заз азиятдин дад,
Аял ч1авалай юлдаш тир заз дерт.
Жегъилвал к1удна рехи хъана фад.
Уьмуьрдин вац1ун къерехда зун перт
Акъвазнава тек хиялар айиз,
Абур хузар хъиз къевезва зи къилиз.

Гъалтайди я зун инсанрал напак,
Маса гайид я лагъайбуру "дуст",
Амма сагъ умуд кумукъайд я зак,
Амма гъамуна хъайид туш зун суст.

Залан хъана заз багъридан гунагъ,
Гъанлай назик рик1 хъайид я зи т1ар.
Кич1е-регъуьди амач, я панагъ.
Зи тур къелем я, ч1угвазва за ц1ар
Зи уьмуьрдилай. Шукур, я Аллагъ!
Дуст-душман авай, къекъведа зун гъик1,
Ивид саф хъана т1азвайла, вун, рик1 ?..

2001.

Аллагъ, на чун иман, адил
Гваз халкънат1а бинедай,
Бес къе вучиз акъатдач къил
На расай и дуьнедай?

Гвалда вичив нагъакъда гъакъ,
Киме хъанва ажужди.
Мердвеликай рахаз шкъакъ,
Вине хъанва агъужди.

Гъибетчидиз лугъужва пак,
Лагълагъчидиз – дугъриди.
Фалдал вегъез, бут я напак,
Дуванзава угъриди.

Рифма течир кубутди са
Кхъизва бул сонетар.
Къе жерягъ я набут кваса
Айиз патахъ суърнетар.

Инай са ч1ар, анай са ч1ар
Акъудна: спел хъана!
Инай са ц1ар, анай са ц1ар
Къакъудна: гъезел хъана!

Пел к1ват1на са заридини
Илигнава далдамдал...
Куъз халкънай зун, дилидини,
Къуъл тийир а макъамдал?

2002.

Садра хъендик акатайди хкатдайд туш къузадикай,
Гъиниз катда, я Садаллагъ, и адилсуз къазадикай!

Ак1аж тежез вердиш хъайи, эгеч1на зун къулалай хаз,
Кич1е я заз анжах мецин, анжах Цавун жазадикай.

Зун рази я, Первердигар: Вуна це Ви къисмет, къадар,
Им дуьнйа туш, нехирд кун я, хкуд халкъ и барзадикай.

Къвез-хъфидай дуьнйа я им, сечме-сечме к1уддат1а куъз,
Сурди амаз, Ажалди куъз дадмишда бес тазадакай?

Бахтаварри пияла хъваз, вил агажиз хъверерзава,
Хуп1-хуп1 айиз и дуьнйадин гъам-дердерин бузадикай.

Къве мез аваз, къве рик1 аваз уьмуър тухуз вердишбуру
Вавай гьалал т1алабзава къалхан къаз бед шаздадикай.

Им ишел туш, Фаизанди фикир я мефт эгъуьнзавай,
Ялвар я квез: катмир, Гъуцар, Куьревидин арзадикай.

29-30.06.2002.

Танг

Зи уьмуърда сифте хьайи вакъиа
Зун атун тир
И къвед лагъай дуьйадиз
Зи сад лагъай секин чими дуьнйадай

За гъарайнай
Зи куьмек-танг ат1айла
Виридалай зун куьмексуз зайиф тир
Бушлухчи хьиз гимидихъай къакъатай

Амма беден хк1уна зи
Майдандик –
Къве гегъенш кап диб хъана зун къабулай
Чими къужах
Багъри яха хатасуз

Пагъливан хьиз кесиб к1вале дар хьайи
Зун дуьнйада къекъвез
Дибдай экъеч1на
Амма рекъер вири физвай гъа дибдай

Къисметди зун акъудайт1ан яргъариз
Ялзава зун дибдихъ к1еви тангуни
Элкъвенвай зи рик1ин назик гъалуниз.

1991.

Угъри

Къуланферилай гъуьрчез нубатдин
Йиферин сагъиб экъеч1на – угъри.
Цававай вацра лавгъа суфатдин
Шумума хътин ягънавай сагъри.

Багъдин юкъвава аск1ан утагъ тек,
К1вале секин я. Ксанва вири.
Са дак1ардани кузма жизви экв.
Къиф хъиз т1еквендай эвич1на угъри.

Шириш гъил хътин батарейдин нур
Гуьц1 жезва зурзас цларлай к1валин...
Амукъна угъри хъана пашман-кур,
Гъатта элкъвезни хъана ам к1вачин.

«Зат1ни авачир жедан ихътин к1вал! –
Язух угъридин ат1ана чара. –
Авачни адахъ хзан – паб-аял,
Незвани ада ктабрин хара!»

Себ гана рик1ай угъриди бейкеф:
«Имни шаир я лугъуда ахпа!
Жегъеннемдиз фий ик1 ч1угвадай кеф:
Т1уьна к1анда къе! Рекъида пака!»

Секиндиз туна кхъизвай мазан,
К1вал акун хъана угъридин хиял.
Чилел са месик ксанвай хазан –
Жегъил дишегъли, куьлуь пуд аял.

К1валин къил вични столдихъ галай,
Кхъизвай жеди ахваррал гуж гъиз.
Пуьрчуькъай чарар, рухунал алай,
Аквазвай ягъай къушарин луж хъиз.

Мадни столдал – ч1улав гуьмбед пад,
Ништа шумуд къан хъукъвай ва баят.
Гъак1ни балунда са къат1 – хъвадай йад,
Т1уьн тир им, белки, нянин са бубат.

Хъукъвай фуан к1ус, вичин нянин ем,
Биц1екрикай садан яхун гъилевай.
Ништа гъихътин каш, акат тийир т1ем,
Вичиз диб къуна кесиб к1валевай!

Садлагъай сефер амукъна угъри
И саягъ вичихъ тушиз инанмиш.
Чидачир адаз са гъиссни дугъри,
Амма гила куьз тирт1а utanмиш...

Геж мугьманди хьиз, гатаз хурун синт1,
Язухвилин гьисс гьатзавай рик1е.
Низ чида, гьинва инсанвилин син....
Цуьк1 хьана угъри ц1рана мич1е...

...Ингье йифе мад гадарна сур тахт,
Экуьн гьед дагъдин ацукьна кьилел.
Алукьна к1екре уь-уь ягъдай вахт,
Сифте ракъин нур кьугъвана пелел.

Секинсуз ахвар катна квахьна гел.
Шаир кьудгунна к1асай хьиз бирдан:
Пулунин тепе чк1анвай чилел,
Гьилер зурзана кьах хьайи адан.

Белки, ик1 хьанач, я хьана и кар,
Белки им ят1а мергьеметдин мах.
Ц1ехуьм куьрани гагъ акьада гар,
Гагъ-гагъ кьарадкай хкатда булах.

Куьне лугьуда, пагъ ик1 жеда жал?
Угъридиз бенде т1ува кьведа жал?
Мажара керчек хьанайт1а нагагъ,
Сувабдай фидай угъридин гунагъ.

1979.

Дуьнйадилай чарх ягъзава инсанди, –
Хайидалай рекьидалди рекьева...
Вири гьалтда рекье – писни хьсанди,
Сад демина ава, садни йикьева.
Рекьевайбур чпин ц1арц1ив агакьда
Пад-пад ийиз йифен-йикъан пердеяр.
Садаз – гьатда, садни – вахтсуз галатда.
Амма жеда рехъ алатай бендеяр,
Абур виниз – Каинатдиз акъатда...

1990.

Чиг ст1алри уьмуьр гуда вац1ариз,
Пагьливан хва хада биц1и дидеди,
Биц1и ц1елхем бес я гурлу ц1аяриз,
Ч1ехи уьмуьр к1удда биц1и кьирмеди.
Биц1и цеквре зурба филдиз жавабда,
Я дерт, я бахт гуда куьруь гафуни.
Беден жеда биц1и рик1ин гердабда*,
Зурба кьеле хуьда биц1и туруни.

Ч1ехивилиз гьвеч1ивал я бубавал.
Зеррейрикай хранва гьар зурбавал.

1986.

*Гердаб – вичяй экьеч1дай мумкинвал авачир суьгьуьрдин гьалкьа.

Акурт1ани дуьзен ягьиз камар чи,
Гагь агьуз, гагь виниз физва гурар чи.

Рехь гурар я: я ават, я хкаж жен –
Чи вилик кваз катда кьисметд чамар чи,

Эвич1изни асант кар туш, аватун –
Гьам регьят я, агал хьана лувар чи.

Гьилер куз-куз, к1вачер зурзас винелди
Экьеч1ава, шумуд шел я к1арар чи.

Гьарам-гьаси жеда к1ула залан пар,
Рехь кьезилай экв я суваб крар чи.

Чун экьеч1да шумудни са вац1арай,
А вац1арлай артух жеда накьвар чи.

Эхирдал кьван ни таб гуда, чидач заз,
Гваз физва чун рик1ин хиял-дидар чи.

Амма к1анда инанмиш жез Фаизаз:
Малайикди ачухда геж варар чи.

1988.

Зи рехъ цазлух хъанват1ани,
Гъахъвал гъуьлуьз ганват1ани,
Адалатдин геле аваз,
Такабур кьил вине аваз
Гъакъикъатдихъ къекъведа зун,
Цуькведихъ хъиз гелкъведа зун.

Гъурбатда зун къейит1ани,
К1арабар руьхъ хъайит1ани,
Пакаман чиг шагъвар хъана,
Чубарукдин лувар хъана
Лезги чилел хкведа зун,
Дагъдин лекъ хъиз элкъведа зун.

1981.

–Лагъ, уьмуьрда квел гуьл я вун жуван?
...Къил хкажна виликди килигна жаван...
–Квелди я, лагъ, вун ви уьмуьрдал гуьл?
...Атай рекъиз элкъвена килигна агъил...

1985.

Чи уьмуьр я мизан ч1уру терезар.
Са къаб вине хъун паталди герек я,
Муькуьд агъуз аватун лап чарасуз.

Гъахълу рекъе аруш жеда мерезар,
Зегъметчиди чан зегъметда гьелек я.
Сад – кефина, сад – уьмуьрда ваясуз.

1982.

«Ваз кьуват гуй!» – саламна за экуьнахъ
Тум вегъезвай ник1е чулав лежбердиз.
Амма ада кьил хкажнач,
Лежбер кардал машгьул тир.
Рагъданихъ зун хкведайла а ник1е
Лацу лежбер гвен гуьз авай бегьердин.
«Са кьан кьене вуч фад бегьер агакьна?» -
Суална за, адани заз жавабна:
«Зи и са йугъ, факьир, ам ви уьмуьр я».

1994.

Кьуьзуьди акъатна йисарай
Минайрин чуьлдай сапер хьиз,
Атана агакьна чкадив.
Амма адаз эхиримжи кам ама.
А кам ийиз кьуьзуьдак квач гьерекат –
Чизва адаз, анихъ ажал галайди.

1990.

Кьве уст1ар

Кьве машгьур уст1ар авай са хуьре,
Гьардав са кеспи гвай вичин жуьре.

Рак-рик1иналлай кьуни-кьуншияр
Аквадай абур тир хьиз кьаршияр.

Сад – зарафатчи рик1 шад ва хуррам,
Муькуьди – кисай, пеле авай гьам.

Садаз тир ширин вичин кеспи-кар,
Карди муькуьдан рик1 ийидай т1ар.

Сада гьуцарвай бул кар т1алабдай,
Муькуьда к1валах тир лап азабдай.

Сада илигдай аялриз кьеп1ер,
Муькуьда расдай сурарин кьванер.

Къведазни элди ийизвай гъурмет,
Уьмуьр, Ажал тир гузвайбур къимет.

Уьмуьрдин эвел-эхир къве устлар,
Сад уьмуьрдин чин, муькуьди – астлар.

Агъа дуьнйадиз жедалди к1вачин
Къванчи агакьнач къван расиз вичин.

Йифни йугъ хъиз я йикьерин мехьер...
Къван гъилева къе расдайдан къеплер.

1984.

Кардин вилик эвелдай
За ч1ехидаз яб гудай,
Четинвилиз таб гудай –
Кар аквадай бегьердай.

Кардин вилик исятда
Ч1ехид амач меслятдай.
Чи кимерни ич1и я,
Чи крарни пч1и я.

1984.

Биц1и шараг дагъдин катран
Гъурчехъандин гъиле гъатна.
«Захъ гъурчен кард жеда жуван
Гъурчер ягдай геле гъатна.»
Кат тавурай шараг, лугъуз
Хъана фад-фад лувар ат1уз.
Фена йикъар-варцар шумуд –
Элкъвена а шараг катраз.

Синагдай йугъ я къе умуд,
Амма лув гуз хъанач яргъаз.
Аск1ан хъана адан цавар,
Ат1айвиляй таза лувар.

1984.

Рехъ – къекъвейдан, гаф – лагъайдан къисмет я,
Гъар бендени вичин т1алдин жерягъ я.
Ц1алц1амвал ваъ, бакаравал къимет я,
Рехъ – къекъвейдан, гаф – лагъайдан къисмет я.
Гъейратлувал мас авачир девлет я,
Руьгъни т1ебят хвена к1анда – темягъ я.
Рехъ – къекъвейдан, гаф – лагъайдан къисмет я,
Гъар бендени вичин т1алдин жерягъ я.

1983.

Девебан-кесибдин хиве
Хуьн паталди авай деве.
Къил-тум таквар хъипи къумар,
Гъик1 к1ант1ани ягъа чамар!

Садра хъана чайгъун хъиле,
Къумаривди хъана дяве.
Квахъна деве! Квахъна деве!
Ништа! Ништа! - лугъуз вишда
Къазвач хиве.
Амач деве! Квахъна деве!

Гъинва деве! Залум деве!?
Гила зи кар гъатна к1еве! -
Лугъуз ишезва девебан.
Рик1е аваз шак чинебан:

Килиг хъсан, ахъай вилер.
Эй, я инсан ! Ингъе гелер.
Куьз и гелер варцелла ви!?
Куьз зи деве къецелла ви!?

– Лагъ, ви беден муьргуь яни!
Вагъ, денбеден буьркьуь яни!
Ч1ангъакъа захъ къазва дяве:

Гъенеллайди я зи деве!

Къал акъудмир вуна нагъакъ,
Алат, мадни ая суракъ.
Мижер кардин тапан шагъид,
Ма ваз пишкеш, абас-шагъи!

Аквзватлан девед гелер,
И къумлухда кур я вилер.

2001.

Йифен рехъ тир. Зун накъварай хквезвай.
К1вач галк1ана квяхъ ят1ан зун алукъна.
Пагъ ат1ана къах хъана зун амукъна –
Къуру келле вилик къвазна хъуърезвай.

Келле, ажеб килигна буш хъалхъамрай,
Рахана зав т1акъ-т1акъ ийиз сарари.
Адан лал сес тикрарзавай сурари:
«Ви къил я зун, ша, экъеч1на гъарамрай...»

Къуру келле, амачт1ани тахтуна,
Къезил хъанач эсиллагъ зи къуънериз.
Гъилер-к1вачер элкъвезва зи къванериз,
Келле вилик къвазнава заз эвериз:
«Ша, иеси, чилел суваб, ах туна...»

1989.

Гъар са инсан я са нукът1а –
Агалай сирер –
Бедендаллай чилин зурба
Катапунктур ц1арц1ел.
Гъар нукът1ада ц1елхемда хъиз
Ава зурба ц1ай.
Ксар – гъетер алемда чи –
Чилин т1алдин ц1ар...

1980.

Терхебан шиир

Гагъ зун цегв къван жезва гъвеч1и,
Гагъ зун зурба жезва цав къван,
Гагъ зун куркур жезва пч1и,
Гагъ зун битав жезва са къван.

Гуя зун я са дилиди
Рик1ин ери гвай зурба зенг,
Белки суьрет я Далидин,
Белки йисар хъанва зи ленг?

Хкатна зун гваз дертлу ц1ур
Цав хъиз бугъаз руфуникай.
Зав халикъди вугана тур
Гатай гъахълу гафуникай.

Вуч керчек я: ахвар? уях?
Терхебаяр? гафар-къияр?
К1вачери зун тухузва ях,
Шутварнава к1улаз кияр.

Зун и чилел ят1а аюх
Къансузбурун арзукъдавай?..
Эхда. Къведа белки а йугъ,
Гъахъ тахтуна ацукъдайвал.

1983.

Эхиримжи къуьл

Дак1арда т1вет1ре къуьлзава дили,
Эхиримжи къуьл к1еви чилина.
Гуьзгуьдал алк1ай цавун к1ус вили
Терсина хъана. Хъижеч илина.

Хуьшрекандини т1арамзава ц1ил,
Япгъуз квале тек гъам я иеси.
Яргъал туш зинни эхиримжи къуьл,
Тазвач за девлет. Тазвач за веси.

Анжах амукъда чарарин хара,
Цацар хъиз хъци къулайсуз цларар.
Я заз, я садаз тавур са чара,
Зи иви, зи чан фтл имай чларар.

Хуьшрекан-къисмет, гъазура, фад, чил!
Ихтибар амач и дуьнйадихъ...
Айида хъи за ахътин туьнт са къуьл,
Хачбар хъиз агат жеда мидяйдихъ.

Бирдан цифедкай хъуьрена заз рагъ,
Гадарна залди зар нурарин чил.
Цлрана цлар, кл вале – цуьквед багъ.
Мукъвава заз цав. Яргъава заз чил...

1989.

Савдадава Вахт. Ракъинин къизилдихъ
Даиматдивай ада йугъ къачузва.
Къизилдилай вацран гимиш къезил я,
«Йифен къимет са гимиш я!» – лугъузва.

Йифелди йугъ, йикъалди йиф дегишиз,
Гъар са касдин уьмуьр ада къачузва.
Чун луклар хъиз табийдаваз вердишиз,
«Къизил. Гимиш... чи масар я лугъузва.

Йикъар, йифер, йисар, вишсар, девирар
Къечез ава Даиматдин киткиндиз.
Вахт Алемдиз килигзава къве виляй –
Сад рагъ, сад варз... килигзавай эркиндиз.

Даимат вич Вахтуниз акл муьтлуьгъ я,
Вахт незвай ам бицли лацу муьнуьгъ я.

1990.

Къве мурцан варз, йифди цавун никлевай,
Налугъуди, ам лежбердин туьрез я.

Пакамалди кьуьгъвер авун рик1евай,
Къве мурцан варз йифди цавун ник1евай.
Къуьлуьн тварар – гъетер цана меквевай,
Цав мезре я, варзни п1узар хъуьрезвай...
Къве мурцан варз йифди цавун ник1евай,
Налугъуди, ам лежбердин туьрез я.

1985.

Аламатар

Гимидин рул кьунва, аку, аламат!
Тийижирда гьим гъуьл я, гьим кьурамат.

Вич буьркьуьди, магьрум яз къве виликай,
Билег лугъуз хкис жезва виликай.

Мез ат1айда къат1аз гузва кьилавар,
Къе гьадазни кьуллугъ ганва – дилавар.

Халкъдин дердер гьязова са нашида,
Ван текъвезвай лап къве ябни бишида.

Къец1идини зарб кьуьлерин уст1ар я,
Пад кимибур къе властрин дустар я.

Мад элягъна кьун суьруьдин кьилевай,
Къе суьруьдин кьилева гьер вижевай.

Цихъ къарих чун тухузва цин къвалалай,
Буьркьуьд фена... чунни физва къвалалай.

1993.

Са межлисдал хъайи кар

Эхтилатар бул тир кефли межлиса
Са касди зав суьгъбетзавай секиндиз:
–Ви шиирар рик1ихъ галаз силиса
Ава, уьмуьр т1уп1алзава эркиндиз.

–Яда ваз зун чидачни? – гаф ат1ана,
Къаншардавай са шаирди каламна.

–Гъил къачу, дуст, валлагъ чидач,– лагъана,
Мадни вичин суьгъбет касди давамна.

Патав гвайди за шаирдив танишна:
Им флан чи шаирдин хва шаир я.
А касдини вичин сумра биришна:
«Зун шаир я, ви райондин хийир я!»
Ахпа хъелна суфрадихъай къарагъна.
Ц1ийи таниш амукъна пагъ ат1ана,
Къе мад сефер кубут шаир синагъна.

2006.

Инсандин акбул –
аламатдин сир...
Ам экъеч1на рукварай
пч1и тир...
Ам акъатна йисарай
мич1и тир.
Ам акъатна гумарай
ич1и тир.
Инсандин акбул –
уьмуьрдин чиг ц1ир,
Куьз хъана асул
къадардин есир,
Бедвили патахъ
галк1урзавай к1ир?

1977.

Гъакъикъат

–Бес Гъакъикъат гъинва, Гъуцар!
Ам ван яни таквадай гъич?
–Рехъ давама, ангъе гурар.
Ам ваз рекъе аквада вич.
–Зун виликди фена анжах,
Къезил, залан къачуз камар.
Гъар сеферда, айиз къурвах,
Пайда хъана ц1ийи к1арар.
Алукъна зун, хъана галат,

Ат1ана рехъ – къадар жуван.
Ахъайна вил, к1ват1на къуват:
Бирдан къвалал ала кафан.
–Вуж я и кас, Алемдин Шагъ,
Рекъе хъайди зи хсусат!?
–Вун я, бенде, гьалал-гунагъ.
Жагъана ваз ви Гъакъикъат.

2002-12-12.

Лацу пехилвал

– За ваз, стха, гъамишанда пехилвал
Ийизва лап рик1ин къеняй лацу тир.
Ви шиирра агъилвални жегъилвал,
Уьмуър ава къеврягъ, фаращ, къацу тир. –

Лугъузва заз рик1 биц1и са шаирди,
И хивекъун адан рик1ин ялав я.
Рангаринбур жеч хъи зат1ар шийирдин,
Пехилвал вич ч1улав к1анч1 хъиз ч1улав я.

01.03.2004.

Гъахъ, вун шагъ я зи рик1ин пак дуьнйада,
Амма гагъ вак ажайиб хесет жеда.
Нагъахъ касдиз гъи фекъиди дуъада,
Гъа фекъидин гъахъинихъ девлет жеда.

Гъахъ, герек, жен дугъри касдиз дарман яз,
Амма пулдар аквада ваз хъсан яз.
Дарвилени амукъайдахъ инсан яз
Гагъ ви вилик кепекдин къимет жеда.

Садаз жегълем, садаз женнет кхъенва,
Садан гаф – мурк, садан калам ифенва,
Сад – батинда, халисан бахт хъфенва,
Зурба касдиз зурба дерт къисмет жеда.

Чаз чун чида: гакъач руьгъдин девлетдив,
За ваз гудай, на заз гудай къиметдив.

Аллагъд патай чаз несиб тир къисметдив,
Ни лугъуда, чаз лайих гъурмет жеда?

1980.

Гъим зурба я: тар? емиш? цил?...
Тарци гъида емишар.
Гъар емишдин къене жеда
Вичиз хас цил гъамиша.
Гъар целина ава емиш,
Вичин бине – тар ава...
Тебиатда элкъвез-элкъвез
Сирлу даим кар ава.

1984.

Зун Куьредин лежберрин несил я,
Зи гъилера лежбервилин къуш ама.
Рик1е, хайи чилел девлет гъасилдай,
Зи бубайрин мурадрин агъ-къуш ама.

Чили даим ч1угвазва зун вичелди
Къуьгъверрал кап элягъиз рагъ эцивай.
Цаварини эверзава винелди:
«Гъетрен чуьлда цанар цаз фад илифа!»

1983.

Ч1ехи буба

Ч1ехи буба, вун аквадай бахт хъанач
Ви хтулриз..., вазни – абур аквадай.
Тади гъал тир, ваз мажалдин вахт хъанач,
Сагърай лугъуз веледривни рахадай.

Къапа-къап вун гъахъна къызгъин ц1аяриз,
Амма несиб – ваз серт несиб кхъенвай.

Къисмет хъана ви туъшериз-таяриз:
Садаз – гъурра, садаз – гуълле ифенвай.

Ви дяведин част бомбайрик акатна,
Гельсуз квахъна а женгина парабур.
Яраб, буба, гъи яргъариз акъатна,
Хъанат Iа вахъ а яргъара мукъвабур?

Вун аскер тир атлуйрин са къушундин,
Эхиримжи чар къванни чал агакънач.
Къисмет хъана гъайбат гъи къуркъушумдин,
Белки, эхир гаф лугъузни агакънач?

Аи гуъг балк Iан заз ахваррай аквазва,
Атлу алач, леэн алач дабандал.
Ви тIвар алай хтул кIвале къугъвазва,
Чамарзава вичин кIарас балк Iандал.

24.06.1970.

Галат хъайи лежберар хъиз,
Ингъе, къвеч Iил жезва туп Iар,
Вад стха са кIвале хъиз...
Белки, хуънуъх патал ахвар
Гъуд кIеви я къеле хъиз?..

1985.

Эминаз тешпигъ

*И дуънийа са фана багъ я,
Куъне квез гъурмет ая-т Iун.
Гваз фидаиди вад юк I агъ я,
Шейт Iандиз лянет ая-т Iун.
Етим Эмин*

Эй, инсанар, жемир аси,
Гъахъуниз хифет ая-т Iун.
Пайгъамбардин пак тир веси,
Гъадаз къван гъурмет ая-т Iун.

Фитнеяр арасмир т1уп1ал,
Дуьнйа гьак1ни хьанва т1афал,
К1венк1 алайдаз даим к1уфал
Рик1ивай туьгьмет ая-т1ун.

Дуст кьаз игри патандакай,
Пис рахамир жувандакай,
Хабар кьадай пашмандакай
Рик1ериз мирвет ая-т1ун.

Вири ксар яз барамбар
Халкьнава на, Первердигар.
Я Садаллагь, я пайгьамбар,
Гьакьункай девлет ая-т1ун.

Дуьнйа мугьман я, Садаллагь,
Эверзава амаз темягь.
Чара касдин т1алдин жерягь
Инсандиз хесет ая-т1ун.

Фаизан чан кьурбанд хьуй ваз,
Гунагь чавай кьакьуд яргьаз.
Гьалалдикай, я Ребби, чаз
И чилел нямет ая-т1ун.

2000.

Сад паталла варлудан,
Сад паталла карлудан.
Карлуда ваз куьмекда,
Варлуда ваз девлетда.
Сад паталла бакьадин,
Сад паталла агьуздан.
Куьн миндадда такьадай,
Зун паталла ажудан.

Сад кьвалалай хьуьрезва,
Зи гаф тадиз ат1ана:
– Гьакайла вун кьекьезва,
Вилин к1анер кт1ана.

27.12.2002.

Келледин ван

«Гувв..!» – гьатнавай куьнуьда хьиз ч1ижерин,
Сирлу ванциз, яб гудай, за, аялди,
Яб эцигна тарцел радио-симерин.
Ништа, гьинриз тухудай зун хиялди...

Вахтар фена. Зи келледа хьул ава,
Гуя сел я авахъзавай мефт1едай.
Белки ана гьа ч1ижерин кул ава?
Гет1еда хьиз, экъеч1 тежез гет1едай?

Вучиз кье зун хиялри ик1 кузват1а,
Яраб, фикир, вахъни залан т1ул ава?
Каинатдиз за сигналар гузват1а?
Кье зи ч1анда кефер патан фул ава.

Зун агьил я, симин тар хьиз ч1улав я,
Гуя япар – симер ч1угур чинияр...
Келледин ван, гузвайди вуч кьилав я?
Лампаяр хьиз кузва вилин нинияр.

Арза мийир, Фаиз: кьиле ван ава...
Замин тушни ам акьулдин лишандин?
...Яраб гьина ви кьисметдин кьван ава,
Ний галачир гьелелигда явшандин?

20.12.2002.

Вуч сир ят1а Вахтунинди – дилмаждин,
Умуд квайдан к1улаз ягъдай тапарар?
Хура туна терс кьисметдин кьирмаждин,
Гьалзава чун, кьуткьунариз важарар.

Рехъ яргъи я, рехъ куьруь я бязидаз,
Шумуд парсек экв-нурари ат1ана!
Ц1ийи гьетрен нур рехъ жезва кьуьзуьдаз,
Вич амачиз чал анжах нур атана.

Са пад Уьмуьр, Даимат я муькуь пад,

Къуланвац1 хъиз юкъвайди сергъят я.
Садаз гатфар, садаз къуьд, зул, садаз гад,
Къисмет хъайи ц1арц1ел къван фин регъят я.

Садбур квахъда Даиматдин рекъера,
Садан гелер ч1урда вахтун гарари.
Сада гелер сих къванера ат1уда,
Абур к1елда гуьгъуьнавай халкъари.

А гелера Вахтунин сир кхъенва,
Яраб чалай а сир къат1уз алакьдач?
Зи вилик квай гелер ракъ хъиз ифенва,
Къирмаж терс я: вири к1елиз агакъдач.

Умуддин ц1ир битмиш жезва рик1е зи:
Жуван сирер за гелера кхъизва.
Зи сирдашар жеда, белки, рекъе зи.
Гъавилий зи куьруь рехъни яргъизва.

2001.

Зи умудрин гад хъфена,
Хъипи тир зул кк1анва зак.
Жегъилвал вуч фад хъфена,
Ингъе, хъуьт1уь гатазва ракъ:

"Кич1е жемир, я иеси,
Савкъватар ваз гъанва ц1ийи! –
Гату вичин тунва веси:
Це адаз дул вичи цайи!"

Гад – жегъил йугъ, къуьдни – къуьзуь,
Гад гъарай я, къуьдни – жаваб
Гатуз к1ват1ай хъуьт1уьн рузи,
Галай уьмуьр женни азаб?

2002.

Зун к1валева,

К1 валева тек.
Къуд дак1ардай,
Гъардай са экв.

Дуьнйа биц1и,
Дуьнйа элкъвей
Алем тир зи
Лув гуз къекъвей.

Анай иниз –
И дуьнйадиз
Аватна зун
Залан къван хъиз.

Дуьнйа – къуд пад,
Дуьнйа къайи,
Дуьнйа инад
Чандиз хъайи.

Къуд пад – къуд цал,
Къуд цал сурун...
Инани т1ал
Квахъдач хурун...

1982.

Ислен йугъ. Саласа. Арбе...
Низ чида: гъиниз я йикъар?
Къуьневаз тарихдин бекъе
Бубайри гъисабна варцарни ракъар..?

Чахъ хъанай: Ганзахни, Арцах,
Чахъ хъанай чи бине, серден.
Чк1ана чи эдеб, чи ах,
Гъатта къе квахъзава Дербен.

Къудкъашан, Варташан, Шарван...
Амач чахъ Къвепелек, Мушкур.
Рик1ин пай ат1анвай жуван
Жагъизмач... Урарт1ул, чи Ур.

Пакамни, нисенни, рягъден,

Амукъна пак йугъни – чи киш.
Дерин я чи тарих – мяден.
Чаз к1андай зарияр са виш,
Къанажагъ айидай дегиш,
Лигимдай чи руьгъ, чи беден.

Пак киш йугъ хвена чи уьзягъ...
Бес уьмуьр? Пакадин аям?
Къуьнерал бурж ала – синагъ.
Вилик цал.
Ат1умир вун, кам!

24.12.02.

Мад са йиф акъатна – мад са йугъ хтана...
Ашкъидин манияр багъишна йифез за.
Сувабар, гунагъар кхъей чар вахкана,
Мад йикъан лацу чар къачуна эвезда.

Зи йикъар, зи йифер Вахт жезва алемдиз,
Инкирди сувабар ягъзава дафт1ардиз.
Минкирди гунагъар къачузва къелемдиз,
Ухшар я зун даим нарази уст1ардиз.

Жавабдай вахт къведа, жеч вири жавабар,
Бес жедач чарарни ктабриз сугъуьрдин.
Вуч патал уьмуьрдин эхна бес азабар?..

Ви Инкир-Минкирдиз фадамаз хабар тир:
Лацуди, ч1улавди – къве ктаб уьмуьрдин.
Аламат! Лацуа авайди са чар тир...

17.03.004.

Къад сан вилик
гъич зи яшар къадни тушир.
Къанни ц1уд зи хъанвачир.
Мадни вилик – садни тушир,
Зун дидеди а вьеда ханвачир.

Амма зи ген ксанвай диб майада,
Агъзур-агъзур йисар аваз давада.
Гъа гендин гъал
мефт я, руьгъ я миллетдин.
Хазина я акъалт1 тийир девлетдин.
А гъалун къил чи веледрив вугуда:
– Рекъе гъат, хва, энгел мижер, – лугъуда. –
Жуван буржи тамамариз гъерекат,
Гъал квадармир, хуьх чи руьгъдин берекат.
Эгер чавай руьгъ-эдеб хуьз алакьда,
Эсилдин гаф чи несилдал агакъда.

2000.

К1аламар

Гъар са тарциз жеда яшдин к1аламар,
Чириз жеда абурай яш к1арасдин.
Девирдинни к1аламар гва гъар касдив,
Абур диб я, хъийир уьмуьр давамар.

Уьмуьрдин юкъ к1еви жеда – бине я.
Тараз яц1 гуз артух жеда йиса чарх.
Вахт алукъда – ат1уда тар, жеда ярх –
Гъар эвелдихъ эхир галай дуьне я.

Са йугъ къведа. Зун ажалдин мишердик
Тик акъвазда, мурз алаз туьд-к1аламдал.
Секин я руьгъ: зи к1аламар давамдай
Хкаж жеда къелемар бул – вишер тик.

Меденатар, Каинатдин к1аламар,
Хъижедат1а квевай Уьмуьр давамар?..

1990.

Асадални т1урар жеда
Цуькведални цацар жеда
Ажеб кар я, вирибуркай
Лезгийрал хуп1 т1варар жеда:
Тракторар, Школаяр,

Мишаярни, Миколаяр,
Джонридар, Болшевикар –
Гуя яцрал пулар жеда.

1992.

Т1вар

Инсан хазва, адаз гузва кутугай са т1вар,
Гъеле т1варц1и къллугъзава, авач касдин кар.

Гъеле касди к1ват1алзава гъарамни суваб,
Чизвач – гъи къаб залан жеда терездин яраб?

Я бубадал гъида тариф, я гъида лянет,
Я гарданда къван жеда т1вар, я жеда девлет.

Къегьал касдин т1вар эцигда шагъвечейрални,
Техвейт1а, т1вар лак1аб жеда гъак1 куъчейрални.

Киц1ел, кацел, явакъандал алк1урда а т1вар,
А т1вар гайи касдиз жеда сурани кваз дар.

Гъатта виле акван тийир т1варц1икай сая
Дамах жеда элдин мецел, намусни гъая.

Муькъвел, вац1ал, хуърел, дагъдал, михъи булахдал,
Къегьал хцел жеда а т1вар элди дамахдай.

Т1вар чамар я вилик катдай, нур инсандин.
Т1вар къалхан я, т1вар виждан я, тур я инсандин.

1985.

Т1ебиатдин ам къанун я фадлай:
Курунавайди къведа т1уруниз...
Амал къачуда хци бубадлай –
Т1ебиатдин им къанун я фадлай...
Мурк1адин хада къелеч1 чкадлай,
Итимди рябеет гъида т1варуниз...
Т1ебиатдин им къанун я фадлай:

Курунавайди къведа т1уруниз...

1982.

Инам гвачиз дуьнйада хьун азаб я,
Эхиратда гьахъ инам ви жаваб я.

Алцурарда вуна Инкир-Минкир ви,
Кардихъ агъун – ам нагъакъан са таб я.

Дин авачиз жезавайдини яшамиш
Ам пиц1 квачир, ам бин гвачир ятаб я.

Инсаният вагъши жедай тахъайт1а,
Динни иман – инсандин руьгъ, к1араб я.

Алламин – къум, зун къумадин са твар я,
Чаз гьахъ иман гайди Пак Араб я.

2004.

Хциз

Алахъай ц1ай нафт илична къизмишмир,
Килиг, садра жувни а ц1а куда, хва.
Гьич садрани писвал рик1е битмишмир,
Ваз аллагъди рик1 тирвалди гуда, хва.

Къве мез жемир, къве чин жемир межлисда,
Кар галачир гаф зегъерлу илан я.
Рекъин хеве, къияматдин силисда
Инкир-минкир айирла ваз залан я.

Сада авур хъсанвал на квадармир,
Къиямат-къуз вал гунагъ хъиз къвада, хва.
Дуст маса гуз, душман вуна шадармир,
Серф кткайла ада иви хъвада, хва.

Акатайдаз рик1 ачухиз къекъемир,
Ягъамир вун хъвер къугъвазвай сумрадихъ,
Дуст ажужди къамир. Адал хъуьремир.

Ацукьмир вун лайихсуздан суфрадихъ.

Чарадан зат1, гъарам жувак кутамир,
Лап веледрин вилерайни хкведай.
Вун иблисдин хуш гафарихъ ягъамир,
Чакъалар хъиз ви гуьгъуьна къекъведай.

Рафтар тахъуй ички лугъур жадудихъ,
Ам иблисвал гвай душман я, ченги я.
Эвел арха яхъ, хва, жуван далудихъ,
Синагъ жеда дустар анжах женгина.

Ваз девлетар к1ан жемир, хва, регъятдиз,
Намерд дуст хъиз бат1инда квахъ хъийидай.
Лайих хъухъ вун зи гъуьрметдин сергъятдиз:
Ви крадал за сурайни дамахда.

1999.

–Амансуз зат1, течир инсаф,
Ам вуч ят1а чидани..?
–Гаф!
–Виридалай назик зат1 бес?
–Гъамни гаф я, дугъри тир сес.
–Туйкъуьлдини виридалай..?
–Эхъ, гаф я ам бада лагъай.
–Виридалай ширинди, лагъ.
–Гъамни гаф я гъидай темягъ.
–Мас авайди къизилдиз къван..?
–Гаф я гъамни лайих, къакъан.
–Пешинлайни къезил гъакъван..?
–Къиле тефей гаф я накъан.
–Бес гафунлай къуватлу пар..?
Къуватлуди тек кар я, Кар!

1976.

Жузун-качузун

Гъатта рик1е ават1ани заланвал,
Гъар са касди хуьда вичин инсанвал.

Инсандивай жузаз жеда инсанди:

– Кефер гъик1 я?

Гьалар гъик1 я?

– Хъсанда.

Туыш хъайила сада садаз куъчедал

Салам гуда, милаймдиз хъуъреда,

Гуъгуъул къада: (рик1 шад жеда инсандин)

– Кефер гъик1 я?

Гьалар гъик1 я?

– Хъсанда.

Лезги кьилих. Масанвални асланвал...

Бинедилай кутазва чак хзанда.

Чими гафар мецел къведа асантидиз:

– Кефер гъик1 я?

Гьалар гъик1 я?

– Хъсанда.

1980.

Виликдай гьар эркекдин

Забитвал тир ягь.

Шагьид тушир герекни,

Гьак1ни гьягь-валлагь.

Гьатта зурба гьуъжетта

Квадардачир ягь.

Къилин забит гьелбетда

Тир Кьуркъан, Аллагь.

Бес гафуниз итимдин

Куъз кьимет амач?

... Чи гьал я етимдин,

Ах-девлет амач.

1980.

Гьар мидяйдиз кхьиз ракъар

Гаравай сад акуна,

–Гъинай я вун, эй, хатакар? –
Нясдивай за жузуна.

– Зи писвилер хивева ви.
Зи диб, зи муг риклева ви.

Ч1урудазни хъсанвализ
Къенивал заз акуна,
–Гаф авач ви инсанвилиз,
Вун вуж я? - за жузуна.

–Зи хъсанваа хивева ви.
Зи диб, зи муг риклева ви.

30.08.1995.

Вахтунин гьалкъа

К1вачер – Къеда, кьил ак1урна Пакада
К1анзава заз падиз къефес вахтунин.
Вахтуни зун тунва даим гьалкъада,
Вил алач зи – Вахт миндадда акъада...
(Вахт шагъ я къван Каинатдин тахтуна!)

Къени Пака къвед къве цал я зиндандин
Къвердавай зун чуькъвезвай серт менгина...
Къени Пака – сад к1аш, сад рув зулдандин,
Гатазва зун, са гъвеч1и к1ус гьулдандин,
Белки закай жида жеда женгина!

Къени Пака – къванер эсирд регъверин,
Регъвезва зун, акьалт1завач руг хъана.
К1арас куда – накъв миянда руьхъведи,
Гъич са шейъни квахъдач нагъакъ жуьреда,
Каинатда амукъда са муг хъана.

Къени Пака къве гъил ят1а алемдин
Акъудзавай зун уьмуьрдин майдандиз...
Чилин хъуьч1уьк градусник – къелем зи,
Гъиссава за... кузва зи Чил бедлемри,
Вафасузвал вегъиз адан гардандиз.

К1вачер – Къеда, кьил ак1урна Пакада
К1анзава заз падиз къефес вахтунин...

Амукъзава бязи ксар Накъада,
(Абур даим секин хъанва накъада...)
Къастар квахъна, галтугзамач бахтунихъ.

Къени Пака – Каинатдин дидедк1вал
Артмишзавай чилинксар-веледар...
Куъз веледри артухзава дидед т1ал?..
Вине къазвач намус, касвал, дидед ч1ал.
Чун – умудар... ислягъвилин беледар...

Къени Пака – Вахтун лувар... Сефердиз
Физва инсан къуш хъиз яргъал гъетерал.
Япара сес ава сирлу эвердин,
Белки цава Уъмуър тум я бегъердин?..
...Къени Пака – гимн ... Твах чун рекъериз!

К1вачер къеда, къил ак1урна Пакада,
Вахт падна жув гуз гъазур я игъсандиз!
Катран шараг ч1ехи хъанва какада,
Ви пердедихъ заз гележег аквада,
Вун кеменда твада, Вахт, за, Инсанди!

1983.

Шаирни балугъчи

Сустзама лепеяр, къерни гъуъл секин я,
Адетдин сейрдава гъуълел зун экуънахъ.
Гъавада къайивал гъелелиг эркин я,
Гуя зун къекъвезва къумада са куънихъ.

– Пакаман хийрар, гъик1 я къе гъава, дуст? –
Къуншидвай, балугъар къазвай, за жузуна.
–Къе пис туш, дул къвезва к1ириниз дава, дуст,
Куъмек я акъуддай къилевай мазула.

Ацукъна къванцел зун хиялар эзбериз,
Регъубур, кич1ебур элкъвезва шиирар...
Гафунин гегъвердиз илгъамди эвериз,
Гуя за хразва ц1араркай гиширар.

– Зи бедре ац1ана, мад къвезва к1ириниз, –
Балугъчи къуншиди т1вал, к1ирер к1ват1зава. –
Лагъ, шумуд бейт, шаир, гъатна ви чилиниз,

Тахъйт1а вазни ик1 четиндиз гъатзава?

Вуч лугъун къуншидиз, жаваб гъи уълчмедай,
Шиир, ц1ар къазвайдаз к1изридай, балугъдай?
– Къе, валлагъ, «к1ириниз» шурбут1ни атанач,
Бада яз фена зи и йугъни шулугъдай.

1986.

Мих

Зи к1валин цла шумуд йисара
Яшамиш жезвай куьгъне лацу мих.
Хк1ун тавур муьрхъ, хк1ун тавур хих,
К1валин цал хъиз ам хъанвай лацадай.

Гъар хтай ч1авуз акъадай зи вил
А зегъметчида, галатун течир.
Чуьнгуьрни гапур, бармакни чанта
Къадай михини, ял тутаз чанда.

Амма садра заз акуна буш цал:
Ц1ийи суса к1вал къакъажна ажеб...
Дарих хъана рик1, ич1и хъана к1вал,
Гуя мих к1валин тир къилин мешреб.

И са михини ийизвай пашман,
Дуьнйа дегишиз гелева инсан...

1977.

Палчух ягъна къвалариз,
Къажгъан ала акадал.
Къакъра ягъиз яргъариз,
Верч атанва какадал.

Хайи гет1е жаландал
Ацукънава жуьже хъиз.
Бугъ къугъвазва къажгъандал,
Мед ргазва меже хъиз.

Чембердин пад къакъажна,
Цурцун кепкир гъилеваз,
Бахди, вилер агажна,

Каф ахчузва вижеваз.

Атир гьатна метерин
Вири къамбар магъледа...
Лацу яргъи хьуьт1ериз
Чул неда гьар гьафтеда.

1972.

Сур тар

Цав ачух я. Цава чими рагъ ава.
Цавун к1аник ракъинкай кеф хкудиз
Битмиш жезва къакъан зурба къуьзуь тар.
Кьуд пад ада къунва къаних къужахда.
Мурадар гва къил циферик хк1урдай.
Къезил шагъвар мани ягъиз къугъвазва
Адан къацу капар хьтин пешера.
Таран к1аник къелемар ква таза тир.
Ц1игел хъанвай азадвилихъ, экуьнихъ.
Рагъ-эkv такваз абур даим нефинж я.
Битмиш жезва мегъуьн мич1и серинда.
– Сабур ая! – къуьзуь тарци лугъузва. –
Зун къейила квезни са эkv аквада!
Амма йисар къвез-хъфизва, энгел туш,
Къуьзуь тарци чка гузвач садазни.
Ам сур хъанва, члаф хъанва къеняй рик1.
Анжах вичин чка ада ахъайдач.

Йифиз садра къати чайгъун акъатна,
Гьар патахъди ак1ажарна къуьзуь тар.
Ахпа к1аняй акъудна ам гадарна.
Ярх хъана тар цавуз ягъна дувулар
Къармахар хъиз къазадавай грифдин.

Вири цавар ачух хъана эkv къвана
Гила бес я эkvни, рагъни, гъавани.
Амма цава ава таза къелемар,
Хкажнавай накъвни галаз дувулри.
Нисиналди абур жумарт ракъини
Къурурна. Мад зат1 к1анзамач къелемриз.

Акъваздани сур тарар ярх жедалди?!
Хъсан тушни мишердалди ат1ана

Ц1ай ягъайт1а, ц1ай авурт1а кърбандин..?
Къруй, вахкурай кужумай кван рагъни экв
Инлай-анлай хкатзавай кълемриз!

1982.

Хъана-хъанач кван...

Гъайбатлу няс дэвар хътин акъвазнава
дараматар,
Пенжерарни – къаних вилер – хълхъамар
хъиз тамашзава.
Махарикни жедач белки ихътин ажеб
аламатар,
Инсанрин акбул, мефт1ер ем хъиз дэври
акъашзава.

Куъчярни – яргъи мецер – ленг к1вачера
жезва аруш,
Къанди кърд хъиз инсанри къвез дэврин
хуквар ац1урзава.
Фт1имзава дэври мефт1ер – жезва залан
келлеяр буш...
Бейгъуъш хъвайи хъиз инсанар секин жезва,
са ц1урзавач.

Хъанхъуш хъана келлеярни, абурукай мад
зиян амач.
Гила дэвар кагбулдаказ физва залан ахвариз
тух.
Руфунар лап хъиткъинзава, иливардай аман
амач.
Каш туъхвена вилеравай, физва дэврин
яргъариз хух.

Экуън къиляй уях жезва дэвар ширин
ахварикай,
Хкеч1зава жемят къецел цц1ибар хъиз
луварикай.
Къилер буш я, дердер – къезил; арифарни
хъанва авам...
Гъа ик1 умуър йикъалай-къруз элкъвез-
элкъвез жезва давам.

1980.

Баябан чуьлда хьайит1а тек тар
Адаз дувулар мягъкем герек я.
Къурху туш тарциз я чайгъун, я гар –
Дувуларни чил тек са куьмек я.

Амма гъар тарциз экъеч1ай тама
Багърияр – тарар ава, гур нуьсрет.
...Эхъ, четин юкъуз далудихъ арха
Хъун я гъар садаз зурба мал-девлет.

1981.

Са жуьт чарх квай араба –
Физва вахт,
Амма заз ваъ, чарадаз
Гъизва бахт.

Амма заз ваъ, чарадаз
Гуьзва ник1,
Зи рекъе зун – къураба –
Физва гъик1?

1989.

За вахчуна к1вачикай
патахъ масмар са.
Ам къат хъанвай
гуьллед кайи аскер хъиз...
За хъувурла вичикай
дуьзгуьн асмар са,
Ам гъат хъана
к1арасда мад сефердиз.
Зи бед йукъуз масмар хъиз
жедач зун какур,

К1ан хъайила
серт кьисметдиз аважиз.
Къабулдач зи хесетди
адалатсуз к1ур,
Хаз жеда зун,
амма жедач ак1ажиз.

1986.

Хиялрин заланвал зи кьилевай
Мармард к1ус я тимталчидин гъилевай.
Кук1варзава зи мефт гуя сунтуни,
Ифирзава ялавди зи кьастунин.

Мефт1еда зи кузва кьизмиш лаванар,
Пад-пад жезва хиялар-ц1айлапанар.
Гъвеч1и жезва зи хиялрин рехи кьван,
Хци жезва зи дердерин ч1ехи кьам.

Садлагъана жуьгъенди хьиз кана гъил.
Са ч1идгъем хьиз алуг хъана хиял зи...
Килигайла зун, агъузна залан кьил,
Дердерин ц1ук1 кузвай векъи капал зи...

1975.

Я кьил к1анда,
Я гъил к1анда,
Я далу.

Я пул к1анда,
Я дул к1анда,
Я халу.

1979.

Яру ичерин багъ

Чаз бубайри кутунай багъ
Гудай ц1ийи т1ямлу емиш.
Амма бегъер агакьнач сагъ,
Мад авуна тарар дегиш.

Са панагъди къуна хиве:
«Къелемар я ибур надир
Гудай яру ичер еке,
(Ахварай жинс акурди тир).
Сабурлу хъухъ, гуъзета бул
Бегъерар квез...»

Фена вахтар.

Къисмет хъанач бегъердин дул,
Пудкъанни ц1уд фена йисар.

Я бубадиз, я дахдиз, заз
Акуначир яру ичер.
Сур хъайи а тарари чаз
К1имрийрин бул гузвай бегъер.

Накъ атана ц1ийи панагъ
Лугъузва: «Мад хъана гъалат1.
Абур акъуд, жемир куълягъ,
Куъгъне тарар ая къамат1».

Мад язава къелем ц1ийи,
Хъанва буба перт, дердисер.
Бахтлу кас я буба ч1ехи,
Такур вичин гъилин бегъер.

Уъмуърар бад фенайни бес
Гелкъвез багъдихъ тагур бегъер?
Лацу я къил. Ч1аганва сес.
Гуъзетдай къван яру ичер.

1985.

Къве шал

Къве ранг – къве шал
Лацудини ч1улавди
Сандухдаваз хуъзва даим зи бахди.
Сад мел,
Сад шел

Я уьмуьрдин ялавдин,
Чилел гьар сад ава абрун къужахда.

Къве шал – къве лув
Лацудини ч1улавди,
Сад хъвер,
Сад шел
Я уьмуьрдин вахтунин.
Сад йиф,
Сад йугъ –
Къве пад я чаз гиравдин
Гузвай сабур тавакуллу бахтунин.

Лацу шалдик диде жегьил,
Ч1улав шалдик агьил я.
Лацу шалдик лацу гуьгьуьл,
Ч1улав шалдик сефил я...

1980.

Яру помидорар

Г. М. Лезгинцеваз
Яру момидорар
неъ зун галачиз.
Борис Чичибабин.

Кефер патан чиле бул я къизилар.
Ни гьисабда, квел? хийирар, зиянар...
Телеф хъай къван жегьиларни агьилар,
Кефердин мурк ийиз куькни миянар!

Георг-халу, сурни амач ви дахдин,
Къад йисарлай акъатна вун кефердиз.
Кефердин чил зурба сур я уртахдин,
Ни лугьурай «гъай!» ивидин эвердиз!

Вун атанвай жагъуриз ракъ, къизилар.
Ингье лагер Колымадин лянетдин.
Рик1ин дердер ийиз женни къезилар,
Я сур авач, я къван авач гуьмбетдин.

Колония виликдай хъиз сагъ амай.
Начаникди къас фу нез ваз теклифна.

Лагердин бул гъаятда сал-багъ авай
Еке яру помидорар къекъифна.

– Баркаванар хуп1 битмиш я фарашиз!
Гуя кефер туш инаг лап къибле я.
– Чил миян я фейибурай кармашдиз,
Инаг гъар са ч1иб мейитрин къифле я.

Помидордин к1ус ак1ана к1алханда,
Налугъуди, яру як тир инсандин.
Элкъвена къил, рик1 фт1имна так1анда...
Помидорар – садакъаяр игъсандин.

Георг-халу, вун къизилрихъ къекъвемир,
Бес гъабурни мейитрин сахв-сарар я!
Сур жагъанач – хажалатдал элкъвемир,
Кефердин накъв лезгинцеврин суар я.

1986.

Чладамаз гъатна мич1и къеп1ина,
таза гурц1ул турди хъиз дар епина.

Заз эвернай хважамжамдин рангари,
Амма зайиф хур чукъвезвай тангари.

Пиц1 ат1ана галуднай зун дидедхъай,
Магърумайд хъиз бушлухчи тек бинедхъай.

Зун сергъят я, къве дуънйа я бине зи –
Сад – алем я. Муькуьд ава рик1е зи.

1985.

Вил тухузва гуьгъуьнаваз чилавди,
Тухудайвал хиял секин ялавди.

Фейи йисар къвезвайбурун жаваб я,
Юкъ ак1ажда к1ула авай гиравди.

Гаруни ц1уъ тухуда ви хцивал,
Ягъ тавурт1а вун гьиссерин кьилавди.

Шумудни са кк1ара чун ак1ана,
Гъар сеферда тухуз егъи чиравди.

Каинатрин сир къачуда хиялди,
Муьт1уьгъдайвал шив к1еви тир жилавди.

1994.

Уях хьун

Рагъ ксанма. Цавун пад к1ус лацу я,
Уях жезва т1ебиат суст ахваркай.
Къеврягъ гъава чиг хк1ур² хьиз хц1у я,
Мад йугъ къевезва, адетдин йугъ йикъаркай.
Хкатзава т1ебиат суст ахваркай.

Зи хуърни лап уьуьдалди к1екерин
Уях жезва къайгъуйрик квай лежбер хьиз.
Ахвар гьум я гатун куьруь йиферин
Къвез хъфидай гъар са йикъан эзбер хьиз.
Уях жезва хуър къайгъудар лежбер хьиз.

Гъаятрал ван ацалтнава к1елерин,
Хуърел фитрен, туьнт гимредин йал ала.
Гуьгъуьнава гавбан кагъул калерин,
Нехир хуьзвай адал зурба къал ала.
Хуърел фитрен, туьнт гимредин йал ала.

Рагъ килигна ц1ийи свас хьиз яраркай,
Амма хуьре вири кардал машгъул я.
Адаз геж хьиз хабар жеда краркай,
Гьелелиг рагъ суствал кумаз кагъул я.
Адаз ахпа хабар жеда краркай.

1976.

² Хк1ур – лап таза, еке тахъанвай афни.

Гатфар

К1унт1ар кума эхиримжи живедик,
Йар мукьвалла – живедик ква кьурхувал.
Къацу хъана хкатзавай векьедиз
Гузва ада ламувални хц1увал.

Чуплах тарар кайибур хъиз ч1улав я,
Абур гила-мад аватда ахварай.
И къацувал фад гатфарин гирав я
Акьатзавай хъуьт1уьн мекьер-къаярай.

Чуплах хилер юзурзавач кьушари,
Баят хъанва пехьрен муквар хилера.
Уьфт йагъзавач хъуьт1уьн къайи гарари,
Суств я белки абур къакъан цифера.

Живедикай хкатзава къацувал –
Рагъ хъуьрезва данахъиран цуькведиз:
«3и чимивал, зи жумартвал къачу ваз,
Гъайра тахъуй ц1развай и живедиз».

Живед агъдал ала къацу пинеяр,
Таза хъчар чиг гатфарин ниь галай.
К1ват1из чуьлдиз экъеч1нава бикейр
Тагъмеханар, инжи-курквач1 чиг алай.

Хъуьт1ер катда, мад хкведа гатфарар,
Ц1развай жив йар къвезвайдан хабар я.
Агъзур хъчад атир галай афарар
Дадмиш авур йикъалай ваз гатфар я.

18.03.1995.

Гъар са касдиз вичин къимет,
Вичин къадар-къисмет жеда.
Вичин синагъ, вичин хевлет,
Вичин руьгъдин девлет жеда.

Гъар межлисдиз – кутугай шагъ,
Гъар миллетдиз – лайих панагъ,
Гъардак вичин гьалал, гунагъ,

Гъардахъ вичин хесет жеда.

Са халкъдиз ганва гъукумат,
Муъкуъдаз – даим зулумат,
Акьулдихъ галайди къуват
Чир тахъун хуп1 зегъмет жеда.

Садаз хас я гимишдин кур,
Чинид бади, къизилдин т1ур.
Садаз бес я чакв, чукват1ур.
Руъгъдиз лайих адет жеда.

Какадариз тк1а-бак1ра,
Ажуз хъана икъван пара,
Ар ягъизвай бязи ламра
Тарсар гуниз гъуърмет жеда.

Анжах руъгъ тахъайла кесиб,
Пак мурадриз жеда тагъсиб,
Къакъан эдеб, барка несиб,
Хъунихъ ц1игел килфет жеда.

1996.

«Кая-къея!» – лугъуз, уьмуър акъатна,
Авач, лугъуз авайдини хкатна.
Вуч ажузвал авачни, пагъ, ви чанда!
Ава катна вав гъа *Авач* агатна.

1998.

Гад фена – «чимизва!» – лугъуз,
Къуьд фена – «мекъизва!» – лугъуз,
Гъамиша – «рекъизва!» – лугъуз,
Вахтар квахъзава.

Сада тар ат1узва багъдай,
Сада ц1егъ уьлхуъзва дагъдай,
«Уф-аман!» – акъатиз сагъдай,

Бахтар квахъзава.

Вил алаз регъят агъвалдал,
Гъил алаз чарадан малдал,
Къил алаз терси камалдал,
Тахтар квахъзава.

Уъзягъ чин жезва бед астлар,
Къарагъиз мад члуру къастар,
Чк1ана кесибрин частар,
Папар квахъзава.

1998.

Хайи хуъруъз хтайла зун
Чиг хъижеда тамамдиз,
Ак1 жеда хъи, беден юргъун
Гъахъзава пак гъамамдиз.

Ак1 жеда хъи, дердер залан
Гару руъхъ хъиз тухузва.
Руъгъ хуррам яз, беден – жаван,
Уъмуърдив зун вахкузва.

Хажалатар жезва куълую,
Пч1и жезва жафаяр.
Беден, къачуз, жезва дири,
Хайи чилляй даваяр.

1981.

Гъилер

Дишегълидин гъилера
Уъмуър, гележег ава.
Дишегълидин вилера
Суъгъуърдин уърдег ава.

Гъилерикай дидедин
Ни къведа заз нек1един,
Темен гузва капашдиз,

Гуя чими лавашдиз.

К1ани ярдин гъилерин
Атирда рагъ, гад ава.
Сир чира на вилерин:
А вилера сад ава.

Дишегълидин гъилера
Ви къебни ви дег ава.
Дишегълидин вилера
Суьгъуьрдин уьрдег ава.

2001.

Чун чи балайрин къуьнераллаз хутах, я Аллагъ!
(Дидедин ялвар)

Диде, диде, вун галачир
Шумуд йисар акъатна.
Алахъай къуз, марф авачир,
Зи чиник марф акатна...

Диде, диде, яхъ на зи гъил,
Хъел къемир ваз баладкай.
Чи къведанни рехи я къил,
Къутармиш зун беладкай.

Ви бала къе, агъил итим,
Фагъир я вун галачиз.
Ц1удра етих, ц1удра етим
Я вун къилел алачиз.

Аял ч1авуз за вун нагъакъ
Инжикли авунай.
Заз гъамиша анжах са гъахъ
Ви вилера акунай.

Диде, диде, чун сад садан
Гъавурда куьз акъазмач...?
Хъанвани зун гила патан,
Рик1ай зав куьз рахазмач...?

Ц1урурзавай и т1ал рик1ин
За чандай гъик1 акъудда?

И т1арвилер..., бес за гьик1ин,
Рик1елай гьик1 алудда?

Диде, диде, яхъ на зи гьил,
Хъел къвемир ви хцикай.
Явшан хьтин уьмуьр туькьуьл
Хъанва заз и парцикай...

Биц1и алем, ч1ехи ватан
Хъанай заз ви къужахда...
Фад хайит1а, зи хц1у тан
Ви патав ни хутахда?...

1998.

Бала (дидедин лайлай)

Цуькведихъ ч1иж гелкъведай хьиз,
Кард шараграл элкъведай хьиз,
Диде даим вахъ гала, зи бала.
Гъам к1улаваз къекъведай хьиз,
Нуьк1 дембелдихъ гелкъведай хьиз,
Дидед вилер вал ала, зи бала.

Цавари заз гайи бала,
Чилери заз хвейи бала,
Вун зи бахт я, нефес я зи.
Рик1из мурад гъайи бала,
Умудрин тум цайи бала,
Вун зи шадвал, гъевес я зи.

Аллагъ!
Вакай зурба даях къуна,
Вакай жуваз панагъ къуна,
Ви луварик хуьх зи бала!
Т1алдикай гунагъ чилерин,
Къалдикай темягъ мецерин,
Аллагъ, вуна хуьх зи бала!

Вахъ къезил тир ахвар хьурай,
Вахъ къизилдин бахтар хьурай,
Къужахда хьухъ суст, зи бала.
Дидеди ви ахвар хуьда,
Дидеди ви гъамар гуьда,

Зи куърпе клел, ксус, зи бала.

Цавари заз гайи бала,
Чилери заз хвейи бала,
Вун зи бахт я, нефес я зи.
Риклиз мурад гъайи бала,
Умудрин тум цайи бала,
Вун зи шадвал, гъевес я зи.

2002.

Зи йисар – куркурар

Зи йисар заз назик куркурар хъиз я,
Сад-садахъ галаз чеб галгамар жезвай.
Гъар йисан йикъар заз хатулар хъиз я,
Халикъдин заз багъа савкъат яз къвезвай.

Алатай йисарин хъиреяр – къванцин,
Алукъдай гъар йисан я назик перде.
Ракъинин нур атай къакъандиз, ванцин
Хкаж жезва суракъдиз уьмуърдин дерге.

Цавухъди ялзава куркурри назик,
Тан клеви куркурар чили чузвазва.
Дердерин назик са куркур я зи рикл,
Гъамари рикл твадай себет хразва.

Аял яз, за жувахъ галчулдай йисар,
Рум кутун къаст аваз, уьмуърдин рекъе.
Гиладун галчуриз катзава яцар,
Энгел жез гагъ меле, гагъ чулав йикъе.

Са йукъуз куркур хъиз зи рикл хъиткъинда,
Заз тагай йисарин куркурар авай.
Къван хъайи куркурриз чилин батлиндай,
Вахт тахъай куркурри эверда цавай.

2008-04-12.

Чи хуърер

Са мус ятлан бес чи хуърер
Берекатдин маканар тир.

Чун миск1инар, михъи п1ирер
Вине къадай инсанар тир.

Са мус ят1ан дагъвидин т1вар
Таъсирду тир гапурдилай.
Девирри чаз ягъна къац1ар,
Алудна ах-абурдилай.

Килиг, гила къе чи хуърер
Квез элкъвенва... Рик1 жезва т1ар!
Пиян хъанва дагъви кимер
Чугваз канаб, къугъваз къумар.

Яшар хъанвай рехи къужа
Жегъиларин арадава.
Маса къуъзек гъатна гужа
Пиян хъана къарадава.

Са межлисда агъил-жегъил –
Сада садаз рахаз дагуз.
Акур касдин хада гуьгъуьл,
Кик1изва гъут1-сеперар гуз.

Галай зат1 я хийир-шийир –
Дуъа к1елдай амач инсан.
Агъуз-виниз хъанва чаз чир,
Ферсуз крар хъанва масан.

Я кап1идач, я хуьдач сив,
Къуъзуьбурни аси хъанва.
Чи миллетдин маядин шив
Гуя тамам хаси хъанва.

Кимин абур – рехи-къуъзуь
Хъайла пиян къумар къугъваз,
Берекатдин квахъна рузи
Атанва къе чун и йикъаз.

1995.

Элкен

Аквазва лацуз зи элкен ялгъуз...
М.Ю.Лермонтов

Чиг вахтарин гъуълера
Сейрзава зи элкенди,
Зи хиялрин элкенди,
Лацу агъ хьтин.
Къусу – къумрал гъилера,
Гъуьлуь чирда эркекди.
К1анда анжах эркекди,
Рик1 са дагъ хьтин.
Къеб хъиз луьткве эч1ягъиз,
Галтадзава лепейри.
Гару элкен кук1варда:
Гуя гъилер эцягъиз,
Рум хгузва тепейрихъ.
Мирвет авач лепейрихъ.
...За къисметдиз ялварда.

1968.

Ачух я квез зи шииррин гевгъерар...
Амма, дад я! Хиял тахъуй ругъулиз.
Аквазва заз, за битмишай бегъерар
Куьне къел хъиз шит ц1арариз чук1уриз.

Зи уьнуьгар палтандинни къизилдин
Кутуналди буш гафарин зунжуррик,
Ц1ар ц1и жеч! Шив я жаваб мензилдин.
Са ц1елхемди ц1ай кутада агъзуррик.

Ачул суфра, табагъар зи дафт1ардин,
Агъурайла цава гъетер бул жеда.
Куь илинрик рангар ква зи аст1ардин,
Гъар са ц1арц1ихъ иесидин т1ул жеда.

Зи гъар са гаф хци тур я гъулдандин,
Къаз тежедай нашибурун гъилера.
Зи гъар са гаф хам шив я ц1айлапандин,
Гъал тежедай масдавай туьнт женгера.

Зи зарийя чешме я мерд булахдин
Ругъул тежер, абукевсер йад авай.
Зун сагъиб я къадим ч1алан – бул ахдин,

Сечме багъ хъиз агъзур нямет дад авай.

Буюр, илиф, пару алач бустаңдал,
Т1ям аку квез верц1и-турши няметдин.
Амма дад я, къац1 ат1умир зи тандал,
Пар гваз ахлад, девейраллаз мирветдин.

2002.

Нинияр

Агъзур вилер килигзава – умудар...
А килигун эх тежер къван залан я.
И туьквендай на азадда шумудар?
Веледар къит, нинияр бул заман я.

Багъишламиш, завай жезвач куьмекиз,
(Зи «нинияр» я къе еке итимар),
Куьн акурла, къведа рик1ел, куьне хъиз
Дидейрин хъвер гуьзетзавай етимар...

1984.

Къизилдин данадикай къиса

Данадихъ къекъвез зулун са йукъуз
Акъатнавай зун мукъваллай тамуз.
Алахъай йугъ тир, рагъ авай цава,
Лап гатфариз хъиз умун тир гъава.
Къекъвез-къекъвез зи квахъна бирдан рехъ,
Рехъ алатна зи, квахъна дугъри-гъахъ.
Ингъе са жигъир къекъвезва яхдиз:
– Ша, тухун за вун махарин ахдиз!

Садлагъана зун чкадиз гуьзел
Акъатна. Гару лугъузвай гъезел.
Тарари зериф къабулзавай зун,
Тахтуна авай мерд суьретчи зул.

Ч1угвазвай т1арам хуьшреканди гъал,
Чанг куькда твазвай гару, лугъуз ч1ал.
Гъалара къугъваз авай яргъируш.
Женнет тир мензер, къуру тариф туш!

Зулу к1вахзавай кьизилдин рангар,
Рапунихъ галаз ракъинин нулар.
Рақъин хьипедик туп1ар кягъзавай,
Къацу пешериз рангар ягъзавай:
– Куыз перт хьанва вун, ч1аларин зари,
Зи к1валахдал вун тушни, лагъ, рази?

Чилел пешерин авахъзава марф,
Рехи векъедал кхьизва суьгъбет.
Ажайиб сир я гъар кьизилдин гъарф,
Амма нивай хуыз жеда и девлет?

Уьмуьрни гъак1 я, бендвилини гьиссер,
Гатфар амай къван хьухъ вуна ашкъи.
Ви эхиримжи атайла сефер,
Ви хьипи зулухъ ни гурай гъакъи?

Вуна тазвайбур – ч1аларин ц1арар,
Лагъ, и пешериз ухшар тушни бес!
К1ват1на куьк1урда бул зулун ц1аяр,
Хьуьт1уь вегъеда ахпа лацу мес.

Амма акъуда на рик1евай гъам,
Амма чк1ура на рик1ин дердер!
Вун патал, зари, ч1агурна за там,
Кужума, зари, и хьипи сирер...

Аку, пешин вац1 рагъ алай ргаз!
И хилерал хуп1 тагъ ала назназ.
Садал къугъвазва зар ч1ижерин кул,
Сада ч1угвазва ц1ар, векъерал къул.

Гъар са тарцини эверзава ваз:
– Ша инал тадиз, ша чахъди къугъваз!
Зардин либасар безетна чна,
Шумуд йикъар вун гуьзетна чна.
Лацу тан авай шумал са къавах
Ви яр хьиз ава, ахъайна къужах.
Хуп1 гуьзелди я адал алай зар,
Яб це, лугъузва: «Къужахдиз ша, яр!».

– Жагъура жуваз дигай са ара,
Муькуьбуру вун тийирвал гъайра.

Икьван гуьзелар авай бул гьарем,
Акурла рик1 бес жедачни верем!
Ша вири, элкьубгъ, экеч1а кьуьлуьк,
Гъич са гъайра гъисс тамукьуй рик1ик!

Элкьвезвай кьуьлуьк демина тарар,
За регъ патахъди йигинна камар.
Ингъе заз жигъир жагъана таниш:
Ада ахкьудна чкадиз вердиш.
Ада гъакъикъат рик1ел хкана:
Рагъ хъиз хъфизвай къизилдин дана.

26.10.004.

Спелриз эвер гуз акъвазда жегъилвал,
Чурудилай гъил элягъиз – агъилвал.

Вилик квай рехъ – гъам я девлет жегъилдин,
Атай рехъ я уьмуьрдин сан агъилдин.

Камаллувал деринни я секинни,
Бативал я гъам даяз, гъам эркинни.

Секин жеда, залан жеда зурбади,
Куьлуьди хъуй – лап алемда ван твади.

Ингъе хазва ц1ийи уьмуьр ван галаз,
Накъ хъфейан къилихъ рехи къван гала.

Жегъилвили, рахайт1ани къавалай,
Рум къачуда кьуьзуьвилин капалай.

1981.

Къец1и философия

Чапла к1ваче адан идея авай,
Материяни к1вачевай эрч1и.
Идеяди ам тухузвай цавай,
Материя тан тир руьгъдикай пч1и.

Эрчид икисна къарагдай ам кье,
Чапла к1вачелай къарагдай пака.
Давамун патал нубатсуз гъуьжет:
Вуч вилик ханай: верч ва я кака?

Гъилевай терез къаз адилдин сан,
Руьгъни идея – терездин са кур.
Муькуь куруна – материя, инсан,
Сана Эфлатон, сана Эпикур.

Материячийрин зурба тир даях,
Абуру идея ийизвай къамат1.
Энгельс ва Маркс, вилик – Фейербах,
Гуьгъуьна – Ленин хъуьч1уьк кваз мук1рат1.

Муькуь патани ийизвай илиг
Философ-тарцел ц1ийи жалгъаяр.
Лейбниц ва Гегель, Юм гъак1ни Шеллинг
Идеячийрин алаз жагъаяр.

Санихъай анжах чир жеч т1ебиат -
Хважамжам хътин зат1 я гъахъ-дава.
Къилди вилервай къаз жеч гъакъикъат,
Вуч хъанай эвел – чил ва я гъава?
Гъуьжетда ава алимни авам,
Амма и гъуьжет даим я давам...

1974.

Гъисаб илим

Гъисаб илим, вахъ ви сирлу ч1ал ава,
Гъар гъисабчи акъада ви гъавурда.
Рекъемарин алем ви яргъал ава,
Аниз жигъир дуьз къат1унди жагъурда.

Чк1айвални твада вуна тартибда,
Тартибдайни ваз жагъида чк1айвал.
Пагъливан хъуй, – гъамни жедач гъалибда,
Рекъемрин сир чир тахъайт1а дигайвал.

Формуляар, яржар, гъар-са рекъемар,
Къванер хъиз я цлавай ви къеледин.
Чахмагдай хъиз акъуд жеда ц1елхемар,

Амма кыл-тум жеч эхирдин, бинедин.

Якьин рекъем якьинвилин гуьзгуь я,
Бат1ин рекъем – алем ч1агай суьгьуьрдин.
Зерре рекъем – ам таквадай жизви я,
Гъар са рекъем нур я сирлу мугьуьрдин.

Дифференциал – раж чук1урдай жанавур,
Интегрални хпер хуьзвай чубан я.
Нулдик кич1 ква: "Им вуч я кар жувавур?!"
Сад – ам хак хьиз вилик къвазиз к1убан я.

Гъисаб илим, вун илимрин пачагъ я!
Тек са вав гва гъар илимдин куьлегар.
Дуст хъайид вав – ам уьмуьрдин панагъ я,
Ви рекъемар я гъар рекьин билегар.

29.11.2005.

Ай, Сад Аллагъ, хъсанвилер ава дуьнйада,
Ч1ур тавурт1а залумари гъава дуьнйада.

Михьи рик1 гваз, инсанвал гваз уьмуьр тухузвай
Касдиз авач са патайни дава дуьнйада.

Къве юк1 чилни къве юк1 кафан къведат1ан течиз,
Сад къекъведа, я лугьуз вич агъа дуьнйада.

Къейилани мрамардин тик гуьмбетар къада,
Жагъай касдиз чан аламаз сафа дуьнйада.

Ван алачир атун-хъфин къисмет я адаз,
Гъалал фу нез, акур касдиз жафа дуьнйада.

К1андат1а ваз ви т1вар, ви кар гъавада хъана,
Сифте ая хъсанвилер жува дуьнйада.

Эй, инсанар, чан аламаз сувабар ая,
Ахпа геж я, ван-сес авач агъа дуьнйада.

27.05.2006.

Хуп1 хъсан я багърияр
четин йукъуз дердияр
аваждайбур хъайит1а.
Ч1ул т1арамна къве гъилни
къакъаждайбур хъайит1а.
Герек тирла лап филни
алаждайбур хъайит1а.
Хуър чк1ида, гъар санихъ
акъаждайбур хъайит1а.

1998.

Зун къейила, ат1умир заз дерин сур,
Нагъакъ азаб тахъурай куь гъилериз.
Гъич садани ягъ тавурай тапан ц1ур,
Кадарна тур жендек пехъи киц1ериз.

Къбияматдин мел къурмишрай вагъшийри,
Зи як жакъваз ц1ай секинрай рик1ерин.
Йиф къарсуррай пиян, арсуз манийри
Чан аламаз зал элуькъай киц1ерин.

Зи душманар къваздач зи як туьт1уьна,
Амма зи руьгъ гъатда к1ир хъиз туьтуьна.
Зи гуьгъуьниз зи арха, зи эл къведа,
Руьгъ кард хъана лезги чилел элкъведа.

1986.

Квез чухсагъул, зи мидяйар,
куьн авайвиляй.
Гъам йугъ, гъам йиф зи далудихъ
куьн галайвиляй.
Куьн чайгъун я, уф гузвай зи
рик1ин ялавдиз,
Тешвиш гъиссер куь гъаразрин
ягъзава къилавди.

Куь гьиллейри, куь къастари
авуртлани денг,
Заз буш жедай мажал авач –
даим я чи женг.
Квез чухсагъул, авайвиляй
куьн зи мидяйар.
Куь къаргъишар, куь гъибетар
я заз дуьаяр.

1983.

Физава

Кам камуна, ккам ккамуна аваз физава,
Гъам гъамуна, гам табуна амаз физава.
Иман-ният гъар жуьре яз гъа са терефдихъ;
Жегънем, женнет гъинаватла жузаз физава.

Вилик квай рехъ бязибурун аквач вилериз.
Къачуз вердиш хъана, мажал авач гъилериз.
Гъа невсини эхир са къуз жувни телефди,
Гъак1 ятлани рекъе зерре титаз физава.

Гафаралди ваз къелеяр эцигда сада,
Гафаралди вахъ гъиллеяр гилигда сада.
Гафариз хас крар гъинай хъурай хелефдихъ:
Раж алачир мез я, даим рахаз физава.

Гъар са йикъа чи мурадар хъийизва циц1и,
Шазан мурад амни къилиз акъатнач хъи ц1и.
Садаз варзни хурал к1ан я ц1ийи седеф хъиз,
Къиле тефир мурадливди бугъаз физава.

Гъар бендедиз вичин къисмет ганва Аллагъди,
Сада къазва гъалалдин рехъ, сада гунагъдин.
Азраилдив са къил гвайди чизвач кенефдин,
Сад Хъсанвал, садни Писвал чун таз физава.

Рахадайбур гъа са гафар: са къил-к1ук1 течиз,
Гъар савдада вичин ч1иб гваз – мизан юк1 течиз.
Япал к1уфна теселли гуз жеда серрефдин,
Далдам гвачиз, лигендин к1ан гатаз физава.

Иугъди-йифди бягьсинава – т1арашни чапхун,
Рахадайла ак1 кьада вич – гунагьсуз ахун.
Асулдай яз мизан гвайди тфенг-гьенефдин,
Ам уьмуьрдив, кьумарал хьиз, кьугьваз физава.

Теселлияр – гудай мал я, кьачудай мал туш,
А савдадал гьикьван гзаф хьайит1ан алт1уш.
Чи эхир кун ашкара я, рик1 хьуй эшрефдин,
Фикирмир, жув виридалай яргъаз физава.

Эй, Фейзудин, бес видини тушни теселли?
Жува тамам ийизвани на буржи сейли?
Гьикьван вуна тухвайт1ани уьмуьр са кефдин,
Са суалдиз жаваб к1анда: вуч гваз физава?

19.10.2006.

Гьар гьайвандиз вичиз дигай
Хесетни кьилих жедайд я.
Аслан гьуьрчез экьеч1айла
Чакьалар чуьнуьх жедайд я.

Кьаркьулувриз, кур тип1ериз
Гуж я акун рагь вилериз.
Ви шад йукьузни йикьериз
Т1еквенра илих жедайд я.

Ажуз касдин рик1 я намерт,
Акваз к1ан я чарадан дерт,
Ви шадвилел хьана ам перт
Пехил рик1ел пих жедайд я.

Ч1улав рик1е михьи кьастар
Гьинай хьурай пехил ксар!
Кьазанмишиз пч1и т1варар
Куьн гена кьаних жедайд я.

Эй, я Ребби! Це ви иман –
Эркек касдиз эркек душман.
Эхир гьа дустарин тапан
Чпин крар ч1их жедайд я.

1996.30.03.

Къилих

Гъар са касдихъ вичин синих
Жеда вилиз таквадай.
Низ чида къван, гъихътин бицлех
Акъатдатла какадай?

Ахпа райиж жеда къилих
Рекъе юлдаш хъайила.
Сад – верг, садни – серки силих,
Чир жеда рикл кайила.

Вирт хъиз тлуъртла эгер ви клевегъ,
Сирдаш лагъ а гъейридаз.
Анжах мерд кас жеда виклегъ,
Рикл апайдай виридаз.

Къилих – къисмет, къилих – муьгълет,
Къилих вахт я уьмуьрдин,
Къилих – гъуьрмет, къилих – девлет,
Къилих бахт я суьгъуьрдин.

2004-06-13.

Зунни фида, къумп жедач и дуьнйадал,
Кар аналлач – са легъзе я уьмуьр чи.
Анжах гъахъ гвай ксар атуй дуьадал
Амачирла я тлалаб, я эмир чи.

Адет тирвал эхир рекъе твадайла
Вири къведа: гъам дустар, гъам мидяяр.
Уьмуьр хъурай ви тлар виниз къадайвал,
Къаргъиш гзаф, къит хъайтлани дуьаяр.

Амма ви сан агъузардач къаргъишди,
Асайишдихъ намус маса ганачтла,
Я винизни акъуддач вун алхишди,
Эгер ви рикл гъахъвал патал каначтла.

1983.

Чир хьун хьсан я

Йугъ-къандивай ц1ийи-ц1ийи зат1ар чир хьун хьсан,
Гьам писди хьуй, гьам хьсанди, – къадар чир хьун хьсан я.

Къени къунши стхадай я, эверай гьай – вядеда,
Амма гьардаз жуван сергьят, часпар чир хьун хьсан я.

Аллагъди хуьй а касдикай, гзаф дустар ават1а,
Рик1ай-рик1из пак рехъ авай дустар чир хьун хьсан я.

Чинал тариф, ц1алц1ам гафар лугьудайбур пара я,
Дуст-душмандин рик1е авай къастар чир хьун хьсан я.

Шаирдин вил экуь нур я, бат1индани акьада,
Жерягъ ят1а, чин патаз хас аст1ар чир хьун хьсан я.

Шадвилени пашманвиле инсан тефий рик1елай,
Жуван чилин, жуван халкъдин дидар чир хьун хьсан я.

Квехъ са гьарик1 зари ава, залан йукьуз гьил къадай,
Шукур, Аллагъ! Белки кvezни и т1вар чир хьун хьсан я.

2002.

За дустариз рик1е жуван
Чка гузва. Ахпа абур
Хкаж жезва багъда девран
Цуьквер хьана хуп1 такабур.
Гагъ-гагъ рик1из акьахзава
Цацар-рипер... – эхзава т1ал.
За дустарал дамахзава –
Дустар гьуьл я, зун – са ст1ал...
Амма рик1ай дустар бязи
Экъеч1зава, рик1 ийиз пад.
Сагъ техжедай хер я рик1 зи:
Садни эвез хьйжедач мад...

2002.

Уьмуьр рик1ел хкидайвал,
Заз яргьал сустан ахвар к1андай.
Цифед к1аник хъфидайвал,
Хважамжамдин лувар к1андай.

Декьикъа – бурж, легъзе – гирав
Залан, къезил яшар я зи.
За дуньнадал тазва ялав,
Хутайдайбур къаяр я зи.

Разибурун чидач къадар,
Наразибур артух хъанва.
Дуньна, вакай туш зун бизар,
Ви няметрай зун тух хъанва.

Накъ зи генез хайибуруз,
Залай алад хъайибуруз,
За гъил къуна гъайибуруз
К1андач зи чан язух хъана.

Чун и чилел къвезвай сефер
Гъуцарин пай, къисмет тушни?
Эхир легъзе, хъфир тегъер –
Гъам уьмуьрдин къимет тушни?

5.06.2000.

Веси

Али бубад гуьнед къилел
Тек хатрутдин тар алай.
Гъар са йисуз къакъан тарцел
Ширин хатрутар алай.

Куьк хатрутар лацу ири
К1вахъна к1аник дем жедай.
Аяларни къушар вири
К1 ват1 жез ширин ем жедай.

И къакъандай Шагъни Шалбуз

Чи капал, чи вилик квай.
Ашкѝи кѝведай инлай лув гуз
Кѝве лувна кѝве гѝликай.

Гѝа и тарцик хуррам шагѝвар
Зи мекера кѝугѝвадай.
Зи вилик квай кѝакѝан дагѝлар,
Кѝацу багѝлар – агѝадай.

И сериндик шумудра зи
Рик1 гагѝ шад, гагѝ ч1ур хѝана...
Мурад ава умудра зи:
К1андай инал сур хѝана.

1998.

АХВАРАР

Ви кѝекѝемрал ацукѝзава чепелукѝар
нубат-нубат
Лувар лацу, лувар ч1улав
Лацу ийиз, ч1улав ийиз
чкаярни чеб ацукѝай
Ви ахварар, ви мурадар, ви ашкѝияр
гѝамгаярни, гевгѝерарни ви накѝварин
ви вилерай хѝвазва назик чепелукѝри

Ахпа абру ахваррикай хразва бул
лацу йифер
ч1улав йикѝар.

1990.

Вун я зи Лейли, зун я ви Межнун,
Дуѝнѝа тирвалди вахѝ кѝекѝвенай зун.
Бендед миндадда такѝурла чил-цав,
Са гѝил кѝадай кас таб я ваз жагѝун.

Нагъакъ яргъара квахъна зи къилав, –
Азизди, фадлай гвай вун зи къвалав.
Килигзава заз – рагъ я вун акун,
Ви кланивилин куьклъуьнна ялав.

1977.

Зи клвачерик чилер кумач,
Къилел цавар аламач.
Зав ашкъидин сирер гумач,
Лувухъ шагъвар галамач.
Вун хъфена – рагъ аклана,
Уьмуьр пчли цуькл хъана.
Вилин цава нагъв аклана,
Зун марф такур цуьк хъана.

1981.

Лиманат

Йифди-йугъди мани ягъиз ширширдин,
Пуд вах хътин Стлалрин пуд булахди
Рекъе твада гъар са рехъчи хийирдин,
Берекатар ачухиз мерд къужахди.

Булахд къилел, сусар хъиз цел атанвай,
Пуд къавахни иервилив гъуьжетиз.
Пудан пуд мекв, пуд ашкъидай ацланвай,
Зи вилик квай зи гъарарат гуьзетиз.

Садан мекве авай ашкъид къизмишвал,
Хъухъ! – лугъузвай муьгъуьббатдин чехир хъиз.
Эй, зи къисмет, къадагъадин емиш вал –
Ширин тир ам заз уьмуьрдин эхир хъиз.

И мекве йад ашкъид бейгъуьш пиял я
Къалурзавай яргъал нушдин девран заз.
Ам темягъ я, риклин сирлу хиял я,
Хиве къазвай кланивилин гъижран заз.

Пудлагъайди ви вилерин дерин тир –

Хкайди зун яргъал сирлу махарай...
Гагъ турши хъваз, гагъ хъваз ашкъи ширин тир,
Аватзавач зун и даим ахварай.

2000.

Буна ч1арар авадарна къуьнерлай,
Гуя к1вализ ракъин нулар чк1ана.
Ч1улав вилер килигна чиг хъуькъверлай,
Рик1 ашкъидин лепейривди ац1ана.

Амма гафар... гафар катна мецелай,
Вун акурла квахъда зи рик1, к1аниди...
...Ван кутуна дили к1екре къецелай –
Вуч лугъузва адан ватсуз маниди?

1978.

Зи къизгъин гад,
Хиялрин дад,
Багъ зи гуьзел яр!
Хиял, мурад,
Дуьнйада сад –
Рагъ зи гуьзел яр!

Бахтлу мани
К1анда мадни
Шад, зи гуьзел яр!
Ви т1ям-дадни
Авач садни
Мад, зи гуьзел яр!

Ви шел, ви хъвер,
Магъи-дилбер,
Иер гуьзел яр!
Гъамар-дердер,
Кузвай бейтер,
Гъиссер зи гуьзел яр!

Зи рик1, зи чан
Я ваз кърбанд,
Аман гуьзел яр!
Динни иман,
Фейзудинан
Дарман гуьзел яр!

Май. 2001.

Зи камари кьат1ава зи фикирар,
Твазва абур бенд шииррин ц1арара.
Зи уьмуьрдин туькьуьл-турши шикилар
Лувгуз хквез, кузва рик1ин ц1аяра.
Гьар са ц1арц1из везин гузва нефесди,
Ахпа абур луж-луж хьана катзава.
Зи кармаш рик1 ялгьуз туна кьефесда,
Мад гарарин хура абур гьатзава.
Гагь зи ц1арар гуя хци хьелер я,
Бягьс ч1угвазвай чайгьунрихъни кьаярихъ.
Гагь зи ц1арар гьилив вердиш лифер я,
Вун уьлхуьзвай кьвазна ви лал варарихъ.

1999.

Кьил акьатич вуч кар ят1а
гуьзелрин хесет –
Гуя к1евиз алахъзава
кьец1ил жезвай мет.
Куьлуьз-куьлуьз камар кьачуз
катзава к1вачер,
К1ев жедани пешеривай
яр алай ичер?

1988.

Мулдин цуьк хьиз регъуьз-кичӀез
Къвазнава вун рахаз тежез.

РикӀ муьтӀуьгъна муьгъуьббатди –
Ялав куькӀвей мусиббатди.

Теменар гуз элкъвез-элкъвез
Гагъ и хъуькъвез, гагъ а хъуькъвез

Зун суьгъуьрдин гердабада,
Муьгъббатдин азабада.

Агатна вун регъуьз-кичӀез,
Цуьквед темен гана хъуькъвез.

Темен ялав, ишигъ хъана,
Зун ваз даим муьтӀуьгъ хъана.

1972.

ТӀебиатдин мензер кӀевда гъуьмеди,
Чи килигун, гуя адаз залам я.
Агакъай руш чуьнуьхдайвал дидеди,
ТӀебиатдин мензер кӀевда гъуьмеди.
Вилер кӀевдай амаларда бикеди,
Им чун вичиз килиг лагъай лишан я.
ТӀебиатдин мензер кӀевда гъуьмеди,
Чи килигун, гуя адаз залам я.

1979.

Ви гъиляй зун гъиниз катда,
пагъ, зи азиз!
Жавабсуз кӀанивал...
Жавабсуз хажалат...
Вуч я ви къайивал,
Вуч я ви аламат!
Дили хъана чуьлда гъатдан,
лагъ, зи азиз!

Катзава рекъркай,
Гьалт тавуй вун лугъуз.
Амма мад вилеркай
Кватзава вун ялгъуз.
Гьикъван хьуй, азизди,
Вакай зун катзава.
Мад, п1агъ гуз гьилиз ви,
Ви хура гьатзава.

Ви ашкьи кьве гьисс я:
К1анивал – кьайивал.
На зун куз кьве йис я...
Агъ, хьурай хьайивал!

1989.

Вуч зарб катна вун галай вахт хабарсуз,
Зи муьгълетар ц1рана са легъзе хьиз.
Чун къакъатна сефил рик1ел къабар куз,
Вуч зарб катна вун галай вахт хабарсуз...
Гьи мугьитда квахъдат1а зун лабарсуз,
Сур авачиз гваз къекъведа лепеди...
Вуч зарб катна вун галай вахт хабарсуз,
Зи муьгълетар ц1рана са легъзе хьиз.

1980.

Аку садра

Килига вун, гьихьтин рушар авачни!
Цуькверихъ хьиз хуп1 атирар галачни!
Абур акваз къугъвада вун гъавада,
Амма, лагъ, гьим акъада ви давада?!

Вил тухузва: тушни ажеб ч1агайбур,
Алук1нава къелеч1бурни ак1айбур...
Гьар са нямет лап чкадал алайбур,
Йугъди-йифди чеб к1ан хьуниз дигайбур,
Белки гьардахъ са адахли авайбур!?

Сада, к1унч1ар кьунвайда хьиз цуькверкай,
Къир гутунва ятурраллай ценеркай.
Садан ч1арар – тик чарчардин булахар,
Лацу шиврен хьтин ац1ай кьалчахар.
Къекъвезва сад лап тимтал хьиз т1арамдиз,
Эверзава вичихъ галаз гьарамдиз.

Сад акуна пак илгьамди гъайи заз,
Аламатдин ширин йифер гайи заз.
Са ахвар хьиз кана квахьна вилеркай,
Белки, ам тир яргъал, сирлу гьетеркай?
Аламатдин ширин йифер, кайи заз,
Манар я куьн рехъ алатай Фаизаз.

17.06.2003.

Зи вилик кваз, руш, физва ви к1вачер
Куьруь перемдик ц1алц1ам ва хару.
Чепелукъри хьиз дабанри яру
Ви гуьгьуьнаваз ч1угвазва вилер.

К1вачери къешенг къат1зава гъава,
Гъавадкай ат1уз пуд пип1ен гапур.
Межнун жеда кас садра вун акур,
Ви гапурдикай тахъайт1а дава.

1985.

Зун атана на ша лагъай гуьруьшдиз,
Вун атанач. Вун алцуриз вердиш тир.
И пендал зун вун къведалди мад жеда,
Жив галаз къуьд, ракъар галаз гад жеда.

Яраб ят1а ви метлеб зун синагъун?
Хьуьрезвани, хуш яни зи гъарагъун!
Ви хьендикай заз экв гудай чирагъун
К1анзава ваз. Зун тахъуй – масад жеда.

Сад къведа жед, дуьнйадлай вун масан тир,

Сад къведа жед, муьгъуьббатда аслан тир.
(Ви хъвер заз хъиз к1ан хъанайт1а хъсан тир...)
Дишегълидин гуьгъуьна виш, къад жеда.

Заз залан я: элкъвезва вал шатурар,
Бегенмиш я садаз т1арам ятурар.
Садакъа хъиз пайзава на хатурар...
Зун сефил хъуй, ц1ийи ашна шад жеда.

Эй, к1аниди, заз гъижранни ала я,
И ашкъи заз гъуцарин пак бала я.
Вун к1ан хъунухъ къат1 тежедай чила я,
Ви жегълемдик заз женнетдин дад жеда.

Къве виш йис зун жеч хъи чилел чан алаз,
К1андай уьмуьр заз ви къалдин Ван алаз.
Гъик1 къекъведа къилел залан къван алаз,
Зун хъфейла, ваз зи къадир мад жеда?

1980.

Ви къекъемдал нагъв юзазва, к1аниди,
Куз-куз хъвадай ви теменрал вил алаз.
Ви къеч1емдал рагъ къугъвазва, к1аниди,
Ялгъуз къадай гуьлчеменрал гъил алаз.

Са жуьрэт я, са пар я зав гумайди,
Тек са темен аламайди арадал.
Са ухшар я, са хъвер я кав кумайди,
Къаратикен алайди хъиз харадал.

На дек1ени са хъвер ая, гаф ая,
К1анзавайдаз сефил яз ви дак1ардихъ.
Я рик1ени са хер ая..., аф ая ,
Чанзавайдаз саил яз ви дидардихъ.

1990.

К1евнава на рак1ар-дак1ар,

К1вале ялгъуз экв ама.
К1ват1на вири дердер-гъамар,
Къе вун к1вале тек ама.

Дак1ар ачух на са живи –
Ялгъуз к1вале къвед жеда.
Къезил жеда гъамар зи, ви,
Сад кард, садни къвед жеда.

"Къуншийри заз лугъурай вуч!" –
Вил эцигмир дак1ардал.
Кхунармир теменрин луж
Элкъезвай ви п1узардал.

1999.

Куъз акъвазда, к1аниди, вун сефилдиз?
Са гаф къванни лагъ вал ашукъ жегъилдиз.
Зарийяди муьт1уьгнавай гуьгъуьлдиз
Яраб женнет – ви зар булах аквадач..?

Вун раханач. Зи темен вахъ хк1унач,
Чиг ст1алда рагъ хъиз зи нур акъунач.
Зи тарифни, эй, тават, на къачунач...
Гъич садрани вун гъавурда акъадач..?

На фикирмир, зи муьгъуьббат хъуьруьн я,
Зи к1анивал вавди рахун-луьк1уьн я.
Зи к1анивал арш дамах я, эркин я!
Вун ашкъидин михъивилихъ ягъадач..?!

1980.

Хтун

Рекъер къат1на зун ви патав хтана,
Зи цуьк сагъ тир сефилвал хъваз дак1ардин.
Туьд бамишиз рик1е гафар ак1ана,
Геж гъавурда акъуна зун са кардин:
Къакъатун чи арадава дагъардин...
Пеш юзазва.., галатзава марвардин.

Вил акьална ахъайдай къван вахтни туш,
Муьгъуьббатдин шад легъзеяр куз хъайи.
К1анид патав галачирди бахтни туш,
Сада садаз рик1ин к1усар гуз хъайи,
Рик1ай рик1из миндаддаваз дидардин.
Пеш галатна аватзава марвардин.

...Сифте яз вун къе зи патав атанва,
Гъил эцигна къванцел пеш хъиз дамардин.
Мефт1еди ваъ, къе зи руьгъди къат1анва:
Рик1 сефил я, суаллу я зи ярдин...
Пеш галатна аватнава марвардин...
...Амма гара амач зун ви дидардин.

12.01.004.

Зи гафари ви япара ванзамач,
Виликдай хъиз чна чаз рик1-чанзамач.
За жузадач вучиз, мад ваз к1анзамач,
Гъиниз фена чи к1анивал, яр гуьзел?

Шумуд йисар ракъурна бад гъавая,
К1аниди – зи жигер, лугъуз, гъава я.
Ак1 тир хъи заз вун зи хирен дава я,
Амма вуна авуна рик1 т1ар, гуьзел.

Вуна масад къуна фирла гъиликай,
Магърум жезва зун цавукай, чиликай.
Катзава зун – мад къвезва вун виликай,
Гъик1 ч1угвада уьмуьрдилай ц1ар, гуьзел?

Вун ялгъуз я, гила ви рехъ ачух я,
Вахъ галайди гъар са куьниз артух я.
Захъ амайди зи ч1аларин сандух я,
Гъарик1 Зари я зи усал т1вар, гуьзел.

1980.

Рагъ атана частунихъ элкъвезвай,
Чун къвед санал бахтунихъ къекъвезвай.
Векъедал чиг аламай, къацузмай,
Сифте жигъир хиялри атлузвай.
Гафар къит яз гъиссзавай риклери,
Суйгъбетзавай кисна чи вилери.
Регуь-кичле им сифте гуьруьш тир,
Чун къвед анжах са гъафте таниш тир.
Белки, вун заз бахтунай къугъвана,
Къекъвена, геж вахтунай жагъана,
Вичин капал чи тлварар кхъенвай?
Ви – хъуькъвер, зи – плузарар ифенвай.
Рагъ атана частунихъ элкъвезва.
Чун къвед багда бахтунихъ къекъвезва...

16.05.2003.

Кланивилин лишан – туплал –
Хъилелди зав вахкана,
«Чи арада мад са гаф-члал
амач! – вуна лагъана. –

Вахчу вири гайи затлар,
Затл кландач ви тлвар алай.
Тежедайвал мад ви рикл тлар,
Свас жагъур ваз зар алай!»

Ви ният гъакл ятла, хъсан...
Азад ая кеменар!
Гахце!... Гахчу!
 ваз гайи къван,
Заз гайи къван теменар...

1996.

Къацу векъед дафтларда
гъарфаралди рангадин
лацу тандин чинарди
зулун шиир кхъизвай.

Вучиз, вучиз рик1 т1арда,
Журжур буллах гьамгадин,
деврангагьдин дидарда
векьер-цуьквер чухуьзвай?

Лагь, вун вучиз атанвай
и хабар гваз рик1 т1ардай?
Зулун вилер марфадин
накъваривди ац1анвай...

1970.

Ахвар

Лув гана ви рик1
Атана рик1ел,
Зи гьал тир гьарик1,
Гьиссер хьана сел.

Луву ви зайиф
Гатана гуьзгуь.
Дак1ардихъай йиф
Юзана жизви.

Ачухна дак1ар –
Гьатна зи хура.
Къезилна зи пар
Варз хьтин вуна.

Гьазур береда
Ачухиз зи сел,
Квахьна легьзеда
Зи ахварин гел.

1970.

Гьил гьилеваз къекъвезва чун:
зи мурадриз билег жагъана.
Шумуд йисар баят хъайи
муьгьуьббатдин куьлег жагъана.

Яраб гына лув гузвай на
икъван гагда гьалт тийиз вун зал?
Гъуърче авай гъуърчехъандиз
гуя ажеб уърдег жагъана.
Эй, къисмет-гар! Твах зи элкен –
заз уъреллай зи дег жагъана.

1998.

Марфад ст1алар
рик1 ат1уз-ат1уз
къавун ч1ередкай
к1вахъзава
нагъв хъиз.
Зи чиг хиялар
ц1ай ац1уз-ац1уз
к1ват1ар хъана ц1ун
квахъзава
рагъ хъиз.

1978.

Зи вилик ква лацу табагъ – лацу лиф,
Гуъзетзава рик1ин сирер къат1завай.
Зи хиялар, куь жилавар гват1а нив?
Яраб гыниз куьн лифер хъиз катзава?

Зи вилик ква лацу табагъ – лацу къугъ,
Къугъра лувар вегъезва зи гардандиз.
Гъил вегъейла квахъ хъийизва асандиз,
Карагдайвал гъараратда къайи къуй.

Зи вилик квай лацу табагъ пайдах я
Гадарнавай, к1аниди, ваз рей гана.
Ви вилерин есир хъун зи дамах я,
Заз уьмуърда мад багъа вуч шейъ хъана?

Зи вилик квай лацу табагъ мехъерин
Лацу либас алай гуъзел зи яр я.

Сигъ гьалкъадай азад гъана гъилерин
Квахъ хъувуна, налугъуди, са гар я.

Лацу табагъ – ам варз алай са йиф тир
Сифте сефер экъеч1ай вун гуьруьшдиз.
Пехил варзни алгъанвай бенд девриш хъиз,
Ви п1узаррал ашукъ хъана зериф тир.

Лацу табагъ чи уьмуьрдин ктабдин
Сифте чар я ст1у нукът1а алачир.
Тек вун лукъман я рик1ин гъам-азабдин –
Къисмет дахъуй са йугъни вун галачир.

1976.

Ви рц1амди заз къалурна са рехъ –
Эрч1и хъуькъвел ви алай рагъни ц1ай.
Муькуь рц1амди гана муькуь хъвехъ –
Чапла хъуькъвел ви алай варзни къай.
Ц1ай туьхуьрна за ви ярч1и хъуькъвел.
Ц1ай куьк1уьрна за ви чапла хъуькъвел.
Яргъид хъана ви муьгъуьббатдин рехъ.
А рекъе ама теменрин гелер.
А рекъе цанва чиг къизилгуьллер.

1990.

Къуд кагъаз

За кхъенай ваз
Живедал кагъаз.
Тавурла на куьт1
Бейкеф хъанай къуьд.

За мадни гафар
Жагъурна хъсан
Гъанай ваз гатфар
Цуьквер гвай масан.

Авуначир шад
Ви жавабди зун.

Акъатнат1ан гад,
Атанат1ан зул.

Ви аваздикай
Пай хъанач заз гъисс.
Къуд кагъаздикай
Хъана яргъи йис.

1975.

Ишелдивай ван къакъудна –
Ишел хъана т1ал.
Гъезелдивай чан къакъудна –
Гъезел хъана лал.

Лагъанай ваз гъикъван гафар,
Акъатнач вай ч1ал.
Атанва рак гатаз гатфар,
Фад, вил ала чал.

2007.

Вирт1едизни ви ширинвал гайид туш,
Вун хътинди мад чилерал хъайид туш.
Гъикъван гзаф акуна заз перияр,
Гъич садани вуна хъиз рик1 кайид туш.

Залумдин руш, вун акун заз гуж я, пагъ!
Ви гуьгъуьна авай чамар луж я, пагъ!
Вахъ галаз мус авурай за дердияр,
Ви вил алай бег ават1а, вуж я, лагъ!

Ша, ацукъ вун зи чуьнгуьрдин симерал,
Йифди-йугъди къада за вун гъилерал.
Вучиз икъван сефил я зи манияр,
Гагъ нагъв алаз, гагъ рагъ алаз вилерал?

Садаллагъди вун заз гайи мелек я,
Зун зари я, къисмет чархи-фелек я.

Цавари заз некаягнавай клани яр,
Вун галачиз Фаизан чан гьелек я.

1985.

Ви дакларда хкахьда экв –
Кланиди, геж хьфида зун.
Вун ава тек, зун ама тек...
Йифен чуьлда, экъичай нек,
Икл теквиле рекьида зун?

Заз ахваррай гана хабар,
Гьикл зи уьмуьр куьтягь жеда.
Зун уьмуьрда туш хьи лабар,
Акьудзавай риклиз къабар
Уьмуьрдин квел темягь жеда?

Рекьида зун – хкахьда шем,
Мад зи рекье амукьдач экв.
Даиматда даим я дем.
Гагь маж я рехь, гагьни я жем –
Кьве дуьньядин муьгь – члулав тлевк.

1996.

Ченги

Ви мани са гьуьл я, вун зи шад гуьгьуьл я,
Ви гьил вуч кьезил я, вун гуьрчег жегьил я.
Чехир цуз, ченги зи! Туьклуьра дерди зи!
Ягь севтлу чанг вуна, акьудиз жанг вуна
Бендедин бедендиз!
Уьлерин уьлендиз...
– Ви туплар зак кягьмир, залай вил элягьмир.
– Заз хуш туш жуьрэт ви, бенд жедай хесет ви... –
Лугьузва вилери.
Амма ви гьилери –
Лувари кьугьвазвай, туплари зурзазвай
Эвериз гьиссериз, зи риклиз эсериз,
Сирзава есирдиз,
Зи риклин таьсирдиз.

Женнетдин гъава я, агъ, рик¹из дава я!
Вун чангдиз вафа я, зун чанг туш – жафа я!
Зи рик¹из, гъевесдиз, жигерриз нефесдиз
Гъава я! Гъава я! Зи хурун къефесдиз
Ви серин вилерай, ви дерин сирерай
Лув гузва лифери –
Ашкъидин йифери...

1999.

Цуькверилай авахъзава цуьквед пиришар
Хъуькъверилай авахъдай хъиз накъвар
перишан...

И гуьзелвал рекъизвай куьз легъзе я гуьзел?
Хурушум рагъ ак¹идайвал, тазва рик¹ел гел.

Цуьк авахъда – ичин тарци гъида бул бегъер.
Чиг алахъда – экуь цав хъиз ачух я вилер.

Ви вилера, ви рик¹ени чагъ я к¹анивал.
Гагъ экъеч¹из, гагъ ак¹идай рагъ я к¹анивал.

Цуькверилай авахъзавай цуьквед пиришар
Йикъар я чи акъатзавай шадни перишан.

1993.

Ви суьрет ч¹угваз алахъна зун, яр,
Къачуна рангар, гъазурна гафар.

Вацрани нулар гана зав вичин
Экуь хъуй лугъуз ви къамат, ви чин.

Мулд пириш хътин назик п¹узарар,
Налугъуди, я экуьнин ярар.

Къеврягъ пакама я ви мили хъвер,
Ал нур аватай шафран я хъуькъвер.

Вили вилера цавун дегънеяр
Ц1ранва. Нур ви ава пеле, яр.

Хъвадай йадни кваз аквадай гардан
Гуя гъамгадин я къешенг фенжан.

Ракъинин къизмиш суймишна нурар,
Гъетер ксудай цуьклух я ч1арар.

Къекъведайла вун еришдик кваз наз
Т1арам тик хурар жеда ви зурзаз.

Ви седеф сарар лацу жив хътин,
Гуьзел я вун, яр, лацу шив хътин.

Вуч ч1аганва ви шумал буй-бухах,
Къекъведайла гва т1авусдин дамах.

Булахдин ширшир я ви ширин ван,
Пагъ, ви манийри къачуда хъи чан.

Тади кваз катда маралдин вилер
Кайи рик1ериз ахъайиз хъелер.

Ви суьрет ч1угваз алахънай зун, яр,
Бес хъанач рангар, бес хъанач гафар.

Ваз зи рик1икай хабар туш гъелбет,
Куьтягъиз хъанач ви гуьзел суьрет.

Гъа атайвалди кат хъувуна вун,
Лацу табагъдихъ ацукънава зун.

Ахварар квахъна гъелек я Фаиз,
Йифер акъудиз ваз ялвар ийиз.

1990.

Гар акатна пешерик,
Зурзана къавах.
Тафт гвай руш хъиз,

Къуълзавай,
Ачухна къужах.

1970.

Ви вилера ц1ранва
хурушумвал,
Ви килигун залан я
къуркъушум къван.
Къат1уз хъанач къедалди
ви вилерин ранг,
Чи хъпи зул къедалди
рик1из татуй жанг.
Ви вилерин сегърда
куьк1уьнда ярар,
Аквада са тегърда
къумадин тварар.

Яраб, ата Адамаз,
пакун т1вал кими,
Чир хъанач сир (ярамаз)
дишида гайи?

Бахтлу тир зун, азизди,
хъанайт1а заз чир
Вилерин сир виниз ви –
ви алемдин сир...

1979.

Ви килигун залан я,
Гуя зун геж мугъман я.
Вучиз икъван пашман я
ви вилер?

Ухшар я чиг цуьквериз,
Цавун серин гъетериз,
Гатун ширин йифериз
ви вилер.

Вучиз чун кьвед киснава?
На зун, за вун гьиссзамач?
Белки чаз лап чиз ава
чи сирер?..

1980.

Къакъатун

Къакъат хъана ярдихъай вун – дерт хъана еке,
Лагъ-кван, гуьзел, вуч аватла ви сефил рикле.
Йифди-йугъди алцумайтлан гъамарни дердер,
Секин жезвач зи риклевай чайгъундин лепе.

Вун катиз зи хиялриз мад хквезва йифиз,
Я рагъ, я варз илифзамач зи ялгъуз клвализ.
Ахварри зун кужумзава сефердиз иер,
Ви накъвари гуж гузва хъи зи кузвай риклиз.

Зи рикл дар я, агъ, кланиди, рикл тлар я, бике,
Зилиди хъиз гуьзелвили фтлимиз еке.
Ивид накъвар физва риклай, къуранва вилер,
Рикл пузаррив агуд вуна къуна ви мекве.

Икл къакъатун залан я заз, пад жезва зи рикл.
Вун галачиз Фаиз чилел къекъведа бес гьикл!
Ашкъидин мерд тахтунавай шагъларин сердер,
Фад, лув це на зи къужахдиз, тамир зун гъарикл!

1983.

Къил акъатич, вуч затл я ви кланивал,
Вахчужва на зи азадвал, дидар зи.
Са теменда чимивални къайивал
Гъакъда ви гьикл, куз-куз вуна гайивал...
Йикъарилай фад цлразва йисар зи,
Акълалтавач муьгъуьббатдин тарсар зи...
Гьалтначиртла чун чал икл нагагъ, суна,
А дуьнйада гьалтдай чун, валлагъ, суна!

1995.5.07.

Къавахдиз

Ахъайна къужах, эй, лацу къавах,
Рекъин гирведал уълхуъзва на зун.
Тан лацу я вуч! Къил къацу къавах,
Гуя къуълуъна шад я ви бухах,
Лацу пешерик акатна зурзун.

Зегъем йукъуз чаз серин гузва на,
Бенд рик1из мани ширин гузва на.
Къуд пад цуъкведа вун – лацу ъеше,
Ква гъикъван чандик дамахдай пеше!

На гъидач цуъквер, на гъидач емиш,
Ви к1ук1 гъамиша сирлу я, къакъан.
Таза къинерив гъикъван я вердиш...
Ат1лас лацу тан назик я гъикъван!

Чанди ч1угвада хуп1 лацу серин!
Эй, назлу къавах, жемир вун сефил.
Ви сериндик зи хиял я дерин,
Бендер алахъиз бенд я зи гуьгъуъл.

Садаз – адахли, садаз вун я вах,
Садаз – серинар, садаз – манияр.
Зи рекъер валай гат1унна, зи вах...
Къезиларна на стхад дердияр.
Ви сериндик зи куътягъ жезва вахт,
Вазни хъанач бахт.
Зазни хъанач бахт...

5.05.2003. Ст1алар.

Урусатдин верхи тарар,
Вахт фена куън акван тийиз.
Гила чара гъамлу папар
Хъиз къвазнава рахан тийиз.

Куън акурла рик1из бирдан

Гъагъзава сел жегъилвилин.
Лацу тир ранг ч1арч1из жуван
Ягънават1агъилвилин.

Лацу тик буй, къацу ч1арар,
Шагъвардин наз партал алаз,
К1ела заз куь лацу ч1алар,
Рик1е къугъваз лацу аваз.

Лацу тандиз тади темен
Гана квахъда зун, къвемир хъел.
... Чиг къвайиди хъиз денбеден,
Накъвар къвана куь зи хъуькъвел.

9.06.2003. Тамбовдин там.

Са-сад, са-сад хъипи пешер
Гару чилел вегъезва.
Хъипи чарар, хъипи сирер
Жинжи гарук элкъвезва.

Ингъе, пешни текдиз амай
Цуьрцуьнихъай галатна.
Гарун хура гъатна цавай
Къайи чилел аватна.

Пеш юазмач, къец1ил я тар,
Гарун гелни аквазмач.
... Зал агакънач на кхъей чар,
Цава лифни къугъвазмач.

1970.

Килиг, и багъ цифедик вуч серинда,
Амма куьз къе чаз и серин ширинда?

Чилин хурал къвазвай марфад теменриз,
Аку – вуч фад элкъвезва гуьлчеменриз!

Туьш хъхъана кье чун, кье рик1 къакъатай,
Хъанат1а ваз ван зи рик1яй акъатай?

Кье цифеди, вири ажугъ к1ват1алай,
Къурзава чал фейи, къвезмай ст1алар...

Залан дердер цуьзмишзава лейсанди,
Зун киснава... вун киснава, масанди.

И паклу йугъ хганва чаз аллагъди,
Кун тавурай лугъуз чун къвед гунагъди.

Пак ст1алар ви чиналла п1агъар хьиз...
Чи къакъатун арадава дагъар хьиз...

1975.

Бахтсуз къисмет, агъ, куьз вун заз акунай?
Зи рик1е вун ц1айлапан хьиз акьунай.
Зи ивидкай дагъдин гужлу сел хъана,
Вучиз, вучиз, к1аниди зав хъел хъана?

Зи ч1араркай пурнидин ни къвезама,
Зи дак1ардихъ къавахдин тар шеама.
Агъ, зи рик1ел ви гафарин гел хъана,
Лагъ, к1аниди, вучиз вун зав хъел хъана?

Эй, зи къисмет, вун зав гар хьиз къугъвана,
Зулун пеш хьиз на зун гьиниз тухвана?
Ви вилерин ц1ай зи рик1е акьунай,
Бахтсуз къисмет, лагъ куьз вун заз акунай?

1977.

Ц1разва гад, ц1разва гад,
Августдикай к1вахьиз ялав.
Къвезвай зулун рик1 жезва шад,
Сентябрдиз ягъиз къилав.

Гам храна цуькверикай
Хкякьзава гъетерин марф.
Цава кузвай гъетерикай
Заз акуна ви т1варц1ин гъарф.

Ц1разва гад, ц1разва гад,
Зи рик1ел гъиз шемедин шел.
Чилел сад я зун, вун я сад...
Гъик1 гъалт хъана чи къведан гел?

Кузвай гатухъ жемир сефил,
Ц1ай туьхуьриз къведа чаз зул.
Гару, нац1ун ягъиз кфил,
Галтадзава псидин кул.

1985.

Дак1аррихъ акъалай
Гала зун ви вилерин,
Акатич вил мукъвалай
Ви къекъемрик къирерин.

Саил, атай паталай, –
Къвазнава зун рак1арихъ,
Дап1ар ягъна агалай
Ви рак тежез кук1вариз.

Бесрай бягъс, це рик1из рум,
Гъахъ, назлу, зи къужахда.
Амма ашкъи жезва руг
Акъаз ви наз-дамахда.

Вун табийсуз къеле я,
Таб гуз гъазур женгиниз.
Гъиссериз къаз гъиллеяр,
Чуькъвезва на менгиниз.

Мийир гъиссер телеф на –
Аскерар, бенд манийрал.
Я лугъуз зи тереф, на
Гумир абруз манийвал...

1986.

Теменрин бурж тамир на, яр, жувал теменар,
Таза виртлед дад галай ви плузал теменар.

Сад... вад... цлуд.. кьад... квахъна гьисаб... Гьисабна вучда!
Къваз хъайила муьгъуьббатдин члура теменар!

Клуф клуфалай алатзавач сад садав къугъваз
Гагь мере, гагь некъи, гагъни чумал теменар.

Варз алай йиф! Чи сирдаш дуст, давам хъухъ, давам –
Рикле ама гъеле тагай хиял-теменар.

Чна гъетер жагъурзава цавун суьруьдай,
Гъабуруни гузва чпиз яргъал теменар.

Бубудаллай пиян члиж хъиз бейгъуьшдава зун,
Хъвазва ви меж! Ви ашкъидин пиял теменар.

Агь плузарар хъиткъиннавай бахтавар чанар,
Вуч ширин я муьгъуьббатдин гарал теменар!

Чун сад садан бурж аламаз гъикл къакъатда бес,
Ви есирда гъатна Фаиз-жамал, Темен-яр.

1992.

Юлдаш квахъай къугъ хъиз ава зун,
Рум гуз
Серт хиялри, лепейри хъиз, мефтледиз.
Кланид катна... хъанач эхир дурум гуз
Азиятриз, патан члулав фитнедиз.
Эверна за –
Элкъвенач ам ван хъана!
Алатна жал чи кланивал риклелай?
...Лувар клватлна вегъедайла, къван хъана,
Къве шарагди гъарайна заз чилелай.

1983.

Гьиниз катна, зи чубарук,
Гьи яргъариз акъатна?
Акатна гьи гарук, харук,
Къифледихъай галатна?

Шумуд йис вун ахкван тийиз,
Перишандиз акъатна.
Белки, чи пад ваз к1ан тийиз,
Гуьлущандиз акъатна?

Сагъдиз ама ви къур, ви муг,
Хъша, к1уфа сам къуна.
Къар ийидай ава йад, руг
Къвазмир рик1ив гъам къуна.

Гьиниз катна, зи чубарук,
Гьи яргъариз акъатна?
Чалагъандиз ухшар гарук
Белки, язух акатна...

19.11.2003.

Куьз шеда вун, верхи тар,
Нагъв авадриз пешерин?
Ви ц1велера вагъши гар
Хан хъанвани сирерин?

Къизилд партал алудна
Къец1ил беден ат1умриз,
Кич1е ян сир агудна
Экуьн шагъвар алт1умриз?

Къацу либас хъипидаз
Гъевесдив на дегишна.
Лаз гудайла виридаз
Лацу хъуьт1уь гимишдин,
На хиялар гуьзвани,

Перишан хьун дуъз яни,
Т1ебиатдин еришдал?

25.11.1970. Иваново.

Ви чин я гуъзел, хьуькъвер я къекъиф,
К1анзава, руш, заз ийиз ви тариф.
Ви ч1арара сейр ийиз к1анда заз
Кужумнавай и Терсепулдин йиф.

Лиф хьиз гъазур тир къакъандиз лув гуз,
Вуч къурху акваз зурзазва ви п1уз?
Ачух варз я ви берекатлу пел,
Тамир ялгъузда, рик1 жуьгъенрал куз.

Гьуьруьперияр – ви седеф сарар,
Вирт хьтин ви мез чуьнуьхзавай, яр.
Саилди хьиз за т1алабда темен,
Тилисим хьтин эзбериз ви т1вар.

1990.

Дагълар залай элкъвезва –
Жезва зун мягътел.
Багълар залай элкъвезва –
Ят1а вучтин мел?

Алчуд жезва къавахар –
Элкъвезва зи кьил.
Катзава чуъл, булахар,
К1вачерик квай чил.

Рекъер къулухъ катзава
Къарши сефердиз.
Зун гъавурда гъатзава:
Физва дехквердиз.

1981.

Яваш-яваш ц1разва йиф...
Гьуьлуйкай рагъ
 хкатнавач гьелелиг...
Гьуьлуьн чинал назнази циф –
– ругьул табагъ –
 какахъзава лепедик...
Сада садаз, гуя, рум гуз,
кьурааматдихъ
 ахмиш жезва лепеяр...
Техжез ахпа мад дурум гуз
аламатдин
 жезва кфад лекеяр.
... Зи хиялар лепеяр хьиз
катиз закай
 акьатзава яргъариз...
Ахпа абур, веледар хьиз
 рехъ алатай,
хкведа зи ахварриз...

1975.

Аязди ягъна хьухъ кьуру ва къайи
Тарариз ч1агурна живедив къешенг.
Мурк1уц1ри ч1ередкай агъуз куьрс хъайи
Шагъвардал язава хц1у цурцун зенг.

Мехъерин сусар хьиз ч1аганва тарар,
Живедин цуькведа – партал, буй, ч1арар.
Цуьк алай гатфарин яхадай гъайи
Са легъзе я и шикил ч1агай, лал, къайи.

Ачух я, кьакъан я цавун абивал,
Чилерни элкъвенва махуниз лацу.
Лацувал-абивал – гуьзел къайивал –
Ам къеб я гатфарин жегъил ва къацу.

1972.

Вун – дакларда..., зун – даклардихъ...
Къайи гуъзгуъ – чи арада
Акъвазнава са дагъар хъиз,
Руг ийизвай чи мурадар.

Эй, зи несиб! ая мирвет...
Це кван вуна ви буйругъ заз.
За лугъузва: тахъуй къисмет
Вун галачир гъич са йугъ заз!

1986.

Азизди, са мани ягъ заз,
Къецин йугъ курпашман я зи.
Абилейсан манид аваз
Руъгъ къезилдай дарман я зи.
Марф даклардихъ алахъзава
Хъукъван тийиз, тлушуниз вил...
А ишелдик акахъзава
Зи тлални ви мани сефил.

1991.

Балугъдиз йад кланда,
Ничхирдиз – цав.
Ваз хъуьтлуъз гад кланда,
Амма гад гвач зав.

Я циз завай физ жедач,
Я жедач – цавуз.
Ваз девлетар гъиз жедач,
Я жедач кьин гуз.

«Лагъ, вуч жеда вавай бес?» –
Къазва на хабар.
Дуьне акваз лал я сес.
Рикелла къабар.

1980.

Гъелелиг гъуъл назнадик ква гъумедин,
Яваш-яваш гъум ц1разва са гум хьиз.
Чигед ст1ал-шире хъвазва цуькведи...
Гъелелиг гъуъл назнадик ква гъумедин.
Зи гъиликай, мез гайила лепеди,
Ст1ал-ст1ал йад к1вахъзава курум хьиз.
Гъелелиг гъуъл назнадик ква гъумедин,
Яваш-яваш гъум ц1разва са гум хьиз.

1980.

Аватзава гъетер цавай
Лацу ири хатрутар хьиз.
Са гъедни къаз хъанач завай,
Атанач са гъедни гъилиз.

Аватзава гъетер лацу
Ичин цуьквер авахъдай хьиз,
Руша, къуна ценер цавук,
Гъетер къазва вичин гениз.

Ген гъетерай ац1урзава
Лув гуз секин деврангагда,
Гуя цуьквер ак1урзава
Чун паталди сейрангагда.

1970.

Вун къуьлуьк экеч1на уьзягъдиз,
Акахъна суьгъуьрдин макъамдик.
Ян гуз, тан къугъвазва, гъуьлягъ хьиз,
Хуп1 маж я ви беден т1арам тир.

Къеврягъвал тешпигъ я булахдиз,
Вервец1 я, хам хвейи терлинк1 хъиз.
Ц1игел я ч1угваз вун къужахдиз,
Амма вун катзава хуърлуьнк1 хъиз.

1982.

Лацу булушка алай дишегъли
Туш магълубвилини пайдах, ваз кам тир.
Лацу булушка алай дишегъли –
Ам дагъдин сирлу кук1уш я хам тир.
Лацу булушка алай дишегъли
Ферикъатвал туш секинсуз рик1из.
Лацу булушка алай дишегъли
Эвел кам я ви несибдин рекъиз.
Лацу булушка алай дишегъли
Зи чиг мурадрин къугъ хъанай зериф,
Лацу булушка алай дишегъли
Атанай к1вализ экуьйиз зи йиф.
... Лацу перемди, лепе гъиз рик1ел,
Мукънат1исди хъиз ч1угвада вичел.

1977.

–Жив хъиз лацу, яр хъиз яру
Гъинай я ви рангар, я руш?
Къаличадал цуьквер ц1ару
Хуп1 къазвачни пайгар, я руш.
Вун цавариз хкажзавай
Гъинай я ви лувар, я руш?

–Зи хъуькъвери кужумна ранг
Шалбуздагъдин пелекъазвай.
Сувун векъер ягнавай жанг
Гам храз за гъиле къазва.
Атанва чи сувариз вун,
Вун атай заз хабар я хуш...

Цуькверин шагъ, дагъларин къуш,

За вун зи ярвиле къазва.

1970.

Вуч зат1 ят1а багъривал
Инсанрин арада?
Мукъвавални гъейривал,
Гъинай а кар аквада?

Жуван иви багъри кас
Душман жеда руьгъ чара,
Руьгъдиз мукъва гъейри кас
Багъри жеда рик1 алай.

Белки вуна агудна
Чаравални мукъвавал,
Гагъ зун яргъаз акъудна,
Гагъ ч1угуна мукъва вал...

1985.

Руша мани лугъузва
къавалай,
Вац1у ятар тухузва
къвалалай.

Гъик1 фида руш такуна
кат хъана?
Къавал тават акуна
шад хъана.

Рушан мани къавалай
ван хъана,
Эляснач зун къвалалай –
къван хъана.

Гуя къуд пад аваздик
кис хъана,
Рушан мани акъвазна...

ГЫСС ХЪАНА...

За давамна рик1евай
манияр.
Гила заз и хуъревай
к1ани яр.

1977.

Зи далудихъ къумбакар хъиз галукъна
Шумудни са меци ягъай агъарар.
Дустуни заз кам кхъена – алукуна.
Рик1е къалгъан хъиз ак1ана къагъарар.

Анжах тек вун захъ хъана къуьн-къуьневаз,
Хъвер чк1уриз къваздай, дердер къеневаз.
Вун галачиз уьмуър жедач, рагъ жедач,
Вун галачиз рик1 хуррам, зун сагъ жедач.

1987.

«Гъамиша на туп1ай иви,
гъиляй иви
акъудзава», –
лугъуз вуна, фикиррин гум
нагъакъ рик1ив
агудзава.
Йугъ авач зи татай иви,
рик1яй иви...
киснава зун:
гуя рик1ел жунад палдум
ви гафари
алчудзава.

1999.

На лугъузва: «Гегъвердал чан ала.
Хвена к1анда ам даим гарданда...».
Ваз чизвач хьи: зи рик1ел къван ала.
Вун галачиз чан авач зи чанда.

На лугъузва: «Гегъверар рекъида,
К1андач абур гардандай акъудна...».
Заз гатузни, азизди, мекъида,
Ви к1анивал – зи рагъ – на къакъудна.

Ц1елхемдикай ашкъидин бегъердин
Рик1е надир к1ус ама гегъвердин.

2.11.1995.

К1анивиляй зун гъатзава
Есирда ви,
Амма гъикъван
 еке я вун так1анвал...
Так1анвиляй зун катзава
Таъсирдикай,
Амма гъикъван
 еке я вун масанвал...

1981.

Заз да-к1анда ви такабур назлувал,
Ви даязвал, ви гандазвал да-к1анда.
Заз да-к1анда жив хьтин ви хамувал,
Ви ашкъидин заз аязвал да-к1анда.
Дак1ан-да-
К1анда...
Да-к1ан-да...

02.1988.

Рангар ава яргъирушаз
Сейрангагда муьгъуьббатдин
Зардин ц1ай хьтин.

Ашкъи ава, лезги руш, ваз
Дерт къезилдай мусиббатдин
Ирид ц1ар хьтин.

Ц1урур зи рик1. Ягъ ви аваз.

1995.

Зун – ракъин хва, вун – вацран руш,
Чун сад садав къадайбур туш.
Ваз йиф я хуш, зазни – эквер,
Ваз сефилвал хуш я, заз – хъвер.

Гафар вири – гатфар куьруь,
Эй, к1анибур! Кват1 хьухъ вири!
Шумуд йикъар, йифер шумуд
Агатна чун: хъанач агуд.

Зав це ви гъил, ви гъил це зав,
Мич1и я чил, сефил я цав.
Зак ква са лув, вак ква са лув,
Ша, бягъс къада чна цавув.

Чи къужахар сад жедайвал,
Рик1е къизгъин гад жедайвал.
Шад жедайвал цуьквед рекъер,
Чун къекъвей къван вацран эквер...

Ша, агудин санал лувар,
Вацран эквер, ракъин нулар...

2000.

Къве къван акъурла

ц1ай жеда
Къве йиф акьурла –
ц1айлапан

Гагъ чи арада
къай жеда
Гагъ на куьк1уьрна
ц1ай жуван

1976.

Вун я энгел. Сят я шумуд!
Уьлхуьзва за:
Сят!

Къвед!

Пуд!

Къуд!

Вун я энгел. Гьинва ви гел!
Рагъ хьфизва гваз зи умуд.
Сят – къуд... Пад – къуд.
Ич1и элген.
Чилеллай сад
Вун ян меген?!

1996.

Пакама... –
гуьгьуьл шад.
Няни... –
гуьгьуьл перишан.
Уьмуьрдин къве мурз,
Уьмуьрдин къве пад.

Заз миск1ин жагъана –
Ам ви рик1 тир,
Пакамана-няни
Ийизвай агуд.

1977.

Гьинай физва... гьиниз физва.,
Хъуькъвелейгъуз накъвадин рехъ?
Киснава вун..., амма чизва.,
Зи ажалдин дагъар я хъвехъ.

Зи къаншарда вун киснава,
Вуна квекай фикирзава?
Ви хиялар за гъиссзава,
Вуч алцумиз ич1ирзава?

Ви килигун вуч залан я
Завай сирер къакъудзавай?
Гуя зун къиб, вун илан я
Зи рик1 хурай акъудзавай.

Пагъ, гъикъван вун иер я, лагъ!
Ви вилера ава дуьнья.
Зун абид хъуй, вун зи Аллагъ,
Уьмуьрлух ваз ийиз дуьа.

1991.

Пагъ, к1анда заз килигиз ви вилериз –
Гагъ гъуьл жеда къацу лепе къугъвазвай,
Гагъ къумлух я къизмиш ц1ай хъиз ргазвай,
Гагъ – цин липир, квахъзавай заз эвериз.

Пагъ, к1анда заз килигиз ви вилериз,
Гагъ ачух рагъ, гагъни саврух къугъвазвай,
Къве дагъар я зун дегънедиз ч1угвазвай,
Къве гъуьруь я катзавай заз эвериз.

За дастанар багъишда ви вилериз...
Тариф вуч я! гафар гъикъван зайифда!
Зун, гунагъкар, бахтлу хъана илифда
Варз алай ви къацу паклу йифериз.

Гуьзелвили фт1имда вил, тухуда,

Вили цав къван дегънелу я вилер ви.
Гъиниз физва, къismet течир сефер зи...
Ви вилера чуьнуьх я зи умудар.

1991.

Шумуд йис чун рахан тийиз килигзава садаз
сад,
Ви килигун цуьквед багъ я хияллу тир
рагъданда.
Ви вилери к1анивилин гъасрет тунва зи чанда,
И сеферни къакъатда чун, жедач рахаз
жуьрэт мад.
Гъетер авай цав хътин ви вилери зун ч1угвазва,
Амма зун гъик1 рахан бес вав: «Т1вар вуж я?..
Сят шумуд я?..»
Сирлу йифен ахвар хътин къиле тефир умуд я,
Гъавиляй зун марф гуьзетдай мулдин цуьк
хъиз къуразва.

Эхъ, заз чизва – вахъ ви хзан, вахъ ви ац1ай
к1вал ава,
Зун къачагъ туш шив чуьнуьхдай чара касдин
рамагдай.
Алахънай зун – вун такурай... Амма вун заз
карагдай,
Чара гуьзел танишсузди, зи рик1е ви т1ал ава.
Шаирар я – саилар яз ярдиз цавар
багъишдай,
Цав види я, за чан гун ваз, вилер, зи рик1
акъудна...
Белки вуна етим-шенп1и – зи рик1 вавди
вердишдай
Дагъ хътин ви гуьзелвилини ценерив къван
агудна.

1991.

Чигед ст1ал авахъдай хъиз ичинилай,

Накъвади рехъ жагъурзава ви чинилай.

Цел вегъенвай вацран рехъ хъиз юزاز-юزاز
Накъвадин рехъ авахъзава эвериз заз.

Ингъе легъзе! къваз хъана нагъв назик хъуекъвел,
Белки адаз к1анзават1а чуьнуьхиз гел?

Белки гъайра ийизва заз хъуекъвер шафран,
Хъанва лугъуз са бахтсузди ашукъ, гъейран.

Нур акъурд хъиз давамна рехъ накъвади мад,
Ви п1узарра чуьнуьх хъана. Хъукъвади фад.

Къвазнава зун ц1игел яз вахъ, къурди хъиз ч1ал,
Накъвадив гва ви рик1ин сир, ви рик1ин т1ал.

Ашукъ я зун п1узаррал ви, чуьнуьхай нагъв,
А накъвадиз къурбанд хъурай зи беден сагъ.

26.10.1980.

Цавун кап
чи къилерал алгъана
Савун к1ап
зи гъилерал на гъана
За вун лап
иерди я лагъана
Тапун чап
бегъердихъ жув ягъана

25.03.2002.

Шагъдин руш Назбикедиз къуччагъ Эминан жаваб

Агат, агат, закай кич1е жемир, душман.
Ягъа к1евиз! Ваз зун т1ува къвемир, душман.
На зи къве гъил кут1уннава ц1илиналди,
Гъик1 лугъуда за ваз, зи рик1 немир, душман?
Ви келегъа галуд, тур ам гарданда зи,
Синагъ ая вуч ават1а вижданда зи.

Къуччагъвидин велед я зун, кутугнавач
Заз ажуз хьун. Садаллагъди дуванда зи.
Зун Эмин я, Къуччагъ Эмин! Чидачни т1вар?
Вун бике я, шагъдин велед, рик1 ийир т1ар.
Амма зун ваз муьт1уьгъ хьанач, девлетдиз ви,
Муьгъуьббатди зи рик1елай ч1угуна ц1ар.

1998.

Русанова Теменужкадиз

Хквез рик1ел вахтар яргъал
Зи хиялар ргазва.
210-лагъай чи к1вал,
Чун къвед – ашукъбур сад садал –
Заз лап къе хьиз аквазва.

Ви бедендал теменрин ряхъ
Зи п1узарри ат1узва.
«Азизди, зун ч1угуна яхъ,
Ша лув гун чаз к1ани патахъ», –
Ви п1узарри лугъузва.

Зи Беневша, теменрикай
Ви назик чан хранва.
Болгар беневш чеменрикай,
Ви т1вар назлу сиренрикай
Теменужка лагъанва.

Одессадин къацу паркар
Ч1улав гъуьлуьн ни галай,
Гъанама чи гелер, камар,
Муьгъуьббатдин чилер, цавар,
Жигъирар чи рик1 алай.

Акурла гъар сеферда варз
Шагъид тир чи сирерин,
За явашдиз эверда ваз...
(Аян хьана къведазни чаз,
Буна зазни эверин..?)

Чизва...чизва... нани вацраз
Ахъайзава сирер ви.
«Куьз чун чавай хьана яргъаз

Гъик1 хъана ик1 кьве рик1 чараз?...»
Гъар йукъуз вил рекъел алаз
Кузва сефил вилер ви.

6.04.1988.

Цавун к1аниз хъиткъинна яр,
Меже хъиз ал анардин.
Хкаж жезва ал чилав ц1ар
Лувараллаз шагъвардин.

Яру ярдин яру генез
Яру куърпе аватна...
Рагъ къарагъна цавуз хъуърез,
Яру пекер алатна...

1982.

Багъишламиш, азизди, ваз минет я,
Уьмуърдин бахт, агъвал ваз гуз тахъунай.
Ишесуз и кхъинар зи девлет я,
Белки, эвел ваз зун варлуз акунай.
Ваз либасар хас я ирид уьлквейрин,
Якъут, мержан – лацу къешенг гарданда.
Вун гуьгъуьниз килигмир а бикейрин,
Абур вун хъиз авач зарлу девранда.
Вал парталар алук1да за цуькверин,
Хважамжамдин шал къуьнерал вегъеда.
Ви хуруда кагърабаяр гъетерин
Нур гуз къвазда чун чал ашукъ береда.
Ви девлетар надир я зи, азизди,
Ашкъид мани я вун рик1ин авазда.
Шаирдин паб. – Ви къисмет я винизди,
Бике я вун муьгъуьббатдин дарвазда.

1982.

Женг

Хур хура гъатна къвазна къве къшун.
Юкъваз экъеч1на гуьзел са аскер.
Акъвазна балк1ан – цайи къуркъушум.
Хци сесини гана терс эвер:

«Вуж ят1а къегъал экъеч1 майдандиз.
Зун я муьт1уьгъвал течир Арабзенг!»
За виликди рум гана балк1андиз:
«За къабулзава, пагъливан, ви женг!»

Зуьрнейри ягъна женгигинин макъам.
Эхир гуьзетиз бажит я пехъер.
Бахтлу я вун заз аквазвай макъам,
Къе жеда белки ажалдин мехъер.

Балк1анар гъална пел-пелез йигин.
Ваз ак1 тир хьи, заз чизвачир ви сир.
Вакай хъанвай шагъ фадлай зи рик1ин,
Им зи зайифвал, винни къуват тир.

Ингъе сифте зал алукъна ви тур,
Амма к1еви я зи гъилел къалхан.
За авуна ваз бендвилин хатур,
На зал гадарна ви кемен – къалгъан.

Атана вун зал акъудна чук1ул,
Гъакъван азизди, гъакъван мукъвади...
Женгинин адет авуна за ч1ур:
За сефил чук1ул сухна накъвадиз.

Ви къаних чук1ул гъахъна зи рик1из...
Зи ашкъидин сир чир хъана ваз гъик1?...
Ишена вун захъ «Эй, бахтсуз...азиз...
Къуй ви хенжелдиз къакъар хъуй зи рик1!..»

1989.

Эй, баркаван пакама
Нур къугъвазвай чигеда!
Зи жигъирни пак ама
Чуьнуьх хъана векъеда.

Зун жигъирда тек ава,
Векъедал – бугъ нек хътин.
Зи рик1е нур-эkv ава
Ц1ун пепедин экв хътин.

Цуьквер кьилер агъузна
Хияллу я и кардал.
Ингъе, дуьграгъ къач1узна
Ашукъ жезва шагъвардал.

За т1уб кягъна цуькведик –
Адан накъвар акахъна
Къацу курум чигедик,
Векъед хвалай авахъна.

Хкаж хъана са ч1иб рагъ –
Нур къугъвазва ст1алда.
Цуькведава ичин багъ,
Гъакъзавач ам зи т1алда.

27.08.1996.

Ви вилерин булахдилай
Цихъ къарих тир есирди хъиз
Чиг хъвазава за курум-курум.
Чун сад садан къужахдава
Къе бейгъуьшдин суьгъуьрда хъиз –
Фад, гъиссериз це рум! це рум!

Ви п1узарриз к1ан я п1агъар,
Бубуяр хъиз хъанвай тамарз,
Таза п1агъар курум-курум.
Ви нефес хъиз хъуьтуьл я гар...
Агъ, сирлу йиф, агъ ц1ийи варз!
Шад гъиссериз це рум! це рум!

Гагъ дагъардиз аватна чун,
Гагъни аршдиз гана шад лув
Пияла хъваз курум-курум.
Бубуд чуьлдай акъатна чун
Чи муьгъуьббат къуна хурув –

Мад гъиссериз це рум! це рум!

2000.10.03.

Чубарук хъиз лув гана вун атана
Зи хиялрай, зи липиррай сирлу тир.
Дав хъуьт1ерин къайи мурк1ар ц1рана –
Рик1из гатфар атана шад нурлу тир.

Цаварилай эвич1ай зи хиял хъиз
Ксанва вун лап суьгъуьрдин ахвара.
Секин я вун ихтибарлу аял хъиз.
Гъетерин цав ксанва ви ч1арара.

1972.

Дагъларилай арандиз
циф эвич1зава.
Цаварилай аск1андиз
йиф эвич1зава.
Чизва: къени куьтягъ жеч
суьгъуьрдин махар.
Зи вилерал ахваррин
лиф эвич1зава.

Агъзур йифер алатда –
на мах давамда,
Ви ашкъидин гъиссерин
булах давамда.
Акъатайт1а ашкъидин
йиферай чун къвед,
Амай рехъ ви гъил къуна
за ях давамда.

1990.

Свас гъидай вахт атана:
Амма кбит я ч1агайбур,
Зи паб хьуниз дигайбур.
Вахт фена свас тахъана.

Ц1уд йисалай акуна:
Сад-къвед ава ч1агайбур,
Зи паб хьуниз дигайбур.
Абрукай сад за къуна.

Къад йис фена. Мегена,
Бул я хьи бес таватар!
Геж ахварай аватай,
Мад рик1е нур куьк1вена.

Уьмуьр катна такуна:
Вири рушар гуьрчег я.
Жегьилвал вич керчек я!
Зун гъавурда акъуна.

2002.

Чамраз пкавулдин теселлияр

Пака гъуьл я вун, къе – чам,
Гъардахъ са къилих жеда.
На вегъезвай сифте кам,
Мягъкем к1валин мих жеда.
Сада сад гъич мийир кам,
Алакъаяр сих жеда.

Свас ви к1вализ атунихъ –
Ц1ийи саф жед хкунихъ.
Ц1игел жеда акунихъ,
Гъал фидайвал рапунихъ,
Жунгав хьиз калихъ жеда.

Гъилеравай гъерекат
Жеда к1валин берекат.
Тав я гъар са мярекат,
Рази яз к1вал, мемлекат,
Берекат к1вачихъ жеда.

Папаз лайих гъуьл, герек,

Паб ви цуьруьгъуьл, герек,
Ачух чин, гуьгъуьл, герек,
К1вал девлетдин гъуьл, герек,
Вунни папан къуьк жеда.

Ам хци мез хъайит1а,
Рик1ни кефи хайит1а,
Зегьер-бегьер цайит1а,
Хъсанвилер кайит1а,
Т1вар даим къецихъ жеда.

Дишегълидин гафунихъ
Т1ем ква, авай турунихъ.
Шазан векъин маркунихъ
Ксуда вун гъамуник.
Уьмуьр ви дарих жеда.

Эбедивал куьхъ жеда?
Вири кана руьхъ жеда.
Ракъукайни муьрхъ жеда,
Ц1ийи папар нихъ жеда,
Ам ц1ийи тарих жеда.

1977.

Агъ, ширин агъу.., агъ, к1ани душман...
Зи рик1 секин яз къведач ваз къарай.
Ц1аяр туьхуьрдай машиндин гъарай
Акъатайла вахъ амукъдач аман.

Заз уьмуьр икъван заланарда куьз,
Т1имилни ваз зун къвезвачни т1ува?
Са къас фуни заз айизва хава
Эцягъиз рик1е гъар са гаф – гуьндуьз.

Пул квай варлуяр айиз заз къехуьн,
Гъич са йугъни зи хъанач ваз лайих.
Вав гва, душман яр, гагъ к1ута, гагъ мих,
Анжах гвач вав зи эхиркъан чуьхуьн.

Гагъ лугъуда за, гадарна вири,
Квахъда и ч1улав дуьнедай душман.

Амма эхзава за йикъар пашман.
Лугъуз, бицлекар мус жеда ири?

Зун тир уьмуьрдал, дуьнйадал ашукъ,
Эцигнай за ваз муьгъуьббатдин тахт.
Ашкъи галачиз гуз жедани бахт?
Вакай – къакъумбай, закай хъана къукъ.

Вучиз ик1 уьмуьр айида пашман,
Садра къванни зи рик1е тур ялав,
Вири уьмуьрдин са йиф хъуй гирав,
Агъ, ширин агъу.., агъ, к1ани душман...

Ноябрь, 2002.

Гагъ ракъинин, гагъни вацран
Килигзава виляй вун.
Заз наз гумир, гьал ви девран!
Ахлад къуншид хъиляй вун.

Гагъ ц1ай жез вун, гагъни жез къай,
Тухузва ви гъакъини.
Ц1а кузва зи ругъдии гъарай,
Йиф кудаь хъиз ракъини...

2000.

Хам жейрандин са тай хътин
Куьчеда вун акуна.
Цаварилай атай хътин
Рик1е ц1елхем акъуна.

Ви вилерин акъуна хъел
Кузва зи рик1 ц1развай.
Гъик1 къада за гатфарин сел
Атана рак гатазвай?

Сир гват1а вав къе чарадан

Вун рик1ив гьик1 агудда?
Гатфар, хьайи чи арада,
Рик1елай гьик1 алудда?

1970.

Лиа.

Зи бенд шив я, гагъ аста, гагъ катзавай,
Ц1ар фири я гарал лацу ялав хьиз.
Зи рик1 гьам я гагъ камуна гьатзавай,
Гагъ мукьвал, гагъ яргъа жезвай чилав хьиз.
Ц1ар фири я гарал лацу ялав хьиз.

Низ я зи бенд, вазни зи ван тахьайла!
Вун акурла гьар гафунал чан жеда.
Гьамлу рик1и зи хурун синт1 гатайла,
Къванцикай – зенг, зенгиникай къван жеда.
Вун акурла гьар гафунал чан жеда.

Зи бенд жив я са къалу гел алачир,
Ви гелерихъ ц1игел яз жив ц1разва.
Дарих хьана дуьнйада вун авачир,
Живедикай яран гьвергьвер юзазва...
Ви гелерихъ ц1игел яз жив ц1разва,
Гьавиляй, яр, гьвергьвердихъ ниъ галачир...

21.03.2002.

Зи рагъ! Зи рагъ! Чимиди,
Ша, гьахъ вун зи бедендиз.
Вун я чандиз кимиди,
Кьуьзуь жезвай бендедин.

Зи рагъ, чи рагъ, зулун рагъ,
Хьуьт1уьн камар явашра,
Хкуда зи зурзун, рагъ,
Кьуна чими капашра.

Зулун чими ракъари
Чим гьизва зи бедендиз.

Зулун ч1имел йикъари
Ч1им гъизва зи бедендиз...

Зун перт хъана – цававай
Ик1 лагъана ракъини:
«Къе вахчузва за вавай
Вак квай накъан гъакъини».

2002.

Вун галачиз, зи рик1 ц1раз,
Фейи йиф.
Хъфимир вун, акъваз, акъваз,
Вили лиф.

Йиф акъатна – рагъ атана,
Мулейли.
Зи вилериз нагъв атана,
Мулейли.

Вун чарадаз къисметнайни
Худади!
Ашкъи масан къиметнайни,
Багъади?

1977.

К1аниди

К1аниди, вун са цуьк яни?
К1аниди вун зи рик1 яни?
Зун галачиз гъарик1 яни?
Хару яр, зи назлу яр...
Гъикъван геле гъатзава зун,
Ширин чанда гъатна зурзун...
Ма ваз зи рик1, зи хур къазун,
Яру яр, зи назлу яр...

Ви т1вар къаз за
Эверзава,
Заз вил ягъиз

На хъверзава.
Ваз к1ан жемир а цуьк ат1уз,
Так1ан жемир зи рик1 ат1уз.
Ак1 наз твамир рик1е ац1уз,
Назлу яр, зи хару яр.
Яру яр, зи назлу яр...

1996.

Вахтунни чи уьмуьрдал гагь ч1иб ягъиз, гагь къадам,
Тухузва ам виликди ч1иб-ч1иб, кам-кам пакадиз.
Халикъди нефес туна сифте халкъна кас Адам,
Ахпа адан пакункай уьмуьр гана Гъвадиз.

Адаман нефес гана анжах гъиле Гъвадин,
Нефес – вич чаз гъава я, виридалай багъа я.
Вучиз папав вуганва сир итимдин давадин,
Белки, къунач Халикъди кар итимдиз гъавая?
Гила вири папарал са т1вар ала – Гъава я.

2000.

Ша, зи къелем

Ша, зи къелем, зи хиялрин гуьгъуьниз;
Гъат рекъера лацу чарчин живедлай,
Гъар гафунин ери-бине эгъуьниз.

Хиялрикай гафар хурух рангарин,
Гъар са ц1арц1ик лувар кутур бинедлай,
Къужахра тваз сих бендерин тангарин.

Уьмуьрдикай кхьихь яру рангадал,
Ч1улавар къит ая ясдин, ажалдин;
Заргар хьухь вун гъар гъарфунин гъамгада.

Лацу ник1е ч1улав къуьгъвер – на цуз ник,
А ник1из тум вегъиз къакъан хиялдин.
Хкаж хъурай къуьлуьн къилер залан, тик.

Ц1арарин к1унч1 хважамжамдин нурариз
Элкъуър вуна! Бендер ая ц1араркай,
Лув гуз жедай шивдин, шичдин пурариз.

Къуй бендериз бендейри бенд авурай,
Алпанвийриз, бендер авур ц1аяркай,
Ви гелерай тарих, эдеб акурай.

03.02.005.

Лагъ, к1аниди...

Лагъ, к1аниди, хважамжамдив
Ч1агурда ви хурар за...
Рагъ чуьнуьхна ви киферал
Къурда ракъин нурад за.

Лагъ, к1аниди, за вацракай
Зак1ал гатан мехъерин.
Гарданда тван цава авай
Кагърабаяр гъетерин.

Белки, за рик1 акъудна ваз
Жуван уьмуър къат1дани?
Каинатдин вири гъетер
Ви ч1арара к1ват1дани?

– Ваъ, азизди, мурад я зи
Чи уьмуър хъун сафалу.
Ашкъи це ви, им дад я зи,
К1ани ярдиз вафалу.

Ракъар-варцар герек туш заз,
Ашкъид булах герек я.
Гъетер-цавар герек туш заз,
Тек ви къужах герек я.

1968.

«Жува жув хуьх!» – лугъузва заз
Гъам багърийри, гъам дустари.

Тахъуй жизви на рик1ив къаз,
К1уд тавурай вун къастари.

Ашукъ кхъиз жуван ч1алар,
Мад вуч к1анда! Ч1угу кефер.
...Акъатда ви мич1и йикъар,
Алатда ви залан йифер...

Ахпа чпин парар-дердер
Гъар сирдашди к1елзава заз.
Аквас жезвач завай рекъер –
Гъар садани хъелзава заз.

Дустарини къурла хабар,
«Хъсанзава», – я зи жаваб.
Амма рик1ел ала къабар,
Куъз я уьмуър икъван азаб!?

Зи рик1икай хъанва Кябе –
Иниз къвезва т1алдин рекъер...
Йифди зунни ч1улав къагъве
Дуст я авай уртах сирер.

Лал хъайила рик1ин ялав,
Беден жизви суств жезва зи...
Лацу чарчел къаткай ч1улав
Дерт мад ц1ийи дуст жезва зи.

2002.

Рик1ин арза

– Вучиз т1азва вун, лагъ, зи рик1, икъван
На зи хурун синт1 гатада гъикъван?
Гъич чандиз жегъил гузвач на мажал
Вири уьмуър зун ви есир я жал?

Рик1и лагъана: «Гъам къуьд, гъам гад-зул,
Ацукънава вун чарарин вилик.
Гъик1 хуш хъуй рик1из, эй, шаир, ви т1ул,
Вун цуьквер галай гатфариз килиг!

Гадар ви чарар, экъеч1 ч1урариз,
Шадвал це жуван рик1из, вилериз.

Тавазар ая къацу хъчариз,
Вил ац1удайвал, килиг цуъквериз.

Гъар са цуъкведик ква чилин мелгъем,
Сагъар хъийидай гъар жуъре зарар.
Бедендиз сагъвал хкидай бегъем,
Рик1е битмишдай ялав квай ч1алар.

Ц1унтаррин ц1арар, пурнийрин везин,
Ч1улавкъаларал ат1ут1 на бейтер.
Ахпа аквада гумрагъ к1валах зи,
К1уддай гъар са т1ал, начагъвал бетер.

– Эхъ, йикъалай-къуз жезва зун гъарик;
Гъахъ я, рик1, вуна лугъузвай гафар:
Бут хъиз столдихъ жедани бес ик1,
Яц1а авайла цуъкведин гатфар?!

2005.

Диде, диде, ви т1вар къурла нагъв къведа,
Аялвилихъ даим муьгътеж вилериз.
Рагъ галаз – циф, гагъ циф галаз рагъ къведа,
Гагъ ч1ал къада, гагъ к1ан я ваз эвериз.

Гъайиф йикъар чун гъавурда такъурбур.
Гъайиф накъвар чи вилерлай авахъай.
Аялвилини шадвални бахт акурбур!
Бахтаварар, уьмуьр цав тир алахъай!

Зи аялвал ч1имел буьркъуь зул хъана,
Рик1 залан яз, нагъв алахъиз вилелай.
...Къецел бахтар апайзавай Худади.

Чими къулав чанда даим фул хъана,
Мус алатда а йикъар бес рик1елай!
...Къецелай рак агалнава бубади.

1998.

Вуч ширин я теменар ви, иерди,
Гъар са темен ажеб ц1ийи девран я!
Цуьк ахъайна зи рик1е ви бегъерди
Зун хъелчи я, вунни таза жейран я.

Катмир закай, ац1анва зи хъелерган,
Ви гъар са кам ква къекъемрин лишандик.
Муьт1уьгъ хъухъ, ша, куьк1уьра чи шемерган,
Тамир текдиз и гъуьрчехъан пашмандиз.

Ахъа жеда чи сирерин булахар,
Ргазвайбур дагъдин рик1е вулкан хъиз.
Къе ашкъиди къизмишда чи къужахар,
Къугъвада чун къве хаму шив-балк1ан хъиз.

Чи беденрал къуьлердайвал ялаври,
Къула курай къурбандин ц1ун чхаяр,
Чаз лагъайвал фалчийрини чираври,
Вуна хада лекъер хътин рухваяр.

2002-03-07.

За трубка къачуна
Къуна ви нумра.
– Але, вужа? – жузуна
Са яргъай вуна.
Трубкадихъ галай ял
Савун ченгидин.
Яраб бейкеф хъанай жал
Вун, руш зенгидин?
Хт1уннава на юбка,
Алач турусик1.
Гадарна за трубка,
Тушир турус ик1
Яргъарай ваз килигун.
Умудар вахъ гилигун...

Вун гъуьлягъ хъиз трубкадай акъатна,
Амни чилел вунни месел аватна...

Апрель, 2000.

Поэзия – ашна зи

– Вири гадра – тек са зун яхъ! Рик1из ашкѝ гѡваш на зи!

– Эхъ! Анжах са вун кѡуна за, Поэзия – ашна зи!

Амма вун куѡз идаз-адаз пар ч1угвадай «гѡач!» хѡана?

Йикѡа садахъ галаз катиз, вун рябетсуз кач хѡана.

– Вуна зун хуѡх!– лагѡана на,– зун масадахъ тефирвал.

Дин гадара! Амма на заз айиз тахѡуй кафирвал.

Йифди-йугѡди, гѡар гѡамиша ви гѡил хѡуй зи яхада,

Гѡак1 хѡайила зун гѡамиша тек ви рик1е рахада.

– Эхъ, гѡамиша вун кѡуна за, гѡамиша ваз кѡуллугѡна,

Мус акуна ваз зи меци гѡахѡвал, дуѡзвал квадарна?

Поэзия, зи к1аниди, ви ашнайри буйругѡна,

Шумудра вун шад межлисрай мад зи вилик гадарна?

Мад вун хура гѡатнава зи, абрукай вун катнава!

Агѡзуррикай ви рик1, кѡужах, ви ашкѝ за хкягѡна...

Рик1 кѡагѡардив бамишиз вун зи гарданда гѡатнава,

К1анзава заз, мад вуна зун дуѡз рекѡелай элягѡна.

Зи сунаяр, зи халумар, назлуяр, зи бикѡяр,

Поэзия, вун акурла акѡвазнава пашмандиз.

Виливхуѡх на, абур суѡт яз, зун азад тир легѡзеяр,

Гѡа ч1авуз, фад, хутах зунни жуван дили деврандиз!

2002.

Дишегѡлидин бедендилай цекврен сиягѡат

Гѡуцаривай т1алабна за, ялварна:

– Заз гуѡзелвал, заз тамамвал кѡалура!

– И рехъ физва гуѡзелвилин дѡредаи,

Алад, сефер ахтармишна, рик1ел хуѡх.

...Зи вилик ква лацу кѡве рехъ мармардин,

Тепеяр хѡиз хкаж хѡанвай кѡве патай.

Ц1алц1ам, яргѡал са рехъ ат1уз фена зун,

Пендал, кѡве рехъ какахѡзавай, агакѡна.

Инал цуьклух бустан алай ажаиб,
Цуьквед атир чк1анвай лал серинда.

Булах авай багъдин серин чухурда
Атир къугъваз вичел мелгъем шарабдин.

Марвард цуьквер эхъвезвай и булахта,
Къизилгуьл хъиз булаха вични хъуьрезвай.

Къве мет ягъна за булахдиз икрамна,
Къизилгуьлда алк1ана зи п1узарар.

Булахд чешме, гуя дигмиш гугъри тир.
Виливхуьзвай къадирлуда дадмишун.

Галтад жезвай муьгъуьббатдин манидик,
Пиян тир зун шараб хъвана мелгъемдин.

Пагъ, ажайиб ашкъи рик1из гъахъна зи,
Гуя суест тир зун суьгъуьрдин ахвара.

Дадмишна за мусиббатдин шарабни
И ажаиб муьгъуьббатдин булахдай.

Гуя закай хъанвай къезил чепелукъ,
Михъи цава лув гузвай за къезилдиз.

К1анзни-так1анз булахдивай къакъатна,
Аламатдин давамна рехъ винелди.

Лацу ц1алц1ам мармардин рехъ фирягъ тир.
А рекъи зун ч1угвазвай там виликди.

Са бици вир гьалтна зал йад авачир.
Амма адан къерехар, к1ан гуьзел тир.

Мадни фена, яргъал рехъ за давамна.
Зи вилик къве лацу къуба акъатна.

Экв чук1уриз яргъайни заз эвериз,
Ван авай хъиз япара зи азандин.

Къве минбардин къве кук1ушди – къубайри –
Цавун аршдиз нур хъичезвай къизилдин.

Къветхверар хъиз къвал-къвалаваз ч1аганвай,
Гужа-гужда акъахна зун къубадал.

К1венк1вераллай зурба шарван п1инияр,
Темен гана за и паклу кук1ушдиз.

Мадни винел давам жезва яргъи рехъ.
Лацу ц1алц1ам дестег хътин магъидин

Рекъелай зун хкаж хъана винелди.
Мад са булах пайда хъана вилик зи.

Амма кул-кус я са тарни авачир,
И булахдал серин тушир, зегъем тир.

Агатнавай булахдин къве къерехни
Къизилгуълдин ахъа тахъай к1умпар хъиз.

Къве зурба къвет1 галай къулухъ булахдин,
Атир галай чими шагъвар къугъвазвай.

Зун са къвет1ез гъахъна живи килигиз,
Къил акъатнач, мад ана гъик1 хъанат1а:

Бирдан къати чайгъунди зун тухвана
Ван акъатна к1евиз цавар илизай.

...Зун мягътел яз ацукънавай векъедал.
Зи виликни къец1ил гуъзел ксанвай...

1992.

Чи арада ава пуд гъарф,
Ашкъид селди хана а банд.
Ви чинал чиг теменрин марф
Къвазва. Чун чаз жезва къурбанд.

Ширин тахсир, ми хъи гунагъ,
Ви вилера ам сир хъурай.
К1анивилин вече панагъ,
Вун ханум, зун есир хъурай.

Пузаррилай хъвазва мелгъем,
Мез ашкъидин пияла я.
Хъвазва... хъвазва... – жезвач бегъем,
Зун къе межнун-пияна я.

Чи арада ава пуд гъарф:
Сада садаз лугъузва: «чан...».
Къвазва... хъвазва теменрин марф...
Гъар са ст1ал пак я гъикъван!

1977.

Зи таватривай эхиримжи т1алабун

Къе межлисдал ша, таватар, вирибур,
К1ват1 хъухъ, куьн зи рик1икай йад хъвайибур!
Заз к1ан хъайи, зални ашукъ хъайибур,
Рик1ин к1усар мерддиз пайиз гайибур,
Зи ашкъиди, зун ашкъиди кайибур,
Т1имил-гзаф захъди рекъе шайибур,
Чиб гуьзелбур, гуьзелбуру хайибур,
Ашкъид ц1ай квай бубайрилай хъайибур,
Заз тахъунал, эй, Аллагъди гайибур!
К1ват1 хъухъ вири, зи ашкъидин к1анибур,

Куьтягъ жезва и чилел зи мугъманвал,
Таз к1анзавач куь вилера пашманвал.

Вегъ суфрадал нихъ вуч дердер ават1а,
За техвей гаф белки рик1е амат1а,
Бейкеф жемир вири санал алат1а,
Вири сирер дуьздал акъуд, тарат1а!
Белки, квехъ зи дувулдикай галат1а?..
Кар битмишиз тахъай гаф зав гумат1а?..
Лагъана тур: гафуникай жаллат1а!
Зак чан кумаз суьгъбет санал къамат1а!
Ша къужахдиз, килиг зак къуш кумат1а,
Я захъ галаз хъша, гъакъван к1амат1а!..

Куьтягъ жезва и чилел зи мугъманвал,
Таз к1анзавач куь вилера пашманвал.

Тават, суна, тавар, гуьзел, лейли яр...–

Зи ашкѣидин кѣилавдин тир куьнуьяр,
Ягънай за квез гѣикъван ашкѣид лирлияр!
За квев туна шумудни са дердияр,
Чи цаварай фенай гѣикъван кѣарнир,
Гъайра кума: яраб хъана куьн ни яр..?
Зи рик1 т1азва, рехъни хъанва куьруь, яр,
Агъил хъанва заз к1ан хъайи гъуьруьяр,
Къе зи рик1е гъатнава куьн вири, яр,
Дад хгузмач чандиз гъич са куьни, яр.

Куьтягъ жезва и чилел зи мугъманвал,
Таз к1анзавач куь рик1ера пашманвал.

Амма зи вил квехъ гъар садахъ галама,
Куьн паталди зун гъа пендал алама,
Зи умуд квач: квехъ гъардахъ зав кар ама,
Гъар са к1вале хкъагъай куь яр ама...
(Закай вучда – кесиб шаир-ярама?..)
Анжах зи рик1 куь ашкѣидин гарама.
Рекъидалди гъардаз залай чар ама,
Зи весида квез ашкѣидин ц1ар ама;
Куь гъил къуна, темен – ширин пар ама,
Зун хъфизва – бегъердаллай тар ама.

Куьтягъ хъана и чилел зи мугъманвал.
Зав вахце, за хутахда куь пашманвал...

2002.

Азад ая, к1аниди, зун гъайрадикай.
Хкуда зун ви вилерин чиладикай.
Зи хъилияй ваъ, ви ашкѣидай – ихтияр я –
Дуст яхъ жуваз зун гадарна чарадакай.

Азад ая амандикай, гимандикай,
Михъи ийиз жуван гъиссер алахъдач зун.
К1андат1а ваз кабаб ая зи чандикай,
Ваз к1анзавай тик синерихъ агакъдач зун.

Амма на зун магърум мийир имандикай,
Мелгъем хътин ви ашкѣидин дармандикай.

2004.

Чи уьмуърдал гагъ ч1иб ягъиз, гагъ къадам,
Галч1урзава Вахтуни ам пакадиз.
Сифте халкъна Халикъди са кас – Адам.
Ахпа пагв чан хъана Гъвадиз.

Амма, Халикъ, са кар хъана гъавая:
Хъун Адаман нефес гъиле Гъвадин.
Нефес чандиз виридалай багъа я.
Дишидав сир гана эркек рухвадин...
Дишегълидин гаф итимдиз дава я,
Гъар са папаз вич гила тек Гъава я.

2003.

Вун акурла...

Вун акурла, ак1 жеда заз, ширинди,
Хъуьт1уьн йукъуз чими рагъ хъиз!
Ч1угвадай хъиз гатуз къацу серинди,
Мич1и к1вале дем-чирагъ хъиз.

Вун акурла, ак1 жеда заз, ширинди,
Пелел шагъвар къугъвазвай хъиз зегъемда.
Къар-булахар рахадай хъиз ширширдин,
Цуьквед атир акъатай хъиз мелгъемдай.

Вун хъуьрезва, наз гуз эркин рахазва,
Гафар к1унч1ар тваз-тваз ч1агай гиширда.
Ви п1узаррал чиг теменар къугъвазва,
Ахпа абур ксузва зи шиирда.

Ви гъар са зат1 авачни хуп1 бегъерда,
Вун акурла, ц1разва зун шекер хъиз!
Къакъан цавар! Пагъ вун гъикъван иерда!
Зун хуррам я, къурбанд жезвай аскер хъиз.

02.02.2006.

Вун галачиз

Чил ракъинал элкъвезама,
Эллер лугъуз-хъуьрезама,
Инсанар физ-хквезама –
Вун галачиз.

Дегиш хъанвач я йугъ, я йиф,
Цава гару тухузма циф,
Масадбурун ава тариф –
Вун галачиз.

Хквезва зул, акъатиз гад,
Садбур сефил, садбур я шад.
Давам жезва уьмуьрар мад –
Вун галачиз.

Анжах вун заз хъуьрезамач,
Гъам алцумдай терез амач,
Зун и чилел къекъвезамач –
Вун галачиз.

27.12.2006.

Вуна зи рик1 кузвай шем хъиз,
Ц1урурдар гъикъван, к1аниди?
Пагъ, вун акун к1ан я рик1из,
Ша хъухъ заз мугъман, к1аниди.

Мекераваз къезил шагъвар
Къекъвезва вун, зи к1ани яр.
Ван хъайила ви ширин т1вар,
Жеда зун гъейран, к1аниди?

Варз хкатна циферикай,
Къизилдин нур пеле аваз.
К1унч1ар храз сирерикай,
Фида чун гъил гъиле аваз.

Бухах шумал, ериш къезил,
Чи арадай квахъда мензил.
Лув гун чна, зав це ви гъил,

Туьк1уьрин девран, к1аниди.

Цавари чаз гана кьисмет,
Чилерини гана девлет.
Чи рик1ериз жеда, гьелбет,
Ашкьидкай дарман, к1аниди.

01.09.2007.

Вуч фаркъ ава, вуч тафават
Лугьуникай, азизди?
Гафаралди ик1, алапат,
Зун куникай, азизди?

Зи бармакдал алач ц1ирих,
Туш шейхеркай, п1иреркай.
Сабур т1имил, туьнт я кьилих
Ц1ай куз рик1е сиреркай.

Гар жемир вун, хар жемир вун,
Рик1ел мадни ялав куз.
Мецел вик1егь яр жемир вун,
Зи хирериз кьилав гуз.

Гьикьван ви рехъ уьлхуьда за,
Килигиз буш дак1ардиз?
Сир шуьшедал кхьида за,
К1елна ша зи дидардиз.

Белки, еке гьалат1 хьана,
Вун вилериз акуна.
Дердерикай галат хьана,
К1ан я чили ч1угуна.

2007.

Танамил

Вун гайи халикъдиз шукурзава за:
Зи рик1ин ван хьайи минет я вун зи.
Гьуцариз карагар ракъурзава за:

Фелекди ч1агурай муьгълет я вун зи.

Вуна заз эвезна чилерни цавар,
Зи дердер ц1урурдай суьгъбет я вун зи.
Ширин я на гузвай дердерни гъамар,
Мелгъемдин дад авай шуьрбет я вун зи.

Ви ашкъи гагъ рагъ я, гагъни вацран экв,
Абурлай хуп1 гуьзел шемшет я вун зи.
Вакай са хиялди тадач зи рик1 тек,
Цавари заз гайи девлет я вун зи.

Зи чан – ва, вунни за ц1ранва, зи яр.
Дердеркай чуьнуьхдай хелвет я вун зи.
Ви к1анивиляй рик1 ац1анва, зи яр.
Заз чилел къалурай женнет я вун зи.

2005.

Заз кич1е я къадардикай,
Къадар нин гъилева?
Къисметдикай, дидардикай...
Дидар нин гъилева?

Ви гъилева зи к1анивал,
Так1анвални зи.
Зи шадвал рик1е хъайивал,
Пашманвални зи.

Ви гъиле чи къисмет ава,
Чун агатунин.
Гъиссериз вуч къимет ава
Чун къакъатунин?

2007.

Зи уьмуьр ваз к1андайди хъанач,
Зи уьмуьр заз к1андайди хъанач.
Ик1 бахтсуз хъайила чун къвед,

И уьмуьр чаз к1андайди хьанач.

Хва хьана заз – шадарай зун,
К1амач лугъуз гадарай зун,
Бед гьамунив садарай зун,
Дуст-душмандиз авуна кам...
Гила гьинихъ къачун за кам?!

2007.

Р.М.

Зун гьейран я, вилер даим вал алаз...
Агь, гуьзелвал рик1е гьатдай т1ал алаз!
Зериф тават, дигмиш хьайи гад хьтин,
Женнет багъдин туб емишдин дад хьтин.
Килиг, рик1е авайди вун сад я заз,
Ви вилера батмиш хьун хуп1 шад я заз!
Ви ч1арара йиф акъудун масан я,
Муьгъуьббатдихъ дин гайи Шейх Сенан я.
Гьуруьпери чиг марвардин т1вар алай,
Гьверер давра, нурдин перем зар алай.
Ви п1узарар, ви теменар лейсан я.
Ви ашкъи хьваз зун хуррам я, пиян я,
Гьар легъеда вил галаз вахъ ц1игел я,
Йикъар физва. Куьз вун рекъе энгел я!
Ша яхъ зи гьил! Зи гьил яхъ фад, минет я:
Фаизаз ик1 наз гун, лагъ, ваз лезет я?

2001.21.2003. Москов.

Ичин тарар

Ичин тарар гуьзел –
Ч1аганвай сусар,
Кутуна багъда мел,
Хуррам я гатфар.

Куь цуькверал шад я зун,
Хьваз чигед накъвар.
Бегьер гуниз сад я чун,
Кьисметдин вахар.

Белки, гуз цуьквериз
Теменрин бегьер,
Варз алай йифериз
ЭвичI да гьетер.

Куьн я, ичин тарар,
Зи ашкьидин булах...
Квез я рикI ин гатфар,
Квез я цуьклу къужах.

Акьваз вун, къайи гар,
Дигмиш хьуй цуьквер.
Гъайиф я гатфар.
Язух ша гьиссер.

05.12.2006.

Йугъди-йифди рекьера ви, гелера ви
Къекъведа зун гьиссера ви, сирера ви.
Къацу гатфар вилера ви, кифера ви,
Зи азизди, гатфари рак гатазва чи,
Ширин назик сесинал заз эвера ви.

Лагъай гафар ви рикI елай алатнани?
Муьгъуббатдин рекьера вун галатнани?
ТахъайтI а вун кI анидавай къакъатнани?
Чун такьурла, миндадда вуж акьазва чи?
Эхир зун ви ихтибардай аватнани?

Зи кI аниди, ваз гъарайдин ван къвезмач хьи,
Вил галазни ахварриз вун хквезмач хьи,
Чубарук хьиз шад хъана зал элкъвезмач хьи,
Гъар сеферда шагьидари жузазва чи:
Гъилер къуна куьн девранда къекъвезмач хьи?

2002.

КичIе я

Вун акурла, рикI лиф хъана, валди лув гуда,

Амма заз ви вилера хъел акун кичле я.
Ви къаматдиз къурбанд яз за шаддиз жув гуда,
Амма ви гаф къай хъиз рикле акбун кичле я.

Чир хъанайтла эгер ваз зи ашкъидин къадир,
И дуьнйада виридалай зун бахтлу сад тир.
Зи патав ша нур чклуриз, чклуриз атир,
Вун татайтла рикл гъиссерай ацлун кичле я.

Чи плагъари кхъидай хъи ахътин баядар,
Чи ашкъидив агакъдачир Лейли-Саядар,
Муьгъуьббатдай ацланвай рикл хъайтла авадар,
Са хали хъиз дуьнйа селди тухун кичле я.

Вун тайгъун хъиз лув гана ша – ацукъ зи гъилел,
Бахт нурзавай къве стлал чиг акурай вилел.
Вун бубади заз тагайтла, жемир хъи мягътел,
Ви варцел заз чара илчи атун кичле я.

21.09.1976.

Чун къакъатда

Эхирни чун сад садавай къакъатда,
Гъикъван чун чаз вафалубур ятлани.
Завни, вавни чиг умудар гватлани,
Эхирни чун сад садавай къакъатда.
Къведни саниз, я гъарниз чун акъатда.

Чи багърийрин риклелай чун алатда,
Туртлани бул кланивилин бегъерар.
Ахъа жеда чи гъилевай къенерар,
Хъайитлани чи кланивал къуватда.
Я зун вавай, я вун завай къакъатда.

Са экуьнахъ вун ахварай аватда,
Зун хъфенваз аквада ви вилериз.
Гъахъ жедани хъфей касдин сирериз...
Садра клвалин рекъелай зун алатда,
Зунни вавай, вунни завай къакъатда.

Муьгъуьббатдиз муьгълет чидач мажалдин,
Чал ашукъбур чи гелева сакъатда.
Яраб гъиниз зунни, вунни акъатда...

Эхир сад кьуз кьакьудда чун ажалди,
Чун кьвед чавай гьамишалугь кьакьатда,
Гьардаз кьилдин са к1вал жеда вафатда.

14.09.2007.

Пешинлай агьуз чигедин ст1ал
Авахьзава,
рагь кужумзавайди.
Ви хьуькьвеллайди ст1ал яни, т1ал,
Зи ашкьидин
ц1ал гьужумзавайди?

2005.

Пудлагьай темен

Ви теменри, ви тавазри, азизди,
Ви сирерин дуьнйа гьизва рик1из зи.

Хуп1 кьаст ава ви садлагьай темендиз,
Чан ч1угвадай ви киферин кемендиз.

Кьведлагьайда, ихтибарна луварал,
Акьудзава иридлагьай цаварал.

Пудлагьайда, ч1угваз ашкьид дидардиз,
Ирид цавай вегьезва зун дагьардиз.

Рик1 цавамаз, селдик кваз ви гьиссерин,
Гила заз муг чир хьана ви сирерин.

04.12.2006.

Хьуькьвелейгьуз фейи курум,
П1узардал рехь жагьурзава.
Гьиссери, вун ийиз кужум,
Зи рик1 мум хьиз ц1урурзава.

Къезил шагъвар – гарун лувар,
Ви мекера къугъваз ава.
Ал п1узаррал экуьн ярар
Зун акурла ц1раз ава.

Гар-перемдал цуьквер ала,
Чепелукъдин лувар хьтин.
Цуькверал пак чигер ала,
Ашукъбурун накъвар хьтин.

Вилелайгъуз фейи курум,
Буна зи рик1 ц1урурзава.
Эй, ашкьидин назлу гъужум,
Буна мад вуж жагъурзава!

2007.

Ч1агай къизилгуьл
Къугъвазвай гарал,
Чепелукъ хъана
Ацукъ зи хурал.
Чк1уриз атир,
Къачу зи гуьгъуьл.
Рик1икай хъанва
Лепедавай гъуьл.

Рик1ел алама
Сифтегъан гуьруьш.
Умуд галама –
Квахънава ериш.
Чна кухтазва
Мад ц1ийи жигъир,
Ашкьи ргазва,
Тахъурай эхир.

Даим ваз гару
Гузва тавазар,
Пешерал къугъваз
Ширин авазар.
Ашукъ жемир вун
Дегиш гарарал.
Гар хьтин къезил

Ширин гафарал.

Къвазва билбилдин
Наз ви пиришдал.
Элкъвез сефил тир
Аваз гуъруьшдал.
Хкведа гатфар,
Чагай гъиссер гвай
Риклерин чамар,
Ашкьид сирер гвай.

2007.

Уьмуьрдин ктаб (*садлагъай чин*)

Уьмуьрдин женг физва ашкьид майдандал,
Мес лацу я хам къве чар хьиз дафтлардин,
Ранг хкунвач чарчихъ зари устлардин,
Гуя гъар гаф кутлуннава залпанддал.

Чун ашкьидин пак легъзейрин меселла
Къве чар хьтин клел тавунвай ктабдин.
Асанвал ам твех пад ятла азабдин,
Вири гафар къванер хъана мецелла.

Лал хъанва чун къве лишан хьиз суалдин,
Са ихтияр гуьзетзава гъилери...
Ашкьид майдан къунвач гъеле женгери,
Дуьадалла гуя хура завалдин.

Къакъатайтла – къве суал къве тал жеда!
Агатайтла – кланивилин лишан я!
Лагъ, кланиди, вун куьз икъван пашман я?
Са ктабда, къуй, чи къведан чал жеда.

Эхъ, са ктаб кхъизва къве кирамди,
Чи фикирар я чара, я сад жеда.
Чи муьгъуьббат я къуьд, я бул гад жеда,
Къакъатайбур куклурда са инамди.

Пак легъзеяр лувараллаз Алпандин
Я туьхуьда, я куьхклуьнда цаварал.
Давам жезва ктаб кафанд луварал...

Ван къвезвани Исрафила азандин?

2004.

Уьмуьрдин ктаб (*къведлагъай чин*)

Са пай уьмуьр чун ашкъидин меселла,
Къве чар хьтин ахъайнавай ктабдин.
Сирлу гафар зинни винни мецелла,
Аян тежез садаз садан т1алабдин.

Чун къве чинал къве лишан я суалдин,
Сада масад уьлхуьзва фад агатун.
Сих къве суал муьгъуьббатдин гъейкал тир.
Муьсиббатдин т1ал я, хъайт1а къакъатун.

За зи чарчел, на ви чарчел кхъизва,
К1елзавачт1ан сада садан кхъинар,
Муьгъуьббатдин чи риваят чаз чизва,
Са ктабда ават1ани гъар чинар.

Вун зи чинал агакъдалди, муькуьдаз
Катзава зун, вун даим зи гелева.
Ваз вацраз хъиз вили цава муьк1уьда,
Зун рагъ я къван – бул къайгъуяр хивева.

Са риваят кхъизва къве кирамди,
Сада садан кхъей чарар к1ел тийиз.
Ашкъид ктаб жедай хъи чи тамамди,
Къве суални агатнайт1а, хъел тийиз.

Къве къушамес къве чар я чи ктабдин,
Чаз ганвач ам – эхир нукът1а эцигун.
Ихтияр я ам Къадардин запабдин –
Ч1улав, лацу хтар ц1арц1ихъ гилигун.

2004.

Экв хкахъна...

Экв хкахъна дак1арда ви,
Мад зун къулухъ элкъведа.
Къекъведа зун дидарда ви,

Белки, зулукъ хкведа.

Ви ахварри хабарда заз,
Вун чарадан риклева.
Бахт жагъайда, дапарда тваз,
Вун агалай кивалева.

Минет я ваз, экв куьклуьрмир,
Зун рекъелай алатрай!
На хиялрик мад хкуьрмир,
Зун риклелай алатрай!

Алатрай ви риклелай зун,
Фицък акур ахвар хъиз.
Къакъатначни гатфарни зул,
Бейкеф хъайи вахар хъиз?

Кичле жемир: куьклуьр чирагъ,
Гъатнава зун мажалда.
Хкахънава гила зи рагъ...
Вилер даим агалда.

Вахт атанва: зун цуьквериз,
Зун гъетериз элкъведа.
Ашукъ хъайи ви вилериз
Вацран нур хъиз хкведа.

04.03.2007.

Яргъалди квахъай муьгъуьббат

Багъа яз эвел гъакъван сад садаз,
Чи къастари чун акъудна яргъаз.
«Амуькбайтла чун и дуьнйадал сагъ,
Гъар цлуд йисалай хъижеда гуьруьш!
Кланивални, къуй, хъурай чи синагъ,
Тахъайтла тек яз жеда яшамиш,—

Къакъатдай члавуз лагъанай на ик1... —
Я секин жен чун, я жен чун гъарик1».
Цлуд йис алатна — хтана патав
Даим тамарзлу багъа хабар хъиз.
Плузал аламаз темендин ялав,
Квахъ хъувуна мад къезил ахвар хъиз.

Мад ц1уд йисалай рехъ квахъай мугъман,
Вун агатна зав, чина аваз сир.
Ви темендикай хъанач заз дарман.
Зи гъилеризни хъижезмач вун чир.

Ц1уд йисал мад ц1уд хъхъайла артух
Хтанва кье рехъ алатай дурна:
«Куз-куз теменрай зи рик1 ая тух!
Зи к1анивилик ц1ай кутур вуна!»

Къурмиш хъиженни фад чк1анвай мел:
...Дагъ хъиз секин я зи ашкъидин сел...

Июль.1992.

Ц1АР ВА СЕРГЪЯТАР

Атайла чи чилел душман,
К1елед-Хевяй эвердин ван,
Къведа, къуна и т1вар михьи:
Чи Шарвили! Мерд Шарвили!–
Диде чилин эвер я им.
Чун женгера хъанва лигим.
На кук1варна мидяй шумуд,
Гъалибвилин я вун умуд!
Ягънава балк1анриз пурар!
Гъазурнава женгин турар!
Къиле къваз чи, твах чун, къегьал,
Ягъийрикай хуьн чил, чи к1вал.
Чи далудихъ гала дагълар,
Вилик – душман къати-къатар.
Ягъа, уст1ар, женгин макъам,
Алукънава кье чи макъам.
Кутур, гъуцар, чи кар вилик,
К1венк1еваз шарр – чи Шарвили!
Пак везифа ала кье чал:
Я гъалибвал, я мерд ажал!

2000.

Ватандин руг

Ватандивай къакъатун
Къисмет тахъуй бендедиз.
Хва гъурбатдиз акъатун
Залан дерт я дидедиз.

Ватандин руг ширин я,
Хайи къеб, муг ширин я.
Гъурбатда хъуй тахтуна –
Амма гуьгъуьл серин я.

Рекъер куьруь ая, я Садаллагъ,
Чун ватандиз хкведайвал.
На чаз къакъатун ая хьи гунагъ!

Барка гъиз дидедизни бубадиз,
Абур уьзягъ къекъведайвал,
Вафалувал хуьн багъри накъвадиз.

Зи к1вачерал пак тир руг
Алама ви рекъерин.
Эй, зи ватан, хайи муг,
Зи къеб, макан лекъерин.

Гъар фейила ахвариз,
Лувда аял вахтариз.
Чаз дидедин лайлайди
Эверзава дагълариз.

07.07.2007.

Вил вегъейла жуван элдин тарихдиз

–Чна эхзава, чи аялри эхдач, - лагъана са лезгиди, маса миллетри чпин чилер къазва лугъуз арзадивди...

–Таб я! Бубайри садра къил агъузайт1а, веледар гъамиша къил агъуз яз вердиш жеда.

Лук1вал регъят кар я, ахлакъ авачт1а,
Азадвални къведач, ви вил галачт1а.
Ажуз касдиз азадвал гъич герек туш,

Ам хата я, хуьдай гьунар авачтIа.

Мал-деветни ажудавай хуьз жедач,
Гуьрчег пабни чара касдиз кван жеда.
Сечме цана, магьсул жуваз гуьз жедач,
Ажуд инсан халкъдин кIваче къван жеда.

Вил вегьейла дегь вахтарин тарихдал,
Аламат я: гьунар авай эл я чун.
Квадарна руьгь, машгьул хьанвай тарифдал,
Йугь-къандавай агаж жезвай гел я чун.

Гьинай гьиниз чи дувулар чкIанва,
Пелазгарни урартар чак ккIанва.
Лезги хзан, шаррдин туп хьиз ацIанвай,
Суваррани женгера са мел я чун.

Чи тарихда каркам тIварар пара я,
Абрун уьмуьр чаз ибрет я, чара я.
МетIерлай чун хкаж жедай ара я,
Азиятри тIарамнавай хьел я чун.

Азад хьун, там вилик фин чи къастар я,
Гьар са халкъдихъ авай къисмет-къадар я.
Чун викIегь жен! Ахпа вири дустар я,
Къав-дагьларин муркIарин туьнт сел я чун.

Гьукуматар хьанай хьи чахъ шумудар,
Вачаганар, Жаваншаррар – умудар,
Фетялияр авай тир чахъ, Давудар...,
Абурун туьнт ивийрин са хел я чун.

Хайи чил, чIал, халкъдин асул девлет я,
Чи къанажагь хуьдайди чи гьуьрмет я,
Девирриз таб гайи лезги миллет я,
Жув вуж ятIа течирбурув хьел я чун.

10.09. 2006.

Залан ахвар

Патай атай ягьиди
Мал къакъудна зи.
Хьанач зунни дугьриди,

К1вал къакъудна зи.

Алт1уш хъана хузар хъиз,
Ягъийрин къатар.
Т1егъуьн цана азар хъиз,
Кана зи мулкар.

Къизгъин хъана женгер чи,
Къирмишна халкъар.
Къакъудна пак чилер чи,
Бубайрин накъвар.

Ахпа патав атана
Къакъудайди к1вал.
Вахчуда за, лагъана,
Гила ви мез-ч1ал.

Тфу гана ивидин,
Чиниз алчахдин:
– Ч1ал, ц1елхем я, к1еви тир
Рик1ин чахмахдин.

За хурай рик1 акъудна
Эцигна капал.
– Эхъ, чилер на къакъудна –
Къакъуд жедач ч1ал.

Ч1ал хвейила, чилерни
Хъижеда азад.
Дагълар, вац1ар, гъуьлерни
Хъижеда чаз мад.

... Вуч залан я и тикдай
Хкаж хъунухъ ях.
Ахвар тирни птикдай
Авурди уях?..

27.09.2007.

Куьре

Лезги чилел лекъерин муг,
Баркадин макан я Куьре.
Чи бубайри и чил, и руг

Хвена, тур девран я Куьре.

Зи Куьредин баркаван чил
Тамар, багълар, булахар я.
Алпан тарих, лекьерин къуьл,
Лезги чилин дамахар я.

Мегъ пад – дагълар, регъ пад – Каспи,
Нер-к1еледлай Алпандак къван
Гъар са касдив магъир кеспи:
Гам храда, ат1уда къван.

Тик кук1ушар – Шагъни Шалбуз,
Каспи гъуьлни Гергер, Самур
Агъсакъалар я чаз тарс гуз –
Чи къилихдин терсвал, сабур...

Бегьердал бул багълар, ник1ер
Гъар жуьредин нямет авай.
Цур-к1елеяр, машгъур хуьрер
Гъар са к1вале гъуьрмет авай.

Зи Куьредин иер рушар
Чар булахарин гегьерар я.
Картар, къветер, чубарукар
Багъдин сечме бегьерар я.

Терсепул, Къелегъ, Шаракун,
Цурни Кра, Гияр шегьер.
Руьгъдин лувар я куьн акун,
Тарихдин гелер – куь къванер.

Алпан тарат1 вине къуна,
Пакдиз хвена лекьерин т1вар.
Шарр-Гира тур гъиле къуна
Дарбадагънай чи душманар.

Гъар лезги т1вар къакъан т1вар я,
Къакъан я чи дагълар, сувар.
Лезги чилин къулантар я,
Куьре я чи руьгъдин лувар.

Гъар заманда мазан, баяд...
Куьредин т1вар вине хъана:
Мелик, Саид, Эмин, Саяд,

Сулейман... гьар хуьре хьана.

Халкъдин къегьал рухвайрикай
Багъа я чаз Шарр-Гиран т1вар.
Ватан хвена мидяйрикай,
Шарракундал ацукъай шарр.

Лезги чилел лекьерин муг,
Баркадин макан я Куьре.
Чи бубайри и чил, и руг
Хвена, тур девран я Куьре.

01.01.2008.

Лекьерин къуьл

И дуьнйада лезги къуьлуьн
Къакъанбур я гьунаарар.
Гагъ лепе я Каспи гьуьлуьн,
Гагъ Къаф-дагъдин шагъварар.
Гъилер къуна тик лувар хъиз,
Аялди къуьл авурла,
Гъа йугъ къада пак сувар хъиз,
Лекьрен гъайбат акурла.

Гадаяр чи – лекьер, картар,
Рушар – къветер, каруяр.
Дустарикай къада парт1ар,
Душманриз къаз паруяр.
Рак ачух я мугъманариз,
Лекьерин руьгъ къакъан я.
Атай, чи руьгъ аск1анариз,
Душмандиз чил лакъан я.

Цавун аршда дем кутада
Картарини лекьери.
И дуьнйадик т1ем кутада
Лезги чилин къуьлери.
Рагъ ял ягъиз хъфидайла,
Лекьрез нулар муг жеда.
Лекьери къуьл ийидайла,
Къванерни кваз руг жеда,

Цаваравай картар я чун

Чилеравай къветер я.
Ц1айлапанар, ц1аяр я чун,
Женгеравай лекьер я.
Лезги кьюьлуьн лувар я чун,
Чуьнгуьрдаллай симер я.
Гележегдиз чамар я чун,
Чибуур лекьерен кьюьлер я.

Кьюгъвазва чиг кьезил шагъвар
Чи жегъилрин мекера.
Хкажнава лекьере лувар,
Ашкьи ргаз вилера.
Лекьере кьармах, лув эцягъиз,
Алчуд жезва чилин шар.
Лезгинкадал кьюьл элягъиз
Хуррам жезва чи кьастар!

2007.

Халкъдин ширин авазар
Зи нефес, зи гъава я.
Гъар гафуна ава зар,
Мелгьемдила дава я.

Къеб эч1ягъиз лугъудай
Лайлайрин сес дидедин,
Тик кьелеяр кьачудай
Туьнт макъамар дяведин.

Лезги мани чи тур я,
Чил, ч1ал хуьзвай эсирра.
Ам гьуцарин хатур я
Фараш жезвай несилра.

Кьюй, хуьрай чи маниди
Т1ямер лезги булахдин.
Мани чан я, мани – дин,
Руьгъ я хуррам дамахдин.

27.12.2005.

Шарвилидкай мани

Душмандин кьил галудайди,
Лекьерин чил агудайди,
Пайдах виниз акьудайди,
Элдиз – садхьухь! – лугьудайди
Шарвили я! Шарвили чи,
Акьудайди т1вар виниз чи!

К1еледхевяй гъарагъ лугьуз,
Я, Шарвили, къарагъ! – лугьуз,
Ви залан тур синагъ! – лугьуз,
Атайла, эл узягъ! – лугьуз,
Чи Шарвили хкведа мад,
Чилел мани элкьведа мад.

Селдин хура акьадайди,
Вац1ал бандар храдайди,
Тик синерал кьугъвадайди,
Т1ебиатдив рахадайди
Шарвили я! Шарвили чи,
Акьудайди т1вар виниз чи!

Чи Шарвили саламат я,
Зарба шив са аламат я,
Ч1ехи тур са кьиямат я,
Элдин мани тамамат я:
Шарвили чи! Шарвили чи,
На акьудна т1вар виниз чи!

Лезги эллер, агата куьн,
Ахвара сушт жемир секин,
Жуван чилел хьухь куьн эркин,
Мидяйариз гумир мумкин, –
Веси я чаз Шарвилидин,
Даим вичин т1вар вине тир!

2002.

Фашистри акьудна кьал
Эцигайд тир Берлиндин цал.
Китайвийри чпин ватан

Къене тунай зурба цлан.
Алпанвийри хвена Алпан
Паруйривди мягкъем къакъан.
Тахъай затлар девирра сур
Керчек хъана къе чаз акур.
Лагъана чаз: «Сад я халкъар!» –
Къелеяр чи хъана куклар.
Вахтар, тарсар вай-зай хъана,
Са лезги халкъ къе пай хъана.
Арадани туна сергъят,
Хиве къуна: «Жеда регъят
Эцигайла лезги сергъят,
Экв аквадай гуъзгуъ сергъят.» –
Иклар лагъана, хъана чалахъ:
Вири гафар хъана патахъ.
Бес немсери чкурна цал
Сад хъайила къе пай санал,
Лезги миллет пай жедани?
Са рикле къе цай жедани?
Гагъ фитне гваз, гагъ гъилле, таб
Лезги халкъдиз ягънава тлар.
Тушлар эгер къе чун луклар,
А зунжурар айин куклар.
Агудин пак Алпандин чил,
Хайи лезги ватандин чил!

1996.

Чун лекъер я

Чун лекъер я. Чаз, лекъериз, сергъят чидайд туш,
Гъава чиди, ракъар чибуур, дагълар чибуур я.
Къузгъунривай мублагъ цавар къегъят жедайд туш,
Дуъз аранар, тик синерни сувар чибуур я.
Чун лекъер я. Чаз, лекъериз, сергъят чидайд туш,

Цавун аршдиз екъечларда чун – гужлу я лувар,
Рагъ лувара къуна лув гуз къугъваз жеда чун.
Рекъер пайиз, чилер пайиз пехъерин лужар
Мешверада хъурай чпиз – яргъаз жеда чун
Абурун къацлар къатилдикай. Чун, азад къушар,
Цавун аршдиз екъечларда тик – гужлу я лувар.

Виняй вири аквазва чаз: багъри ерияр,

Мублагъ чилер эК1ягъ хъанвай КасдилаЙ Къафдал.
Къацу багълар, нехирарни лацу суьруьяр...
Девлетлу я лек1рин ватан малдал, алафдал.
Виняй вири аквазва чаз – багъри ерияр.

Хъвер къвезва чаз: хуьшреканри ягъзава гъалар,
Чип1ер ягъиз пайзава чи девлетар чпиз.
ЭК1ягъ женни къил агъузна тик синер, гъуарар
Жанавуррин к1урарик гъич чпел айиб гъиз?
Хъвер къвезва чаз: хуьшреканри язава гъалар.

Чун ц1аяр я. Чаз, ц1аяриз, часпар чидайд туш.
Аллагъди хуьй! Акъалт1 тавуй лекъерин сабур –
Чи ах патал чаз шадвилер-гъамар чидайд туш!
Чи лувар я Алпанд ц1аяр хуьдай чи абур.
Шукур Аллагъ! Акъалт1 тавуй лекъерин сабур –
Чун ц1аяр я. Чаз, ц1аяриз, часпар чидайд туш!

1995.12.03.

Садвал

Залан йукъуз меслят хъана к1унт1ар сад хъана –
Шагъдагъ, Шалбуз хкаж хъана, дагълар сад хъана.

Инсанривай таб гуз жечир мекъериз зурба,
Хвеначирт1а чпин къулар ц1аяр сад хъана.

Кар арадиз акъатдайд я, эвелни эвел
Къуьн къуьневаз къвазна к1анда икърар сад хъана.

Нехиррикай халкъар жеда, эгер хъайит1а
Уртах рекъе шадвилерни гъамар сад хъана.

Чи виридан мурад сад я – къакъан пак мурад –
Ша, са са к1ар хкаж жен чун гуарар сад хъана.

Алупан чил мублагъ жедай, къахрагъдай к1вачел,
Къарагънайт1а стха халкъар ч1алар сад хъана.

Ша, чи рик1ер сифте сад жен, к1ан ят1а эгер
Чи аранар, чи гъуарарни сувар сад хъана.

Фейзудина чан къурбанддай а бахтлу йикъахъ,

Акунайт1а вири Алпанд халкъар сад хъана.

12.03.1995.

Шарвили

Ирид йисуз дад-бидадна гъуцариз
Диде-чили велед хана – Шарвили.
Къилав гудай бубайрин пак турариз,
Тик тарат1 хъиз къадай халкъдин т1вар вине.

Шарвили! Шарвили! Шарвили!
Герек тирла женгериз
К1елед Хевел къведа чун ваз пуд сеферда эвериз:
Шарвили! Шарвили! Шарвили!
Фад хкаж хъухъ пуариз –
Душманд хура къвазнава чун къилав гана турариз!

Зи лезги чил къагъриманрин макан я,
Пайдах хъиз я гъар къегъалдан твар вине.
Рик1ер хуррам, руьгъер к1еви къакъан я,
Гъар са къегъал я чи далу – Шарвили.

Шумуд къузгъун атанай чи чилерал,
Зи лезги халкъ магълуб хъанач дарвилиз.
Лигим хъана чун баркаллу женгера,
Чахъ ц1ай хътин чи руьгъ хъана – Шарвили.

Рухвайрикай хъана чилиз файдаяр,
Лезги чилихъ темягъкарар терг хъана.
Душманд хура къвазна Къванцигадаяр,
Зи яйлахни гъейри к1вачиз верг хъана.

Лезги чилихъ гзаф ава девлетар,
Чи гъар са къван сир-ктаб я тарихдин,
Пакдиз хуьзвай чи бубайрин адетар,
Къисаярни халкъдин мецин – арифдин.

Шарвили! Шарвили! Шарвили!
Герек тирла женгериз
К1елед Хевел къведа чун ваз пуд сеферда эвериз:
Шарвили! Шарвили! Шарвили!
Фад хкаж хъухъ пуариз –
Душманд хура къвазнава чун къилав Гана турариз!

1989.

Зи чил, вун ни къазунна,
Бахтсуз лиъ хъиз бед малдин?
Халкъдивай ни жузуна?
Ам фенд я гъи камалдин?

Я вун як1ун тике я
Къасабчидин гъилевай.
Пч1и темягъ еке я,
Вунни куьк я вижевай.

Къулан вац1ун гапурди
Вун къве патахъ падзава,
Бахтлу жедай акурди
А вахт, зи халкъ садзавай.

1980.

Рик1 къве пайна, къве пайна эл,
Ч1ур хъана чи пакадин гел.

Яраб, зи чил, на эхда гъик1,
Вегъенвайла жуьгъенрал рик1?

Бедендихъай къакъудна къил,
Набут хъанва зи хайи чил.

Чи шагъдамар, чи Къуланвац1,
На бедендай акъудна къац1.

1985.

Жедайд туш

Юкъвай ивид дам финалди
Сагъ са рик1 къве пай жедайд туш.

Чарадан кьул кьуна лугьуз
А кьула пак ц1ай жедайд туш.

Кьве мамунай гана лугьуз
Нек1едихъ кьве дад жедайд туш.
Са дидеди хайи касдихъ,
Патан диде мад жедайд туш.

Кьул гадарна гьурбатда хьай
Тахтуникай тахт жедайд туш.
Халкъ маса гуз къазанмишай
Бахтуникай бахт жедайд туш.

Хайи чиляй авахъзавай
Вац1ухъ гьейри дад жедайд туш.
Халкъ сад хьана аквадалди
Лезгидин рик1 шад жедайд туш.

1990.

Зи руьгьдин стха Имам Яралиеваз

Кьекьвемир куь Шарвилидихъ –
Кьегьалар чи арадава.
Барка алай кар виридахъ,
Инкар тежер чарадавай.

Амма бязи берейра чун:
«Вилер мич1и – дергес хци!»
Ажуз къаз чи бинейра чун,
Кьимет тагуз жуван хци.

Аламатдин акурла кар
Ик1 раханай са философ:
Чилел анжах зурба халкъар
Жеда тийиз чпиз инсаф.

Кьурт1а эгер са и лишан,
Халкъ авач хьи чалай зурба:
Сад хьиз я чаз чара-жуван
Чизамачиз диде-буба.

Вуч ят1а пис, вуч я хъсан
Вилик квай зат1 жеда такваз.
Штидай къаз зурба инсан
Жуван лаш къаз «т1урар алаз».

Амма физва вилик миллет,
Ц1ийи несил агакъзава.
Дегишиз чи ч1уру хесет
Къегьалрилай алакъзава.

Лезги тарат1ди гуз лепе,
Хквезва чи руьгьдин девлет.
Дагъни аран, дере-тепе...
Агатзава сад жез, гьелбет.

Шарвилирийхъ къекъвемир куь,
Абур къе чи арадава.
Алпандин чил хъанва экуь –
Цава лезги тарат1 ава!

«К1ват1 хъухъ, жемят, К1елез Хевял!" –
Лезгистанда чк1анва ван.
Шарвилидиз къакъан тимтал
Хкажиз гъваш гъарда са къван.

Мадни гваз ша багъри накъвар,
Лезги чилер агуддаивал.
Ажувилин ишелд накъвар
Чи рик1ерай акъуддаивал.

Са къван.., са къван... акваз-акваз
Къванерикай дагълар хъана.
Са мекв.., къве мекв... накъв чиле тваз
Мекверикай багълар хъана.

Рик1е мурад авачирт1а
Къванерикай дагъ жедайни?
Далудихъ парт1 галачирт1а
Экверикай рагъ жедайни?

Гаф сад хъана агатайт1а,
Мерд лекъерин луж я хьи чун.
Са къастуник акатайт1а,
Т1ем такакъдай гуж я хьи чун!

Лезги чилин махлукъ вири
К1ват1 хъайила я гужлу сел.
Мугъманд чина шад я Т1ури,
Чи гарава Ахцягърин эл.

Лезги чилин къуд патахъай
К1ват1 хъанва къе лекъре несил.
Т1уридин эл, суфра ахъай!
Т1ям акван, гъваш ви къуъл, ви сил.

Кутунва квез цавук гуар,
К1елез Хевял экъеч1, эллер!
Ра гъуцра бул гузва нуар,
Руьгъ гуз к1вачин я Эренлер!

Са кам., виш кам., агъзур к1арцин
Тикдиз фенва гуар цавуз.
Ам эпос я агъзур ц1арц1ин
Кун тийидай, гадара ц1уз!

Гъар са рик1е, куьз лагъайт1а,
А эпосдин ц1арар авай.
Къегъалринни, дуьз лагъайт1а,
Чанда къастар-ц1аяр авай.

К1ват1дайди хъиз са ц1ам-са ц1ам,
Ц1елхемрикай ц1аяр к1ват1на.
Ц1ар эцигиз ц1арц1ел ц1алц1ам,
Эпосдин пак ц1арар к1ват1на.

Къуьн къуьне турвиляй вири
Чи кар вилик атанва къе.
Барка хъуй ваз Алпан! Т1ури! –
Чи Шарвили хтанва къе!

24.06.2000. Ахцягъ шегъер.

Лезгистан

Каспидилай Шагъдагъдал къван
Багълар гуьзел, дагълар къакъан.
Шагъидар я ви гъар са къван,
Ви паласа, дагъни аран.

Шумуд йисар, дегзаманар
Чи бубайри хвейи ватан.
Варлу я вун, адлу я т1вар,
Хайи макан, зи Лезгистан.

Тарихдин сан виш агъзур,
Цуьк акъудай зи лезги чил.
Эл-эминда хъанва машгъур
Ви Шарвили, ви лезги къуьл.

Дагъларикай къилеллаз ван
Чар булахар авахъзава.
Эминанни Сулейманан
Сес Каспидик акахъзава.

Пачагъ Вачэ, Гъажи Давуд,
Ярагъ Мегъамед т1вар къакъан,
Къегъал несил я ви умуд,
Цуькведин багъ, зи Лезгистан.

1992.

Гъажи Давудан ван

Чи гъилева гуьзел варлу ерияр –
Чи бубайри хвена и чил гана чав.
Уьтквем, хуррам къегъалар тир багърияр,
Лезги чилел сагъ яз хвейи лезги цав.
Лекъ-тарат1ди азадвилдин гузва лав.

Амма жив хъиз хайи чил къе ц1разва,
Арасдилай, Куьрдал.., ахпа Къуланва-
ц1ал къведалди гъамлу хъана къуразва...
(Чи гъакимри авуна чаз иланвал,
Кукуп1ар тир чара муквай ахъагъай).

Чи ерийрай, маканрай чун чкурна,
Чи къубаяр, чи к1елеяр чк1урна.
Къулан тарциз ягъайди хъиз ятагъан,
Лекърен къилел элкъвез ч1улав чалагъан,
Дертлу хире лянетдин къван ак1урна.

Шумуд йисар иес квахъай нехир хъиз
Чк1изва чун... гъикъван хъуй бес ахвара!

Пад жезва рикl... ргазва хам чехир хьиз...
Къурбанддин тур хуьзма гъеле къакъара...
Ватан хуьниз къведа ам чаз бакара.

Лацу атлу шивдал алаз атана
Цавар падиз, рагар падиз рахана:
«Гаф къачуда, кам къачуда шумудан,
Къарагъ кlвачел, къвазмир умуд атlана. –
Лезги чилел ван хтана Давудан!
Багъри чилел чан хтана Давудан!–

Къилав гана бубайрин пак турариз,
Хкаж хьухъ куьн къезил юргъа шиверал.
Лайих я куьн уьтквем, машгъур крариз,
Душмандин кlур гъикl тан лезги чилерал,
Пар тежервал пака элдин къуьнерал?

Женг къурмиша зурба къурбанд сувар хьиз
Веъез душман турарални къиверал.
Гар кткана азад лекърен лувар хьиз
Япунжияр къугъваз мягъкем къуьнерал»,
Чилер-цавар гъейран хьурай лекъерал.

1986.

Лезги чилел гъейри гелер алама
Туьнт женгера турди атlай къацlар хьиз.
А гелерихъ гъейрийрин ял галама,
Чи никlера экъечlай бед нацlар хьиз.

Хуьрерикай хъана кентер, убаяр,
Вацlарикай чаяр хъана, аламат!
Вичlегъар тир и чил хвейи бубаяр,
Чи чил, чи чlал агакънай чахъ саламат.

Ярагъвидкай Ярагъский авуна,
Адан кардив, адан руьгъдив такъадай.
Шарвилидин турни къуьруьз акуна,
Къегъал къуна са адетдин бакъадай.

Зи эл, зи халкъ! Лагъ, эхир вахъ хъанва вуч?!
Вал чарадан ала даим къенерар.

Жуван ахни тарих, эдеб ийиз пуч,
Чаз билегар гьикъван жеда жинерар?

Гьикъван чна бубайралди дамахда,
Чахъни крар мус жеда руьгъ къаних тир?
Гъайванри хъиз авай уртах парахда,
Квадарзава жуван жуввал лайих тир.

1990.

Зи Къуланвац1, рахайла куьз кисзава?
Зун уях я, за ви дердер гьиссзава.

На тухузва сирерин пар бинедин,
Гуя къеч1ем я вун лезги дидедин.

Гъам гадарна, жезвачни рик1 шад ийиз,
Чил къве пайна, амма дерт жеч пад ийиз.

Зи чил хъиз на зи рик1ни къве падзава...
Акъваз...акъваз...жаваб це! куьз катзава!

1981.

Алупандин кхьинар

Алупандин кхьинар дегъ замандин
Чан хкайбур чпел гъаргъви Месрупа,
Цавал кхъей ч1ал ят1а ц1айлапандин,
Я ат1ана чилел куьн шарр Алупа?!

Рагъ лувара къуна дагъдал ацукъай
Гелер ят1а къванцел лекърен къармахдин?
Лезги рушан къезил туп1ар галукъай
Нехиш ят1а къаличадал дамахдин?

Деринбур тир чи бубайрин къат1унар:
Ц1ал хъукъурдай ламу чепед к1алубар –
Ат1дал ат1ай зарийрин пак ат1унар –
Хазина хъиз хвена керед улубар.

Акъатна халкъ девиррин бед ц1аярай,
Ат1унрилай кихъунарал атана.
Зарийрин зар негъилрайни ц1арарай
К1елен хамар – агъ табагъар ац1ана.

К1елен хамар – чирна чаз к1ел элягъиз,
Алпанвидин кыле акъул-маст хъана.
Хайи чил хуьз, душманда тур эцягъиз,
Рик1е даим илим чирдай къаст хъана.

Ч1ал ч1агурна зарийри пак Алпандин,
Гъар гафуниз ягъиз зардин къадакъар.
Чир хъана чаз михъи т1варар къакъан тир –
Чамагарни, Ужаларни, Давдакъар.

Хашдив эвез хъана лаван Албесан...
Михъит1вар Хаш – кирам «Дуван» улубдин.
Каркам чирав Дасхуьруьнви Мавсеса
Тарих туна Алупандин к1алубдин.

Алуп, Шар-Вал, Шар-Гир, Арас, Жуван-Шир –
Чир хъана чаз жуван шарар-пачагъар –
Вараз, Вич1егъ, Вич1егъан хва Викегъ тир,
Арс-Вагъанни Пак Вигъру чи панагъар.

Агъзур-сара гум хъана зи гурмагъдал,
Гъарфар хъана, хат1ар къакъан дамахдин.
Къванцел ат1ай... ц1алди кхъей табагъдал.
Мидаим я мердвал лезги булахдин.

Алпанд хат1ар лезги чилин тимтал я
Хкаж хъанвай Ра-гъуцрал къван цавариз.
Алпанд хат1ар лезги церин ст1ал я...
Ц1акулар я къуват гузвай лувариз.

Алпанд хат1ар зи тарихдин улуб я –
Ч1алар ат1ай, гаф хамунал кайибур.
Алпанд хат1ар зи къилих, зи к1алуб я –
Заз дидед ч1ал - руьгъдин девлет гайибур.

1991.

Зи къадим ч1ал

Зи къадим ч1ал, лезги чилин мерд булах,
Эсилрин ирс, дидед мани, руьгъдин ах.

Тайифайрин, ваз дуст гъак1 миддяй хъайи,
Гафар ква вак ви рекъиз дуъа хъайи.

Пелазгийрин, персерин гъам индусрин,
Эрмени, туьрк, араб, мадни урусни...

Вири гафар ц1урурна, вун сагъ ама.
Лезги чилихъ къил тик яз Шагъ дагъ ама.

Къуват гана на дидедин лайладиз,
Къуват гана на Шарвили баладиз.

Лекърен къиркъир, къив лекъендин, машахдин,
Ширшир я вун дагъдин чарчар-булахдин.

Ви гъар са гаф са къизил я т1емина,
Ч1агурна вун Сулеймана, Эмина.

Шумуд рагъул авахъна ви булахдиз,
Вун бубайри дуъзмишна чи бул ахдиз.

Кард хъана вун элкъвез чилел Алпандин,
Куьрединни, Къубадинни, Шарвандин.

Чил диде я, вун – мани зи дидедин.
Сирлу къисмет зи эхирдин, бинедин.

Заз къват гузвай зи руьгъдин дамах я вун,
Зи гуьрз, къалхан, женгина пайдах я вун.

Хва я, лугъуз, шумуд ваз хаин хъана,
Гъуцар, Аллагъ маса гур Каин хъана.

Вун к1вачерик вегъена чеб вине тваз,
Тапан т1варар, тапан гъетер къуьне тваз.

Алудайт1а эгер за вун рик1елай,
Къадим гъунн хъиз квахъда зунни чилелай.

1982.

Эсперанто, фортран, алгол...
Шумуд ч1алар жезва тесниф.
Амма вучиз къвез-къвез усал,
Зи хайи ч1ал, зи лезги ч1ал,
Вун чи мецел жезва зайиф?..

1982.

К1ири Бубадин гелерал
Гьелелиг ч1ур акьалтнавач.
Чи к1валерал, чи хуърерал
Гьелелиг ц1ур акьалтнавач.

Кьулан вац1ун са хел къванни
Гьелелиг чав гумазама.
Канаб кърун са хьел къванни
Хьелерганда амазама.

Лезги дагълар – Шагъни Шалбуз
Лезги чилин руквадалла.
Гьелелиг чун къенин йукъуз
Чи бубайрин накьвадалла.

Гьеле сад я къе Дагъустан,
Чун суфрадихъ агудзавач.
Шукур Аллагъ! К1валяй жуван
Чун гьелелиг акъудзавач.

Амма пака къведа са хан,
«Экъеч1 к1валяй!» – лугъуда чаз.
Фуъ жагъич чаз силин, мухан,
Фуъ гурай бес шумуда чаз!?

Угъ-ц1угъ авун пака геж я,
Къе хуьн тавур жуван к1вал-йугъ
Ам чарадаз жезвай къеж я.
Лук1вал жеда чаз хас къуллугъ.

Ак1 тахъурай, пака ваъ! Къе!
Вун ахварай ават, зи халкъ!

Чи намусдин женгин рекъе
Хуьх девлетни гъейрат, зи халкъ!

Гъажи Давудни Ярагъи
Аламачни бес чи рик1ел!
Чи рик1, чи руьгъ, кич1 синагъиз
Женгинин шив ала гъенел.

1995.

Уба течирдаз
 чиз хъижедач бубани,
Бине течирдаз
 чиз хъижедач дидени.
Течирдаз душман
 къадирни жеч дустунин,
Лигимда виждан
 анжах к1еви къастуни.

1987.

Эхиримжи лезги

За гъамлу рик1 дегъ замандин ктаб хъиз
Эцигзава Лацу Паклу Гъилерал.
Руг ацукъна чи эсилрин гелерал,
Къецин йикъаз акъатна зун ятаб хъиз.

Кап алтадна къаргъудилай векъи тир –
Вири сирер аян жезвач къаргъудин.
Сагъиб я зун зурба важиб къайгъудин,
Эк1ягъ жезва табагъ цав хъиз некъи* тир.

Къадим улуб* зи уьмуър я. Улубда
Уьмуърдин рехъ гъакънава чи бубайрин.
Бубадин т1вар дамах хъана рухвайрин,
Чпин руьгъер тунвай ч1уру к1алубда.

Рик1 ктаб я гъар са ц1арц1е т1ал авай –
Ажаллу я ц1арар токдин симер хъиз,
Мусиббатдик къакъуннавай сивер хъиз,

Бендлу рик1 хъиз пад хъайи, туънт ч1ал авай.

За ц1арар ивидалди кхъена,
Хци хъийиз иви физвай къармахар.
Дабан ат1уз геле хъана алчахар –
Амма зи ц1ар ц1айлапан хъиз ифена.

Ктаб рик1е уна гъуцра битмишар –
Зурба къадим улубдиз рик1 элкъвена,
Туънт ц1арариз рекъер къат1из къекъвена.
А ц1арара гъатна мефт1ед биришар.

Къвазнава зун – несил азад лекъерин,
Дадзава заз цаварини сувари,
Тагъкимзава бубайрин пак суарин:
«Вик1егъ хъухъ, хва, арха хуррам лек1ерин!»

Амма заз къе аквазвач гъич са касни
Чаз бубайри веси авур руъгъ авай.
(Агакънач жал Къав-дагъдив дег* Нуъгъ авай..?)
Лезги рик1ер куъз къунват1а къе пасди?

Къвазнава зун уламдал пагъ ат1ана,
Яраб гъикъван дерт ганва чав Алпанди?
«Миллет канва Пак Цаварин Дуванди!» –
Цавар рахай ванцяй къуд пад ац1ана.

Ц1айлапанар хъиткъинзава, къвазва сел,
Гужлу жезва къукърумар Пак цаварин:
«Шумуд инам дегишиз, бед крарин
Сагъиб хъана, вара-зара хъана эл.

На бубайрал дамах мийир, лайихлу
Хъухъ абурун баркаллу тир т1варц1из вун.
Эвел акъах жуван синиф к1арц1из вун,
Къуру машгъурвилихъ жемир къарихлу.

Вун и чилел эхиримжи лезги я,
Валай аслу я пакад йугъ миллетдин.
Битмиш ая несил сечме сифетдин,
Вун эсилдин са ц1елхем, са живи я.

Мусади хъиз жувахъ галаз твах на эл,
Акъатрай ам къурбандрин пак ц1аярай,
Азадвал гъич аватдайд туш цаварай,

Жагъур хъия ви эсилрин квахъай гел».

...За гъамлу рик1 дегъ къаргъудин улуб хъиз
Эцигзава бубайрин Пак Накъвадал.
Зи къилин кар вегъез жедач пакадал –
Тик жезва зун эхир лезгид к1алуб хъиз.

1989, 1993.

Чун сад я

Сада, ягъиз хуруз гъуд, лугъузвай:
«Зун халисан лезгид хва лезги я!»
Кар авачиз мецизни худ гузвай,
Гуя рик1ни михъи са гуъзгуъ я.

Анализар михъи я ивидин,
Паспортдани «лезги я» – кхъенва.
Мецелла к1венк1, чинни хуп1 к1еви я,
Амма «халис лезгивал» фад къенва.

Кар алайд туш дагъ хътин бедендал,
Кар алайд туш гафарал ц1алц1ам тир.
Гъалтуй рик1е ц1ай авай бендедал,
Гуя хци дергес къве рц1ам тир.

Са эл я чун, са миллет – алпанар:
Арчи, будух, къиризар, рутулар,
Агъул, удин, ц1ах, табасаранар,
Са хзан я лекъерин ругулар!
Са ватан я чи дагълар, аранар!
Асул бине – са диб, са дувулар!

Эдеб, тарих сад я чи, стхаяр,
Са Алпан бес гъик1 чна апайда?
Сад хъайила миресар, архаяр,
Чи ватанди мадни цуък ахъайда.

Ша, тийин гъич нубатсуз идяйар,
Агатин гъил ахъаз, рик1 ачух яз.
Шад хъуй дустар, пехил хъуй мидяйар,
Чи мукъавал хуън чна артух яз.

1990.

Алпандин чил

Лезги Ватан, лекрин макан, пак Алпандин чил,
Шумуд мидяй, шумуд душман атанай пехъи,
Женгери чи регъимлу рик1 авунай векъи,
Са гъиле тур къуна хуьдай къелем авай гъил.

Гъар душманди терг авунай, канай чи девлет,
Руьгъдин девлет – чи улубар к1ват1из к1валерай,
Килисризни ц1аяр ягъиз, ивид хуьлерай
Сагъ ахкъатнач чи руьгъдин ирс, чи эдеб, сервет.

Атай ч1авуз лекрин чилел гъерабар ч1улав
Гъич са чарни, гъич са къванни тунач чи чилел.
Албисавай* хуьз хъанач чун, алай чи къилел.
Алупанда къекъвена ц1ай – Алпандин ялав.

Чи къегъалар телеф хъана паклу женгера,
Гъар са аскер лекъен хъана, къалурнач далу.
Чи вац1арин, чи булахрин йад хъана алу,
Къуд патахъай парт1ар квахъна гъатна менгера.

Чи зарияр, макърагар чк1ана гъарик1,
Ич1и хъана хуьрер, к1валер, к1елени килис.
Икир ая, чи сигъмесар къабула, Албис!
Къванерни кваз кудайла бес пад жедачни рик1!

Бахтсузвилини хиве-хура хъана чун шумуд,
Шумуд дин чал алт1ум хъана вахтарлай къадим.
Мажус, зердуш, хашни ислам – хъанайт1ан къад дин,
Аллагъ сад тир! Къад т1варц1ени авай са умуд.

Амма вучиз ц1айни иви къванай чал яраб?
Чи тахсир вуч тир, эй Халикъ! гуз чаз и жаза?
Ирс квадарна, къве пайна чун дат1ур и къаза
Мус элягъда вуна чалай? кумир чи к1араб!

Келледавай мефт дегишна хъанва чун секин,
Чун бубайрин хиреризни ягъиз ава къел...
Гъинва Муса пейгъамбар чи, гуьгъуьнаваз эл,
Ц1айни вац1ай ахкъудна чун хъийидай эркин!

Чи келлеяр сефигъ ийиз акъатна йисар,

Чи бинейриз, чи дамахриз ягъиз пехил ц1ай.
Амма ц1увай куз жедани ц1айлапандин ц1ар!
Тек са чарчи виш дап1арар авурла кук1вар.

Вад агъзур сан вилик жуван эдеб авай эл
Къе суст хъанва пагъливан хъиз ягъай бейгъуьш раб.
Мус ахварай аватна вун къахрагъда яраб?
Акатайда къакъудиз вун къат хъанва рекъел.

Къарагъ, хкваш лайихлувал, лезгидин дамах,
Чи бубайрин сурарни кваз кузва душманди...
Къуй, зи сурни бамиш хъурай к1евна явшанди,
Эгер закай хайи халкъдин дахъайт1а даях.

1993.

Зун яргъал мерд тайифайрин велед я
Къисметдин ц1ай гужлу хъжез хкахъай.
Анжах зи чил а къисметдин белед я,
Къадар авач ивийрин зак акахъай.

Къеневай рик1 – садан, садан – жигер я.
Зи тарих я гуя перем куьгъне тир.
Гъарда вичел ялай, ам къе бижгъер я,
Къе къери я зи вац1арни дегъне тир.

Къе алукъна... Гена перем амукъна.
Сагъ акъатна ам цацарай къукъвадин.
Зун пинеяр ягъиз ава ацукъна,
Хиялзава йикъакайни пакадин.

Зи перемдин ц1ирхер, к1усар, хилерни
Жагъизва заз чара-чара перемрай.
Чи тарихдин к1усар, алай хирерни,
Гуя чахъди кат хъийизва гъаремрай.

Къери вац1ар мад деринриз элкъведа,
Чна перем хуцвада чи вижевай.
Чи ерийриз берекатар хкведа –
Ра-гъуц даим шагъид я чи виневай.

1980.

Агъ

Къарих яз за гъил кутурла булахдик
Йад къадрида гъатна, гуя лал къуна,
Серсер хъана амукъна зун ч1ал къуна,
Бирдан мурад аватна зи къужахдиз.

Цав ат1ана чилавц1арц1ин алмасди –
Какахъна Вахт лазни къиб хъиз какадин,
Акъатна зун са варарихъ пакадин,
Вахтни Мензил муьт1уьгъ хъана жуваз ик1.

Къадим къужа, яргъи лацу чуру квай,
Салам къуна къарагъна зи эвердиз:
– Эй, язух, вун гъазур яни сефердиз
Къадам вегъез, тарих туна сурук квай?

Ахпа ада, пак жандафтар хкажна,
Лап рик1ивай силис тухуз эгеч1на:
– Гъи еридай, лагъ, вун, бенде, экъеч1на?
Жавабар це мекирриз пел агажна.

Суалдиз за жаваб гана регъятдиз:
– Чилин винел тух чка зи ери я,
Заз дидени, заз ватанни – вири я,
Чил еке я, акъатнавач къегъятдиз.

Къуьзуьда мад къил хкажна заландиз:
– Бес ви ери? Багъри гурмагъ, гуьрцел ви?
Миллет вуч я? Ам шад ят1а т1варц1ел ви?
Вун вафалу яни халкъдиз, замандиз?

– Бесрай, къуьзек, квез я къуру запабар!
Къе тарихди садна халкъар дири я,
Чилеллайди са миллет, са иви я,
Герек амач къазанмишун сувабар.

Агъ акъатна къуьзек къуна накъвади:
– Я гъуцар, гъик1 секин я куьн цаварал!
Къуьз халкънай и ери течир авара?..
Къе течирдаз къадир женни Пакадин?

Ахлад, ахлад! Иви квахъай авара!

Жуван ери, жуван мез-ч1ал жагъура,
Пакадиз кам вегъез ви эл гъазура,
Къванни хъуй вун, анжах халкъдиз бакара...

...Ширширд ванци гъил эцягъна ахвара –
Шукур-Аллагъ! Гъеле къе тир чилел зи,
Къияматд йугъ атанвачир къилел зи,
Зунни тушир хайи чилел авара.

1983.

Шагъвече хва – аладна зун бубади:
«Хъухъ, зи рухва виридалай зурбади!
Гъурбатдани халкъ рик1ел хуъх, лезги хъухъ,
Ах-ахлакъдин, касвилин вун гуъзгуъ хъухъ!
Алад, къегъал, азадвилин женгиниз,
Элкъуъй ви мез халкъ агуддай зенгиниз.
Гъиле даим адалатдин тур хъурай,
Лезги чилел ваз уъзуъагъ сур хъурай.
Ви бул тарих алудмир на рик1елай,
Берекатар артмиш жуван гъилелай.
Чилин паквал хуъх бубалух Алпандин,
Тур хциз хуъх тия хъиз ц1айлапандин!».

1990.

Лезгидин тарих

Несилар я чун азад, терс лекъерин
Зарб лувара Алпандин ц1ай-нур хвейи.
Сагъибар я хуррам, къегъал рик1ерин
К1елед Хевел Шарвилидин тур хвейи.

Бубад чилел дидед ч1алал рахазвай
Алупандин рухваря я лезгияр!
Ц1айлапанрив турарив хъиз къугъвазвай
Шарвилидин архаяр я лезгияр!

Къаф дагъдилай Кас гъуълел къван ватандин
Эк1ягъ хъанва багълар, тамар, дереяр.
Арасдилай Къевардалди Алпандин

Гъкумат тир. Тир лекъерин бинеяр.

Шумуд шарлух пайда хъана чилел чи –
Шаку, Шарван, Машкур, Кран – к1елеяр.
Шумуд миддя элкъвез хъанай кьилел чи,
Акунай чаз гьам шад, йад береяр.

Хвена чна Гъуцар суван михъивал,
Къулан вац1ун абукевсер йад хвена.
Хвена ч1ални чаз дидейри гайивал,
Лезги намус, лезгидин т1вар-ад хвена.

Шаргир, Вич1егъ – Каспи гъуьлуьн лепеяр,
Къванци Гада., Шарвилидин кар хвена.
Дагъни Аран, дереярни тепеяр,
Лезги къуьлуьн – «лезгинкадин» т1вар хвена.

Къафкъаз – къав къаз т1вар эцигай бубайри
Хайи дагълар шагъидар я тарихдин.
Бубайрин ирс Шагъвечейри-рухвайри
Давамарда барка алаз тарифдин.

Бубадилаи хцел веси атана:
«Четин юкъуз К1елед Хевел алад, хва!
Пудра эвер, я Шарвили! – лагъана,
Лезги халкъдиз хкведа ам мидад, хва.»

1994.

Эминалай инихъди чахъ ама вуч,
Чагъ ят1ани кье чи девир виневаз?
Шумуд хуърер диб хкатна хъана пуч,
Тарихдин муг к1ватна вахтун гелеваз.

Чи эдебдал тежрибаяр тухвана,
Чарадан рик1, чарадан руьгъ къене тваз.
Хана диде течир кукуп1-рухваяр,
Жуванд к1удиз, фидай гъейрид вине тваз.

Сарубугъда ч1ал гарув гуз къекъвена
(Ч1ал инсандин чанни, руьгъни, нефес я),
Атай рукъиз килиг гъар сад элкъвена:

Вуч квадарна, кѐе бес вун куьн иес я?

Хва бубадлай, хтуларни хцелай
Савадлуни жеди, белки, меденни,
Анжах, ери вине кьуна парцелай,
Хуьз хьанайт1а хуп1 тир руьгьдин мяденни.

Гьик1 лугьуда медена кас инсандиз,
Дидед мани течирла, ч1ал Эминан?
К1андат1а хьуй яшдиз пара, гьам сандиз,
Лугьуз жедач, акьул ава демина.

Йугь-къандивай чи девлетар квахьзава,
Дидед лайлай, абасбеги чуьхверни...
Хатруг тарар гьинва метер к1вахьзавай?..
Усал хьанва кѐе чи мелни, мехьерни.

Йугь-къандивай ц1разва чи адетар,
Са небгетди дагьлар куьчна арандиз,
Кач1-кач1 хап1а айиз ч1алар, миллетар...
Гьалал к1удиз, икрамдани гьарамдиз?

1981.

Жуван катран к1вачера кьван,
Чара пехьрен рум тежен чун.
Чара кьулал ргаз кьажгьан,
А гурмагьдал гум тежен чун.

Мердвал гьинва бубайриз хас,
Кьегьялвили кьунвани пас?
Лезгивилин квадарна мас,
Чара гьиле мум тежен чун.

Лам буба кьаз, чакьал – мирес,
Кьаргьиш хьанва "миллетперес".
Рехидакай кьуна иес,
Чара сик1рен тум тежен чун.

Жувандакай хана рахаз,
Патандакай стхаяр кьаз,
Арас вац1уз лугьуз Араз,

Садвал течир кѳум тежен чун.

Мецел – фитне, гьалтайла пуд,
Базар жеда авайла кѳуд.
Зун! Зун! – лугъуз юзуриз гѳуд
Марф квачир кѳукѳрум тежен чун.

Фейзудинан рик1е кирк1ир
Хъайиди туш, гъич гарданк1ир.
Душманд хура ак1идай к1ир...
Амма лавгъа лум тежен зун.

2001.

Алпандин веси

Алпанрин чилел
Къвезва ягъияр;
Ц1ай кѳуриз кѳилел,
Кѳуриз ивияр.

Рахана Алпан:
«Куън садхъухъ, лекъер!
Хуъх цавар жуван,
Хуъх жуван чилер!

Вири хъухъ шерик:
Гъваш гъарда са къван;
Мидяйрин вилик
Дагълар хъуй къакъан!»

Лекъери къванер
К1ват1на са гъамбар –
Агудна кѳуънер,
Акъвазна дагълар.

«Цуз гъарда са цил,
К1ан ят1а уълкве;
Чуъллера къец1ил
Тамар хъуй еке!»

Чк1ана лужар,
Гъана гъарнай цил –
Экъеч1на тамар,
Къуна хайи чил.

«Зегъмет ч1угу, эл,
Шуткъуниз гъекъер.
Гъекъедкай хъуй сел,
Вац1арни гъуълер!»

Ква гъар са гъунар
Лекъерик; кеспи...
Хъваз дагъдин ятар,
Гъуъл хъана – Каспи.

Гъазур я лекъер
Хуыз чилер, цавар.
К1уфар я хъелер.
Лувар я ц1аяр.

26.02.2007.

Т1а...

Пис хесетар эгер гъар къуз
Хъанайт1а пак ялавда куз,
Касвал, лекъвал къуна вине
Хвенайт1а ягъ, намус рик1е,
Четинвиле мукъвал, яргъа
Хъанайт1а сад садаз арха,
Эцигнайт1а гъарда зегъмет
Сад хъийирвал лезги миллет,
Хканайт1а дуъа хъиз ах,
Гъардан рик1из милли дамах –
Сечме жедай лезги миллет...
Артмиш жедай милли девлет...
Лезги макан, лезги Ватан
Жедай женнет хъиз авадан!

1992.

Зун лезги я. Зи диб, зи ирс я рик1ин дамах,
Къавкъаз дагълар, туьнт лезги къуъл, Шарвили даях.
Пад жеда рик1 гьалтай ч1авуз са бязи алчах,
Чилериз фий халкъдал леке гъидай лезгияр.

Ширин мецин ч1алахъ хъана, гадарна Къуркъан,

Саникайни хъанач кье чаз, квахъна диб накъан.
Гъинва дамах, гъинва намус, лайихвал къакъан,
Вилер мична гележегдихъ фидай лезгияр!?

Чи бубайри хвейи пак чил гъик1 хъана кье пай?
Чи девлетар, тарих, эдеб физва кье гарай.
Низ ван атуй чилин т1алдин... суза я гъарай,
Стха течиз варлу мирес чидай лезгияр!

Усал акваз саймиш тийиз виняй жуванбур,
Пачагъарни ханар-беглер к1андай патанбур,
Чи дин, чи кьин, ахни намус тирни тапанбур,
Жув ак1ахъиз, чарадаз ник гуьдай лезгияр!?

Чун чи чилел иеси туш, гъейрид я панагъ,
Я чахъ пачагъ хъанач жуван, я хъанач Аллагъ.
Вуч фад чна къабулначни гъарамни гунагъ,
Гъиниз фена лезгивал чи (и)видай лезгияр!?

Меслят такваз сада садаз гуда тагъкимар,
Сирер садна уртах са кар тежез мягкемар.
К1уф вирт1еда, тум къарада авай гъакимар
Эхна яхун къамал къуна хуьдай лезгияр!

Чаз чи руьгъдин, чи инсанрин къадир чиз амач,
Сада лагъай гаф муькуьдан япуз физ амач,
Бубани хва – чпи чпел дамах гъиз амач,
Чарадазни жуван хзан гигидай лезгияр!

Лезгидин гаф, лезгидин кьин к1еви туширни?
Шергир, Ваче, Гъажи Давуд лезги туширни?
Чак квайдини бес гъабурун иви туширни?
Къарагъ к1вачел, бубайрин т1вар хуьдай лезгияр!

1985.

Лезги чил

Лезги чил, вахъ ава тариф, дамахар –
Тамар, дагълар, цуьк акъудай яйлахар,
Абукевсер авахъзавай булахар,
Къил тик, виждан къакъан я ви, Лезги чил.

Къуват ава, Лезги чил, ви лувара,

Шарвилини Къванцин гада сагъ ава.
Зи халкъ, вун суст жемир яргъал ахвара,
Лезги чилихъ жумарт рик1 – Шагъдагъ ава.

Гъар булахдихъ вичин къет1ен дад жеда,
Гъар еридихъ вичин абур-ад жеда,
Вун акурла зи сефил рик1 шад жеда,
Сирлу мелгъем-дарман я вун, Лезги чил.

Лезги рушар, шумал назик таватар,
Ашкъидин ц1а куда кас кеве агатай,
Къисмет хъана женнет-багъдиз аватай
Бендейриз хуп1 девран я вун, Лезги чил.

Мел-мехъердин зур ала чи хуърерал,
Дидед лайлай даим я чи къеп1ерал,
Чи эсилрин тарих ат1ай къванерал,
Зи къеб, зи муг, макан я вун, Лезги чил.

1980.

Каспи

Эй, зурба Каспи, эй, зурба зари!
Рехи ят1ан вун, я даим дири.

Вун вили цавук девиррин чар я,
Ви гъар са лепе тарихдин ц1ар я.

Алупан пак чил къужахнавай Кас,
Девирар физва, амма куьхъ я яс?

Ви къерел усал жезва лекъер ч1ал,
Ч1улав жезва вун, ргаз рик1е т1ал.

Лезги вац1ари чуьхуьз пак накъвар,
К1ват1зава гъекъер, к1ват1зава накъвар.

Дегишнач вуна ви ах, ви к1алуб,
Вун эдеб я чи, тарихдин улуб.

Аррандин чилихъ ц1игел яни, гъуьл ?
Гагъ жеда вакай ц1ару цуьквед чуьл.

Риклевани ви Шабрандин багълар,
Лепейри чандал гъидайла дагълар?

Зарб вацлари вав гузва тарихд сир,
Ви касриз чилин хъанач хъи къадир.

Алупан пак чил тамукъайла сагъ,
Пак Албеса вун ятла вегъей нагъв?

Гъада иклесна дагъларни вацлар,
Гъада Алпандин кихъна сифте цлар.

Лагъ на ви элдиз, эй, Паклу Албес,
Вучиз чун икъван ажуж хъанва бес!

Гъиниз фирай чун, атлуз дагъ-тепе,
Рикле Кас гъуьлуьн ргаз терс лепе?

Рагъул вацлари айизва илих,
Виклегвал, терсвал, ви лезги къилих.

Ви гъар са лепе я Касдин велед,
Сад авачни вахъ, рехъ чидай белед?

1993.

Вири халкъар сад хъиз халкъна Винида,
Тебиатди анжах абур дегишна.
Чпиз мулкар акъашзава вирида,
Куьлуьбуруз клуф язава ирида –
Кланзава хъи, вичин пацук вердишна.
...Куьз са рекъе жезвач чун чи еришдин?

Тахсир яни, и чилел чун халкъ хъана,
Бугъазардай чапхунчийрин темягъар?
Чи уьмуьрда акъалт1 тийир къал хъана.
Чи пайдахар, чи панагъар къалп хъана.
Гъахъ – паб хъана авур ирид некъагъар.
... Эмир хъанва чаз гъейрийрин гъелягъар.

Садра чклай халкъ к1ват1 хъийиз четин я,
Я амандихъ тагъазмай, я имандихъ.

Къисмет – чидач, дерди – чидач, къе гъим я?
Къадим халкъ къе к1вал къакъудай етим я,
Я Аллагъдихъ галамач, я Алпандихъ.
... Ц1игел я зун жуван Лезги Ватандихъ.

1990.

К1вал хъанач хъи (уьмуър физва!)
гъич и к1валикай.
Сал хъанач хъи (вазни чизва!)
гъич и чиликай.

Вахъ ц1игел яз йугъди-йифди
зун и гъурбатда...
Пих акъатиз, куз гъайифди,
зи рик1 акъатда.

Я Аллагъ, ваз зи рик1икай
хъанайт1а хабар,
Залан хъана зи парцикай,
Хъиткъиндай цавар.

Садаллагъ, на ашкъид гъиссер
т1ал гана ширин,
К1анивилин парар-дердер
чандаваз дерин.

Дивана яз къекъвезва зун
гъарам дуьнйада.
Рик1 ишез, жув хъуьрезва зун
Гъа рам дуьнйада.

Зун ишезва, зи далудихъ
гала ви хъуьруьн.
Йифзава за сур парудихъ,
К1ват хъайи хуьруьн.

Уьмуър физва авачиз муг
Заз и гъурбатда.
Ик1 хъайит1а ацукъна руг
Зи рик1 акъатда.

Эй, Садаллагь!
Вуна лагь, бес
...Зун гьиниз катда!

2000.15.02.

Шумуд кар ква, шумуд гьунар, Каспи, вак!
Гагь жеда вун ранг гьилевай суьретчи.
Шумуд т1ям ква, шумуд къилих, кеспи вак!
Гагь жеда вун зенг гьилевай гьуьжетчи.

Пакамахъ фад экуьник ал ярарин
Вун бубуйрин яр хъиченвай чуьл жеда.
Йифиз гьетер гьисабзавай цаварин
Вакай сирлу кисай Ч1улав гьуьл жеда.

Гагь вацра вал тур вегьеда нуларин,
Юргъун хъанвай ви лепеяр куьлягьиз.
Цавун сейрдин рехъ жеда ам чамарин
Сусар галаз фидай вацрал некаягьиз.

Ви лепеяр ажеб надинж къугъвада,
Къацу гарув чуьлда дуьграгь цуьквер хъиз.
Гагь лепеяр вири санлай агъвада
Дидейрин нек хъваз к1анзавай к1елер хъиз.

Гагь лепеяр рифмаяр я лацу тир,
На, зариди, вили чарчел кхъизвай.
Гагь хьирхьамар винел къуна къацу тир
Векьин чуьл я йад кьилеллаз дигизвай.

Дагьдин туьнт, зарб вац1ар хъваз вун пиян я,
Цавай вегьез чуьхуьзва чеб гьетери...
Зи къисмет ваз виликамаз аян я,
Теснифнат1а чун сад садан сирери...

1980.

Хандак1дин къван

Тим-тик цавуз хкаж хъанва дарамат –

Ракъиниз п1агъ гузва кук1ва виневай.
Минбудагъ яз къвазун патал саламат
Хандак1дин къван герек я сагъ чилевай.

Хандак1дин къван, гвачир дамах, гандазвал,
Йифди-йугъди залан буржи хивевай,
(Ам чилева. Жафа адан аквазвач)
Пагъливан я ирид цавар къуъневай.

Шагъдагъдин клук1, чалмадавай живедин,
Даим тик яз цавун аршдиз акъудай
Асулдин къван я зун халкъдин бинедин,
Диде-чили чими рик1ив агудай.

1980.

Ст1ал

Ватан гъим я?
Ватан – Ст1ал.
Макан гъим я?
Макан — Ст1ал.

Алайбур я пуд пуд синт1ал:
Ст1ал. Ст1ал. Ст1ал... цин т1ал.
Тесниф хъайи
Пудни са ц1ал!
Пудни са ч1ал!
Пудни са т1ал!

Пуд булахдай авахъзава,
Алахъзава ст1ал-ст1ал.
Пудай – са т1ал:
 зи т1ал,
 ви т1ал.
 са т1ал –
 ст1ал –
 Ст1ал!

12.03.2003.

Дидедч1ал

Зи дамах, зи булах, зи ах, лезги ч1ал,
Агъзуррикай Садаллагъди гайиди,
Зи руьгъ, зи ирс, зи виждандин гуьзгуь ч1ал,
Руфунамаз япариз ван хъайи ч1ал,
Даиматдай зун дуьнйадиз гъайиди.

Вун зи мез я, зи ашкъидин лувар я,
Акъудзавай хиялрин арш-къакъандиз.
Садаллагъдиз кузвай рик1ин ялвар я,
Вун захъ гала: гъам дерт я, гъам сувар я,
Гъазур я зун зи чанни ваз къурбандиз.

Гуьзелбурун арада вуч тек я вун,
Гъар гаф зар я, мана – гегъенш, деринди.
Уьмуьр гузвай дидедин пак нек я вун,
Эсилдин ирс, зи яб, зи мез, экв я вун.
Мани хъиз хуш, гъенена хъиз ширинди.

Вун мецеллаз зун уьзягъдиз къекъвезва,
Дуствиллиз хъвер, тур-къалхан я женгина.
Лезги ч1алал рахазва зун, хъуьрезва,
Зи мецелай зардин ц1арар элкъвезва,
Гаф к1анибур гъатзава зи гуьгъуьна.

Гъар няметдиз вичин дигай вахт ава,
Вун ч1ур тежер даим дигмиш нямет я.
Чи рик1ера ваз Аллагъдин тахт ава,
Ви лайладик хайидаз хуп1 бахт ава.
Вун зи халкъдин куьтягъ тежер девлет я.

Будалаяр элкъуьрзавай хзандиз,
Хзанрикай са миллетдин т1алзавай.
Хадайла вун къисмет жезва инсандиз,
Битмишзава, дигмишзава масандиз,
Къуват авач къакъуддай зи ч1ал завай.

9.09.2002.

Кьуланвац1ук сел кумай къван,
Хуьрерик дем-мел кумай къван,
Руьгъдик милли къел кумай къван
Сагъ я лезги халкъ!

Шагдагъдин кбил тикзамай кван,
Чи яйлахри цуькзамай кван,
Чна чаз чан-рикIзамай кван
Сагъ я лезги халкъ!

Куьре, Ахцягъ, Къусар, Къуба –
Сагъ амай кван лезги уба,
Лезги диде, лезги буба,
Сагъ я лезги халкъ!

Лезги хуьре кIвал амай кван,
РикIе халкъдин тIал амай кван,
Чахъ чи дидед чIал амай кван
Сагъ я лезги халкъ!

1989.

Дегишвал

Вили тир цавара
Ава агъ цифер.
ХупI кьезил ахвара
Ава зи вилер.

Заз лацу циферай
Аквазва чIулав
Пилияр, нинияр
Йиферин ялав.

Зун я туьрк, я перс туш,
Я туш зун араб.
Миддйадин туьтуьна
Я хци кIараб.

Чаз рапар ягъзава –
Чара ивияр.
ЧIулавар гвягъзава
ЧIуриз вилияр.

Вилерин вилияр
Алпанрин къадим,
Рагъулна ивияр –
Чун вуж я ва гъим?

Лацубур, расубур
ХъанватIан чIулав,
Кумазма ивидик

Алпандин ялав.

Ялавни кылавлни
Лезги турунин,
Квач шакни гиравлни
Жизви т1урунин.

Квахьдач чи ивийрин
Ири ст1алар.
Какахьна суьруьйрик
Чи квалар, т1алар.

Я чинай, я буйдай
Къе зун лезги туш.
Лекьерин а суйдай
Зи суй гуьзгуь туш.

Чизва, зак акахьай
Артухни кими.
Кужумна авахьай
Ивиар чили.

Амма зи ивидик
Кума са целхем.
Ам гьар са лезгидик
Ргазва бегьем.

Ам я са биц1и тир
Ивидин курум,
Лап дили селлериз
Гайиди дурум.

Ада зи ивидин
Хуьзва михьивал.
Ада зи михьи тир
Хуьзва лезгивал.

Эхь! Анжах рик1е зи
Ама са ялав.
Турунин к1венк1ве зи
Хуьзва чиг кылав.

Эхь! Лекь я михьи зун!
Лацу ваь, къумрал!
Сагь амач муькуь зун,

Алпандин ч1урал.

Ра гъуцра – ракъини –
Багъишиз нулар.
Кутазва ивидик,
Зи руьгъдик лулар.

Заз чизва буржи зи
Бубайри хвейи.
Къуй, фирай иви зи
За чилихъ гайи.

Эхъ, эхна зи т1алди
Душмандин зулар
Хада зи ст1алд
Мадни агъзулар.

Агъзулар – зун хътин
Зур алай!
Турунал Алпандин
Нур алай!

1990

Забит Ризвановаз

Забит-малим, вуч лугъузва Самурди?
Вуч хъел кват1а адан надинж лепедик?
Вуч лугъузва сирлу лезги сабурди?
Шарвилидин тур квалда гъи тепедик?

Забит-малим, галат тийир билег чи!
Вуч лугъузва ваз ви яргъал рекъери?
Гъинавалда ирс агалай куълег чи?
Лулар гужлу мус жедалда лекъерин?

Забит-малим, рик1и ваз вуч лугъузва?
Жедалдани дигмиш мурад рик1евай?
Къабулдалди ивиди и ажузвал,
Къурмишдани къурбанд сулар вижевай?!

Забит-малим..., килиг жемир пашман гъич,
Алукъда ам, берекатлу сулар чи!
Гъикъван чахъ бягъс ч1угурт1ани душманди,

Сагъ хъижеда галуднавай лувар чи!

1990.

Агъ, Къуланвац1, дегишна т1вар
Вун мусалай Самур я?
Зи манидин сузадин ц1ар,
Вун зи рик1е са мур я.

Бес эвел тир вун хаму шив
Лув руз лацу шагъвар хъиз.
Ц1разва чил – гатфарин жив...
Няс ягъиди гуз къудур къив
Къазунзава шалвар хъиз.

Гъейрибуру ягънава пар
Ви къабарлу далудиз.
Киснава вун куърсна япар,
Элкъвенвани ябудиз?

Къваз къве к1вачел, ягъ чилиз кек,
Пар гадара к1улавай.
Пак женгина тамир зун тек,
Ая лигим, илич ви нек
Турунал зи къулавай!

1995.

Зи Къуланвац1, зи дарман вац1,
Мус ахквада сел хъана?
Халкъ пай авур я душман вац1,
Вакай халкъдин шел хъана.

Зи Къуланвац1, зи харман вац1,
Чахъ чи бегъер, мел хъана.
Рик1ер хъанва къе пашман, вац1,
Вун чи хирел къел хъана.

Зи Къуланвац1, зи фарман вац1,

Чав мусалай хъел хъана?
Мус алудда на гиман, вац1,
Чи садвилин тел хъана?

Халкъ сад хъия, чан жуван вац1,
Арас – Самур хел хъана.
Алпан жеда мад к1убан, вац1,
Хирел мелгъемд гел хъана.

1991.

Муърхъуь неда хвейи гапур къакъара –
Буна адаз игътиятдин къилав ягъ.
Чара жедач адакай бед йикъара,
Муърхъуь неда хвейи гапур къакъара.
Игътият хуьн, тахъун вилер ахвара
Секинвилин, ислягъвилин гирав я.
Муърхъуь неда хвейи гапур къакъара,
Буна адаз игътиятдин къилав ягъ.

1980.

Инидин цаз

Аял ч1авуз (рик1еллама хъсандиз)
Инидин цаз акъахнай зи дабандиз.

Сас-сараллаз гел ми хъна ал ивидин
Цаз акъуднай жида хътин инидин.

Эвелдай за авунат1ан туьгъметни,
Цаз хвенай за (къазанмишна гъурметни).

Гайивиляй жерме жуван ивидин,
Ширин ят1а куьк емишар инидин?

...Халис лекъ хъиз тахъайт1а зун нагагъди,
Инид цацаз элкъуьррай Садаллагъди.

Нагъд тежервал лезги чил гъак1 регъятдиз,
Цаз хъурай зун ягъдай лезги сергъятдиз.

Къуй душманрин къурай зал бул туьгьметар –
Лезги т1варц1и къазанмишда гьуьрметар.

1984.

Кеф гьуьлелай леф гьуьлел къван,
Лагь, ваз гьинай макан хъана!
Зайифдав гвай к1ус къакъуддай,
Пагь, ажебан заман хъана.

«Намус-гъейрат!», «Гъахъвал! Дуствал!»
Лозунгар ви тапан хъана.
Къуш авайда кесиб гатаз,
Ягьсузриз хуп1 девран хъана.

Зилийри хъиз чи иви хъваз
Чун раж квахай чубан хъана.
Чи эсилри хвейи и чил
Душмандиз сур-лакбан хъана.

Эхь! Виликдай дагъвидин рик1
Чахлама хъана. Гьулдан хъана.
Къе дегиш я къилих, акьул
Эрякъ, канаб дарман хъана.

Рехи чуру квайдакайни
Рябет квачир жаван хъана.
Сада халкъдиз тарсар гузва
Вичин акьул яван хъана.

Накъ хъиредай ахъаяйбур
К1валин хъана, йикъан хъана.
Патан ягьи – к1вале иес,
Жуван утагь – айван хъана.

Чидач, яраб, ахвар я им –
Чи чилел чун патан хъана.
Къурху я чаз чи т1ал лугьуз,
Паталлайдаз дак1ан хъана.

Жуван чилел мус жеда чун

Иесияр, к1убан хъана?
Жуван мух цаз, жуван фуь нез,
К1вале мал-хеб-балк1ан хъана.

Халкъ жедач чун, эгер рик1е
Пехилвални гиман хъана.
Чи бубайрихъ, гъич тахъайт1а,
Уьтквем руьгъни виждан хъана.

Арасдилай Къвевардал къван
Шаку, К1еле, Шарван хъана.
Айибмир зун! Заз фикирар
Мугъман хъана, залан хъана.

Фаизан пак мурад я хьи,
Кузвай рик1ин квез ван хъана.
Эхирни чи бахтсуз чилел
Жуван гъахъни дуван хъана.
Маса метлеб авачир захъ:
К1андай Лезги Ватан хъана!

6.07.1997.

Гурпна куьк1вей ц1ай, гъам фадни туьхуьда,
Адакай я экв, я зурба ялав жеч.
Сабурдивди авур к1валах туьк1уьда,
Гурпна куьк1вей ц1ай, гъам фадни туьхуьда.
Зарб шивдикай даях къунал муькуьда,
К1вачерик зарб, вичик уьтквем къилав жеч.
Гурпна куьк1вей ц1ай, гъам фадни туьхуьда,
Адакай я экв, я зурба ялав жеч.

1986.

Зи ч1ал

Зи ч1ал, вун зи мез-луьк1уьн я, дамах я,
Зи диб я вун, эдеб, руьгъдин булах я.

Зи тур я вун, зи къалхан, зи нефес я,
Зи гъалибвал, зи к1анивал, гъевес я.

Эсиррихъни рахадай мерд ч1ал я зи,
Ви къецин йугъ – им эх тежер т1ал я зи.

Ви гъар са гаф бубайрилай ц1ир я заз,
Ви пакад йугъ къил такъатдай сир я заз.

Яраб... яраб зи халкъ, зи ч1ал рекъида...
Чи несилдин мецерал вун рекъида..?

Биши къванциз элкъведа зи мецикай?
Тарихчиди хкуддаивал чиликай?

Ваъ, ваъ, зи Ч1ал! Вун рекъич Халкъ амай къван.
Чи дидейрив лайлайрин сес гумай къван.

Къе тум цазва Фаиза зар-гегъвердин
Умудар гваз Пакадин дул-бегъердин.

1985.

Миллетдин рехъ

Гъар са халкъдиз вичиз дигай рехъ ава,
Гъа рекъе ам бушни жеда, лигимни.
Миллет сагъдиз хуьдай керчек гъахъ ава,
Анжах а рехъ айиз жеч фад къийимни.
Амма миллет хуьдай тек са гъахъ ава –
Садаллагъди ам чаз ганвай несиб я,
Яраб Аллагъ! Чун куьз икъван кесиб я?

Паласаяр ава чахъ генг аранда,
Халкъ ава чахъ зегъмет ч1угваз вердиш тир.
Чил ава чахъ ац1ай векъив, емишдив,
Куьз чи къисмет залан я гъар заманда!
Вучиз бес чун йугъ-къандивай кесиб я?
Я Ребби! им чаз кхъенвай несиб я!?

Фарсар, туьрквер, арабар, гъам урусар –
Шумудни сад атайди я чилел чи.
Йад къилихар к1ут1униз чаз турусар,
Шумуд кеке хайиди я къилел чи.
Чахъ рехъ авач? Бес гъи рехъ чи тагъсиб я?
Хайи чилел лук1ар хъун чи несиб я?

Ягъиз къаних мурадрин бед сафунай,
Чи кыле тваз гъилив вердиш гъакимар.
Чинер гана абур семе авунай,
Халкъдин къисмет гана абуруз тагъкимар.
И баркаван чилел куъз чун кесиб я?
Им гъакимри илит1завай несиб я.

Чун лайих я чи к1улавай ханариз,
Бес чун тушни абуруз къват гайиди?
Чун элкъуърна абуру чпин кванариз,
Ялдай къван пих акъатнава хамариз.
Чаз чизмачни: «Экъеч1да на цайиди!»?
Тарс гузва чаз: «Эха, им чи несиб я!
И девлетар чибур туш, чун кесиб я».

Чаз гагъ къирмаж, гагъни къенфет къалуриз,
Гъалзава чун лап маларин нехир хъиз.
Наразидаз туьгъметиз, лаш юзуриз,
Уьмуър хъанва чаз бейгъуьшдин чехир хъиз.
Къе эрекъни канаб жегъил несиб я:
Ик1 кефина авайди вуч кесиб я!

Зурба руьгъди къазанмишда зурбавал,
Чи руьгъ, акьул чи девлетрин лишан я.
Айиб я чаз гъейри касдин бубавал,
Садвал, гъуърмет – суствиликай дарман я.
Цуьк акъудай Лезгистан чи несиб я!
Руьгъ кесиб халкъ ам гъамиша кесиб я.

1990.

Мез ва ч1ал

«Мез» гаф ава вирибурухъ,
«Ч1ал» гаф ава къерибурухъ,
Чпихъ тарих авайбурухъ,
Далудихъ ирс галайбурухъ.
Меденатдин шагъид я ч1ал,
Хъукъвана чун ц1аярин ц1ал.

Ра-гъуцра экв – акун гана,
Туп1алди гаф ат1ун гана.
Чи туп1унар, ат1унар чи,

Къанажагъдиз къат1ун гана –
Дерин хъана къат1унар чи.
Ат1 къачуна гафар ат1уз,
Къат1 хъайила, къве ат1 лугъуз.
Ахпа зулар – к1елен хамар,
А хамарал кихъна гафар.

Ман гъуцразни ягъна мани,
Меле кфил ягъна мадни.
К1ял авуна к1елен хамар,
Гъял авуна к1елен хамар...
Эй, гаргарви Маштуц1 Месруп1,
Хуп1 диганва, тамам я хуп1
Лекъ гафалаг кихънавай зул!
Гафарик ква лекъерин т1ул.
К1елен лидал кихъзавай гъарф
Я чун ц1игел чираван марф.
Вилер акъал, ачуха рик1,
Чна сирлу рекъер ат1ун.
Эй, зи велед! Зари гъарик1,
Хци ая акъул-къат1ун.

Гъинва зи муг, деге-макан!
Зи к1вачерал шалам ала,
Руг аламай Масапатан,
Шим аламай Егъипатан.
Муг ама зи муькуьпата,
Чим ама зи Экуьпата.
Гъуцарин пак калам алай
Гъар гъарфунал к1алам ала.

Вуж тирт1а вун макълу чирав,
Чепедиз гуз рик1ин ялав,
Гъарфуна тваз гагъ ат1, гагъ т1уб,
Агакърайди ат1унар чав!?
Пак кередал ат1уз к1алуб,
Акъудайди сифте улуб?..

«Мез» гаф ава вирибурухъ,
«Ч1ал» гаф ава къерибурухъ.
Регъвезва ч1ал, жезва яван
Чи мецера, ялан хъайи,
Чи рик1ера, дуван хъайи.
Ч1ал къакъатна, къакъатна чил,
Ичкидава махлукъдин къил,

Чарадав гва чи кьил, чи гьил.
Дегэ хьанва дирибурухъ,
Ч1алаз лайих хьайибурухъ.
Ч1алакай нек, мелгьем хьайи,
Гур женгера уьквем хьайи.
Гьейридан лук1, кваса тахьай,
Вичин руьгъ, кьул маса тагай...

Жуван к1вале хьанвай мугьман,
Ават1а чаз яраб дарман?
Гьуцар чавай кьакьатнава?
Лекьерин тум хкатнава?
Лайих хьанва кьивериз чун?
Элкьвенват1а пехьериз чун?!

Сагъ амайбур! Хьша, хьухъ к1ват1
Гьуцаркурдин паклу хурал!
Я хкведа чи руьгъ эрал,
Я кьабулда гьахьлу ажал!
Кьинер кьада, хьижеда сад,
Чи чил, чи халкь кьакьатдач мад!
Девиррин ирс тежервал кьат1,
Рик1ел хкин лекьерин ч1ал!
Мецел хкин лекьерин ч1ал!..

...Кьуй, несилри дамахрай чал!

1990.

Зи иви чапхунчиди гьар
Чпин хуьре дегишарна.
Ч1улаварна беден, ч1арар,
Кьилих к1ел хьиз вердишарна.

Амма дагьлар лацуз ама...
Амма багьлар кьацуз ама...
Зи вилерин виливални
Вили цава ялгьуз ама.

Алпанвидин руьгьдин зерре
Катна шив хьиз такур уьзенг.
Архи-дегь вахт! Михьи бере!

Антик1 девир! Ан1ал дуьзен!

1995.

Зи ватан, зи тахай диде,
На гъи йикъал гъанва зун...
Зи мурадар авай вине
Кана, фагъир хъанва зун.

Вун экъеч1на чи майдандиз,
Гунагъ-суваб-гъарамда
Ви гъахъуниз ви дувандиз
Гъикъван чна икрамда?

Вучиз на заз зи къавкъаз чин
Къехуьнзава пехир хъиз?
Халкъар гъарнихъ ийиз к1вачин
Элкъуьрзава нехир хъиз.

1995.

Ц1ийи девир алукъайвал гиграф, тарих
хъана дегиш,
Хъире к1еви са к1ерецдай мад к1ерецар
акъатна виш.
Са девирда виш хамункай тек са севрез
цванай кавал,
Гъам апайиз женг физва къе, какахъна кьил,
какахъна т1иш.

Шумуд билег, шумуд регъбер рехъ къалуриз
хъана к1венк1ве,
Амма инсан фан гвянава, квахъна кенеф,
какахъна киш.

Т1варар дегиш, ч1алар дегиш, пайдахарни,
дамахарни...
Дегиш хъана вири уьмуьр... гъи патахъ физ
къведа къимиш?

Инсан патал фалай-целай тек азадвал я
багъа зат1,
Азадвилихъди ят1а кам, гъа таза ц1ир хъурай
дигмиш.

Ислягъвилин рафтар аваз, къуншияр хъиз
ара ачух,
Къуй, гъар са халкъ вичиз к1ани жуьреда
хъуй яр-яшамиш.

Са къажгъандиз вегъейбур хъиз какадарун
вири халкъар
Виже къвенни, гъатта вири цуькверни жеч
ак1 ярамиш.

Хзандин кар вине къуна, миллетдин кар
агъуз такъан,
Гъар са халкъдихъ ава вичин къет1ен рехъни
къет1ен ериш.

Халкъдин дердер рик1е аваз фикирдай къван
йукъуз-йифиз,
Куьревидин уьмуьр кана, рик1ел алаз къабар-
бириш.

1991.

Ч1ехи стха

Зи ч1ехи стха, дидедиз тахай,
Зи ч1ехи стха, заз стха тахъай,
Зи чил техвей бед къадим женгера,
Зун хъиз гъат тавур мидяй менгера,
Я цун тавур цан, ягъ тавур къелем,
Зи хуьлуьн-к1валин къурмиш тавур дем.
Чапхунчийрикай шумуд куьчери
Хвена чна халкъ, чи къул, чи ери.

Къисметди гана вав чи ихтибар,
Ваз вахчуна на вири ихтияр.
Агъзур йисара хвейи сагъ зи чил
Пайна къве патал, ягъна сергъят ц1ил.
Дуст я лугъуз на алтадзава к1уф,

Зи рик1ин дердер жезва ц1урни-уф.
Къужахнава зун, чуькъвенва кьефес.
Дад хьуй, азада. Ч1угваз тур нефес.
Куьз къведач ваз хуш, т1ебии я кар –
Сад хьун са хзан, са халкъ, са лувар.
На вахчунва зи бубайрин ирс пай,
Т1алабзава за жуванди вавай.

Зи ч1ехи стха, зунни я ч1ехи,
К1вач суралла зи, кьил хьанва рехи.
Зун хьанва ч1ехи, ахъая зи гьил,
Къекъвез чир хьуй заз, къурай к1вачи чил.
Ша эцигин за жувазни са к1вал,
Ша ачухин за жуван мезни ч1ал.
Жуван к1вале за тван жуван къайда,
Меслятни ийин, вуч я заз файда.
Зи ч1ехи стха, дидеди тахай,
Зи ч1ехи стха, бубадлай тахъай,
Къуншияр жен чун, ша жен чун дустар,
Гьар сад вич вичин кардин жен уст1ар.

1985.

Къвал-къвалава чун сад садан,
Садаз садан ван жезамач.
Дуванда, лагъ, куьз масадан,
Гьич дуван жуван жезамач?

Килиг вун вил виле туна,
Аквадай инсан жезамач.
Физва чун кьил чиле туна
Бендедкай аян жезамач.

Хана, хвейи веледдикай
Рик1 шад яз к1убан жезамач.
Икъван к1елай беледдикай
Куьз жерягъ Лукьман жезамач?

Архадикай, стхадикай
Са иман, аман жезамач
Дидедикай, бубадикай
Дердериз дарман жезамач.

Зи лезги халкъ, лекьрен сихил,
Чавай чаз куьз чан жезамач!?
Яраб паклу Шагьдагъдин къил
Чаз са к1ус къакъан жез амач!?

23.02.2002.

Зегъемвал

Заз зегъем я. Пенжер ачух, герек я
михьи гъава. Зи жигерар гъелек я.

Дуьнйа къалаз заз рапуниа хъуькъуьндай,
зи къисмет заз вафасуз хъай мелек я.

Шад яз къалаз гъейрибуруз винелай,
зи рик1, зи руьгъ йисаралди хенек я.

Зи къадим к1вал гъа къе-пака уьц1еда,
ам хуьзвайди умудрин сур дестег я.

За зи к1вализ ахъайна геж мугъманар,
иесдилай гъабур к1вале зирек я.

Эй, Фейзудин, на рик1 акъван ажузмир,
ви гъахълу гаф халкъдиз пака дирек я.

1980.

Зурбабур тир, эхъ, лезгийрин бубаяр,
Куьз квахъна бес Шарванарни Къубаяр?

Бед хесетар акатна чак, лезгийрик,
Дегишна хъана къилих патан ивийрик.

Абил маса гайи стха Хаина
Гъанлай инихъ гъасилна бул хаинар.

Мердбур тушир, гъелбет, вири бубаяр,
Бес, гъабурал фейибур я балаяр.

А бубайри жемят маса гайд я,
А бубайри душманд гьаят хвейид я.

Са бубайри чан гудайла турарик,
Са бубайри чанар хвенай валарик.

Садбур чил хуыз хъана кьизгьин женгера,
Садбур кьил хуыз чуьнуьх хъана серк1 вера.

А кьегьалар гьа женгера амуькна,
Кьил хвейибур буш тахтара ацукьна.

Кьил хуыз чирна (тум хуыз чирнач!) веледриз,
Кье тарс гузва ягьийри чи беледриз.

Чара суфра, девлетар хуш хьайибур,
Шарвилини Давуд маса гайибур.

Чакай кьегьал экьеч1 дайла майдандиз,
Кк1идайбур, к1ас гудайбур дабандиз.

Кьуд кьат жеда, лук1ни жеда чарадаз,
Жуван дамах, кьегьал усал аквада.

Зазни чидач, зи бубаяр вуж хъана.
Белки, абуруз кеф хъана, я гуж хъана.

Амма лезги зерре ква зи ивидик,
Ам хвейид я гьар бубади-лезгиди!

Дегь яргьарай а легьзе зал агакьна,
Яраб завай а легьзе хуыз алакьна?...

Икьван кьуват кумат1а са зерредик,
Вуч гьайбат квай халис лезги жуьредик!

Зи азиз халкь – эсил-несил – лезгияр,
Ша, пакдиз хуьн чак кумай и живзияр!

И живзийри хуьда чи ирс, миллет чи,
И живзийри хуьда лезги хесет чи.

Дамахдалди бубайрин мерд крарал,
Айиб тегьин барка алай турарал!

Ша, хкудин йад хесетрин жизвияр,
Лукар ятла, фад дегишин ивияр.

Чи къуьнерал пак тир буржи, пар ала –
Чал виридал Лезги лугьур т1вар ала.

Къуй, ягърай чун Алпан гъуцра сафунай,
Нур чк1урай гъар са лезги гафунай.

22.10.2001.

Багъ хъайила,
багъдиз билбил жагъида.
Дагъ хъайила,
дагъдиз ц1имил жагъида.
Гзаф ава
михьибур я лугьурбур –
Къияматкъуз
пакбур т1имил жагъида.

1982.

Эсилрин рехъ

Ал т1унут1 хьиз, нур гуз, Ра-гъуц хъуьрезва,
Дегъ девирар элкъвез вилик хквезва...
Къве крчун варз думбу-къисна килигай,
Туьрез хьиз я зи бубади илигай.
Зи ч1ех-ч1ехи бубади гел кутуна,
Тигр вац1алай Критдал рехъ ч1угуна.
Къванерал таз ат1унарни лишанар,
Хашар, к1ват1ар, т1варар, гъуцар – лапанар.

Э-гъарф, гуя атра вил хьиз юзазва,
Чангни чангур чанг элягъиз къугъвазва...
Зи бубади кихънай к1елен хамунал
Гъарфар туна каквар хьиз сигъ гамунал.
«К1ел авун» бес «к1ел гъялун» я манадиз,
Гъарфар муьт1уьгъ тир ч1ех-ч1ехи бубадиз.
Уьк1уь-цуру – рамни барка акуна,

Ам уьмуьрдин гъавурда дуьз акбуна.

Кьил виневаз яц1а хъана рекьерин,
Пайдахар хъиз т1варар хвена лекьерин.
Регъдай лефдиз гафарин тум цаз фена,
Вичин рекье лекь-лишанар таз фена.
Пелазгрин лек1в ширин я пак азан хъиз,
Гатуз Т1ури, хъуьт1уьз умун аран хъиз.

1995.

Зун лезги я. Зи диб зи ирс я рик1ин дамах,
Къавкъаз дагълар, туьнт лезги къуьл, Шарвили – даях,
Пад жеда рик1 гьалтай ч1авуз са бязи алчах,
Чилериз фий халкъдал леке гьидай лезгияр.

Ширин мецин ч1алахъ хъана, гадарна Къуркъан,
Саникайни хъанач кье чаз, квахъна диб накъан,
Гьинва дамах, гьинва намус, лайихвал къакъан,
Вилер мич1на гележегдихъ фидай лезгияр?

Чи бубайри хвейи пак чил гьик1 хъана кье пай,
Чи девлетар, тарих, эдеб физва кье гарай,
Низ ван атуь чилин т1алдин...суза я гьарай,
Стха течиз варлу мирес чидай лезгияр?

Усал акваз, саймиш тийиз виняй жуванбур,
Пачагъарни, ханар-беглер к1андай патанбур,
Чи диб, чи кьин, ахни эдеб тирни тапанбур,
Жув ак1ахъиз чарадаз ник гуьдай лезгияр?

Чун чи чилел иеси туш, гьейрид я панагъ,
Я чахъ пачагъ хъанач жуван, я хъанач Аллагъ,
Вуч фад чна къабулначни гьарамни гунагъ,
Гьиниз фена лезгивал чи ивидай, лезгияр?

Меслят такваз, сада садаз гуда тагъкимар,
Сирер садна умуми кар тежез мягъкемар.
К1уф вирт1еда, тум къарада авай гьакимар,
Эхна яхун къамал къуна хуьдай лезгияр.

Чаз чи руьгъдин, чи инсанрин къадир чиз амач,
Сада лагъай гаф муькуьдан япуз физ амач.

Бубани хва – чпи чпел дамах гъиз амач,
Чарадазни жуван хзан гигадай лезгияр.

Лезгидин гаф, лезгидин кьин к1еви туширни?
Шаргир, Вече, Гъажи Давуд лезги туширни?
Чак квайдини бес гъабурун иви туширни,
Къарагъ к1вачел бубайрин т1вар хуьдай лезгияр!

1985.

Ягъзава зи рик1и зенг,
Йугъди-йифди дат1ана.
Хъанва зи кьил михъиз денг
Хажалатрив ац1ана.

Дуьнйад дердер, белаяр
Физва рик1яй цеквер хъиз.
К1вахъзава чи балаяр
Къаю ягъай цуьквер хъиз.

Рик1 мез хъанва зенгинин
Йугъ-йиф гатаз кьефес зи.
Сарак ква зун менгинин
Ат1узва ял-нефес зи.

Ягъзава зенг, ягъзава.
Къарагъ, зи халкъ, женгиниз!
Чи чил пайи-пайзава
Душманар вегъ менгиниз!

Эй, цурцун ван зенгинин,
Ви гъайбат-зур къалура!
Эвера пак женгиниз,
Чилер-цавар къарсура!

1991.

Зенг ва къван

Къван я даим биши ва лал,
Зенгиниз мез, гъахъ ван ава.

Зенг гъарай я т1ушунвай ц1ал.
Къванце алмас, гьулдан ава.

Акунмазди ягъийрин руг
Тик к1унт1арал ц1аяр куда.
Акадарна ванер гарук
Зенгини чаз хабар гуда.

Туна т1арам уьзенгда к1вач
Чун шиверал хкаж жеда.
Чи лекъерик усалар квач
Мидяйд хура ак1аж жедай.

Хъиткъинзавай эвер я зенг,
Чук1урзава къуд патахъ ван:
Миддяйриз яхъ туьнт, къати женг
Намус хъиз ах-чил хуьх жуван!

Къванерикай къелеяр яхъ,
Душманрал къур къванерин хар!
Ягъийрин буш келлеяр ягъ,
Вагъши суьруь ийиз к1ар-к1ар!

Гъар са къегъал – Къванцигада –
Миддяйд хура цал я къванцин.
Ч1ехи гада, биц1и гада,
Амазунар хци ванцин.

Алпанвини женгинавай
Гагъ сабурдин залан къван я.
Гагъ арасдин женгинавай
Ар-гъарай я, къивдин ван я.

Эхъ, зенгни къван – милли лишан,
Гъа къилихри хвена чи женг.
Къванер я чун юкъуз залан,
Мел-мехъериз я хуррам зенг!

1987.

Женги (*женгинин мани*)

Чи тарат1ар цавава,
Чи гапурар къулава,

Ката, ката, душманар,
Квез анжах са чарава.

Гъазур я чун женгериз,
Туънт макъамрал къуълериз.
Къвезва къивер къилеллаз
Партлар дегэ чилериз.

Шивер я цайлапандин,
Турар я чи гьулдандин.
Къиверин ван хъайила
Зегъле фида душмандин.

Гъил кевеви я тур авай,
Вил хци я нур авай,
Кивачик жеда майданар
Душманарин цур авай.

Чун женгера лекьер я,
Чиди женгин рекьер я.
Авахъдайбур хурудай
Ивиар ваъ, гьекьер я.

Чи таратлар зар ала,
Алпандин нурар ала.
Душмандин къил атудай
Чи турарал кар ала.

Цай къати я Алпандин,
Тур хци я гьулдандин,
Кутаз шиврен курарик
Язух я гьал душмандин.

Чи таратлар гъилева,
Лекьерин твар винева.
Душмандиз кам тежедай
Чун ватандин рекьева.

1996.

Дерт пайдах туш дамахдивди хкаждай,
Я клашкълум туш чун акъудиз акъаждай.

Къегъялдин дерт рик1е жеда, хъвер алаз,-
Миддядиз а хъвер жедайвал къирмаждай.

1993.

Магърум я зун ватандикай

Эй, Садаллагъ! На гъар са чан халкъ авуна руьгъ азад яз.
Ц1ийи бегъер т1ал гваз къведа, къабулзава а т1ал шад яз.
Руьгъер, рик1ер, ксар, халкъар пайзава на ч1алар сад яз,
Бязибуруз гузва хъуьт1ер, бязибуруз даим гад яз.
На иеси жуван к1вале айизва няс патандакай,
Ч1улав душман хкудда лап багъридакай, жувандакай.
Вири т1алар эхдай хъи за, и т1ал я лап заландакай –
Ватан аваз ватан авач. Магърум я зун ватандикай.

Феналатай чи уьмуьрдин, белки, им чаз жаза ят1а?
Чи гунагъар себеб хъана, им чал атай къаза ят1а?
Белки, т1азвай и чи дердер гъак1ан къуру суза ят1а?..
Чи къисметдиз са вил ягъа, Яллагъ, ви ик1 рза ят1а.
Къван хъана халкъ хкатнавай няс гъилевай ц1апандикай,
Яргъаз хъана гъуцарикай, Алпандикай, Къуркъандикай.
Пай амачиз тарихдикай, гъам Къуба-, гъам Ширвандикай...
Ватан аваз ватан авач. Магърум я зун ватандикай.

Чил ава захъ, эл ава захъ мерд лекъерин лек ч1ал авай,
Чил ава захъ, эл ава захъ рик1е кузвай тек т1ал авай.
Зун къадим я: захъ жуван муг Урар-т1улни Ант1ал авай,
Жуван къадар, жуван къисмет, жуван уьмуьр-ажал авай.
Ц1ай гана заз, пай гана заз гъуцари ц1айлапандикай,
Захъ бубаяр, гъуцар хъана Ракъиникай, Алпандикай.
Къил хъана захъ, гъил хъана захъ миллет хвейи душмандикай,
Амма зи ах, ватан амач, магърум я зун ватандикай.

Дерт къезилиз хтай касдиз ватандин руг мелгъем жеда,
Эхъ, халкъдиз бахт авачирла жуван мугни жегълем жеда.
Йад уьлкведа ак1урнавай дувул ат1ай къелем жеда,
Пакад умуд авачир халкъ вара-зара бедлем жеда.
Мус хкатда бейгъуьшдикай, чарабурун дармандикай?..
Мус хкатда къаргъишдикай, чарабурун дувандикай?..
Къерех хъана тарихдикай, вилик физвай замандикай,
Дегэ – Ватан квадарна чи, магърум я чун ватандикай!

Арас вац1ал деб хъана чун миддяриз къалуриз зур,

Къвевардикай къеб хъана чи хузариз няс юзуриз тур.
Шарвилийри хвена и чил – Къвепелени, Т1урини Цур.
Исир, сармат1, маскут1, кипчягъ арас хъана акъатиз ц1ур.
Лезги рик1ер гатайбур тир гапура хъиз гьулдандикай,
Лезги къилих лигим тур хъиз хкатайд я зулдадикай.
Камал гвайди шарвал хъана, къегъял хъана к1убандакай...
Амма вучиз магърум я чун жуван лезги ватандикай?!

Бес гынава чи къегъалар – Шаргир, Бабек, гъам Шарвили!
Тергзава халкъ агъайри чал илит1завай и дарвили.
Эгер мурад агакьнайт1а, вуж килигдай и т1арвиз!
Мурад рик1е хъана к1анда, акъатдайвал а кар къилиз.
Яхц1ур йисуз лук1вал къена Мусадиди бед имандикай
Миллет хвена, хкудна эл фиръавандин фармандикай.
Бес гынава чи пайгъамбар халкъ хкуддай жаздандикай?
Дидеватан жем хъийидай чи ах-дегэ Алпандикай!?

1994.

Лакмус

Хесет кват1а зак лакмусдин
Писни хъсан ийир малум?
Заз къалурда зи намусди:
Гъим я адил? Гъим я залум?

Зи къаст, зи рехъ так1анбуруз
Зав агатдай жуърэт авач.
Сандиз бязи къакъанбуруз
Зи ц1арарин къимет авач.

Лугъузва, зун ийиз русвагъ:
«Гъинва сад тир ви Лезгистан?!»
Зи гуьгъуьна гъагъни-гъелягъ,
Къумбакар хъиз гафар залан.

Эхъ, лакмусдин зак квай хесет
Гъам я зи бахт, гъам я зи тахт.
Заз к1андач куь т1ува, мирвет,
Заз Винида ганва зи вахт.

1998.

Эхиримжи лякъ ят1а зун
Са лув лацу, са лув ч1улав?
Мас квахънавай гъакъ ят1а зун,
Алпан гъуцран туьхвей ялав?

Шарвилидин ят1а зун тур
Ажувилин муьрхъуь незвай?
Миллетдикай хана хатур
Йугъ-къандивай къуьруь жезвай?

Вуж ят1а зун яраб, я Раб!
Къуранвай мез? Къуранвай ч1ал?
Къванцигада? Къванци къаяб?
Рик1 хъукъвазвай чахмадин ц1ал?

Квез я ихътин къуру беден
Хура хуьзвай пад хъайи рик1?
Къенайт1а чан лап денбеден,
Белки дердер туьнт жечир ик1.

Йугъди-йифди, йифди-йугъди
Къулай ч1угваз къуьруь мишер,
Гагъ гъайифди, гагъ буйругъди
Сухзава зи рик1из шишер.

Гел амачиз я цин, я ц1ун
Мич1и йиф я а пад вац1ун.
Жанавурри язава къув.
А пата зи ава са лув.

1996. Сергъят.

Ялугъ Эминаз

Ви ц1арара ц1ай ава
Ц1елхемрив ац1ай.
Зазни вакай пай ава,
Рик1ева а ц1ай.

Иви ричез туп1арай
Кхъей ви ч1алар –
Хар «жезаир тупарай»*

Цаз-цаздай ч1арар.

К1ватна гьевес, ажугъ ви,
Гъал женгин балк1ан.
Малла Эмин ялцугъви,
Тур хкаж къакъан.

Лекъ хъиз, лув гуз женгина
Элкъвез жедай вун.
Катай душманд гуьгъуьна
Хъуьрез жедай вун.

Веси хъанва ви ван чаз,
Гъар йикъан виже:
«Вахчу Шаку, Шарван чаз,
Дербенни Генже!»

Ви ц1арара ц1ай ава
Ц1елхемрив ац1ай.
Зазни вакай пай ава,
Рик1ева а ц1ай.

1996.

*Жезаир тупар – яъни, Алжирдай гъайи тупар; Ялцугъ Эминан гаф я.

Арасдилай Къвевардал чи макан я хайи,
Са хзандин тайифаяр, лезги стхаяр.
Касрин гъуьлуьз, Къавкъаз дагъдиз пак т1варар гайи,
Туьнт женгера лигим хъайи ч1ехи архаяр.

Лекъерин жинс алпанарни суварар я чун,
Шарвилидин иви физвай дамарар я чун*.

Рик1ер хуррам, гъуцар инам хуруда аваз,
Пак тарат1ар цава хъана лекъерин даим.
Къванцигада, чи къегъалар ухшарар я ваз,
Гъажи Давуд билег хъана рекъерин лигим.

Ярагъидин нур рик1евай инсанар я чун,
Шарвилидин тур гъилевай алпанар я чун.

Чи бахт ава Лезгистанда, жуван ватанда,
Ак1аж тахъай, зар алайбур я чи тарат1ар.
Цуьк акъудай бубалухдал, Алпан Ватандал
Дамахзавай миллет я чун, лезгияр я т1вар!

Шалбуздагъдин пелел алай шагъварар я чун,
Алпандин ц1ай кьилел алай шингъарар я чун.

24.12.02.

** Имам Яралиева теклифай ц1ар я*

Лекъ ксанва. Лувар вичин
Ахъайна къве патахъди.
Гуя, ам я карта чилин
Каспи гъуьлуьн къерехда.

Шагъдагъдалла а лекърен кьил,
Юкъвай физва Къуланвац1.
И лишандик лекъерин чил
Амукъна чи ватан яз.

Лувараваз нурни ялав
Чун алпанди саднава.
Са лув яру, са лув ч1улав,
Са лув ц1ивин, са лув ялав
Къуланвац1у паднава.

Хиве гъатна бес кашни мекъ,
Лекъер ик1 суст хъанвани?
Куьз суст я вун, къарагъ фад, лекъ.
Вуна бейгъуьш хъванвани?
Чи ивини зегъметдин гъекъ
Къуланвац1у канвани?

1990.

Лувгун

Вик1егъ тир чун? Ажуз тир чун? Женгерин ял галамат1а?
Чи тарихдин терс рекъериз вил вегъена килига, дуст:
Гъи чилерал алайт1а чун, гъи чилерал аламат1а...

Ахпа тариф ва я кьаргъиш чи далудихъ гилига, дуст.
Ажуз т1варар чахъ хъайид туш, Вич1егъ т1варар хъайибур я!
Арасдилай Къвевардал къван лезги чилер хвейибур я!

Эхъ, гуж ганай иранрини, туьркверини арабри чаз
Нехирар хъиз чуьллерайни къумлухрай акъатнавай.
Квахъна Арцах, квахъна Утик... Эверзава к1арабри чаз:
«Эй, рухваяр! Агуда халкъ! Агуда чил къакъатнавай!».
Чун дуьнйадиз лекьерин ч1ал, лезги намус гъайибур я!
Чун, лезгияр, Алпан гъуцран ц1елхемрикай хъайибур я!

Шаку, Шарван, Партав квахъна... Хаин кватна дустарикай,
Гъажи-Давуд маса гана уцми-яхул-шамхалари.
Агъ, Петро-Сад, даях къунач вуна лезги турарикай,
Туьрк, Иран ваз муьт1уьгъ жедай. К1удна вун нягъс «камалари»...
Пуд патай ц1ай – юкъва Давуд – вуна маса гайибур я!
Чун ц1аяра гъулданар хъиз куз-куз лигим хъайибур я!

Давдакъни Хаш, Куьре Мелик, чун Низами гайи халкъ я,
Тик кук1ушар, гурлу вац1ар, дагълар, багълар амачни бес!
Гаргар вац1ал Гаргар чуьлда силни гергер цайи халкъ я,
Мегъеммедарни Эминар, гомерар чахъ хъаначни бес!
Къавкъаз, Каспи, «Лезгинка» къуьл – лезги т1варар ганачни бес!
Чун дуьнйадиз давударни шарвилияр гайибур я!
Къарагъ к1вачел, аршдиз экъеч1! – чун лекьер яз хайибур я!

2.10.2002.

Зун кьейила...

Къве пайнавай лекьрен къве лув сад хъанач,
Лезгистан заз ақунач чан аламаз.
Адан дерт гваз зи уьмуьр гъич шад хъанач,
Хъфизва зун Ватандихъ вил галамаз.
Кафандаллаз къекъуьра зун кьейила,
Къуй, вирнедин хуррам ванер акъатрай.
Гъар са хуьрай са мекв накъв заз гъайила
Сурал къванни зи хайи чил агатрай...
Гергер вац1у дагъдай гъайи вили къван,
Ам зи къилихъ къараз хъурай, экъягъа.
Чуьлдин цуьквер Терсепулда авай къван
Къулан вац1ал ц1ару чит хъиз эк1ягъа.
Хайи чилин къве къерехни агатда,
Куь вилериз аквада чан аламаз!
Гъа йугъ къведа, эхъ! Ахварай аватда
Хъфейбурни ватандихъ вил галамаз!

1996.

Яран ц1аяр

Дегъзаманрин руг акъалтай къатарай...

Девиррайни, заманрайни, йисарай

Сагъ экъеч1на

агакъна чал

Яран сувар атана!

Гъвергъверрайни, векъерайни, къацарай

Чи аранар, т1улар, дагълар ац1ана!

Яран къалар к1ват1на тунва

Харайра чи къаварал.

Къе Ц1ай жеда межлисдин шагъ

Багъа Яран Суварал!

Ц1ай чи гъуц я, Ц1ай чи аллагъ!

Цимур къушран лувараллаз

Цавуз ахъай лаванарни барбияр!

Катрай инай бедбахтвилер,

бист1иярни ягъияр!

Алпандин Ц1ай

Шарвандин Ц1ай

Шабрандин Ц1ай

Хвена чна – Яр ама!

Пак ц1аярин гъар ц1елхемда

Гъар къегъалдин кар ама!

Прометея гъана а Ц1ай

Гъуцар-дагъдик кутуна.

Пак ц1аярин гъар са ц1елхем

Пак рик1ера акъуна!

Акада Ц1ай!

Пакада Ц1ай!

Къула Ц1ай!

Т1анурда Ц1ай!

Гапурда Ц1ай!

Капа Ц1ай!

Ц1аяр хъана

чи чил хвейи женгера!

Гена зурба Ц1аяр ама

Алпанвийрин рик1ера!

Ягъи душман,

Вагъши душман

Гъахъайла чи чилериз,
Мушиббат Ц1ай!
Муьгъуьббат Ц1ай!
Фейид я пак женгериз!

Къведа Шарр-Гир,
Арас, Ваче..!
Битмишиз чи умудар.
Шарвилини Къванцигада
Къведа мадни Давудар!

Кузва, кузва Яран ц1аяр,
гургурарни лаванар!
Пак ц1аяри сад хъийида
Вири халкъар-алпанар!
Ц1аяр кузва! Ц1аяр кузва!
Сенгеррални къварал!
Сад хъижезва алпан халкъар
Яру Яран Суварал!
Къе Ц1ай жеда межлисдин шагъ!
Ц1ай чи гъуц я, Ц1ай чи аллагъ!

1980.

Лезгистандиз ракъар авай

Жагъуриз ах, жагъуриз гъахъ
Чун гъурбатра, яргъаравай.
Къе кутазва чна пак ряхъ
Лезгистандиз ракъар авай.

Зи ватан! Ви пакад йикъан
Йикъара шад йикъар ава.
Чи рик1ера нурлу къакъан
На куьк1уьрай ракъар ава.

Чи бинейрихъ элкъведа чун,
Чк1анвайбур, патаравай.
Са йугъ къведа – хкведа чун
Лезгистандиз ракъар авай.

Душманар чи секин хъана,
Тур сагъ я чи къакъаравай.
Хкведа чун эркин хъана

Лезгистандиз ракъар авай.

Яргъал рекъе эзмиш хъана
Чун бейгъуьшдин ахваравай.
Хкведа ругъ дигмиш хъана
Лезгистандиз ракъар авай.

Мублагъ жеда зи лезги чил –
Аникай чаз хабар авай.
Хкведа чун къуна чи гъил
Лезгистандиз ракъар авай.

Атуй дустар, атуй мугъман
Зи дагълариз сувар авай.
Эй, лезгияр! хъша жуван
Лезгистандиз ракъар авай!

1994.